

LEADER MEETJESLAND - LEIEVALLEI

Lokale Ontwikkelingsstrategie 2023-2027

PLATTE
LANDS
LOKET

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

provincie
Oost-Vlaanderen

Inhoud

Inleiding LEADER-programma	5
DEEL I: OPMAAK LOS	6
1. Afbakening van het LEADER-gebied	6
1.1 Statistische criteria	8
1.2 Beschrijvende criteria	8
1.2.1 Het gebied vormt een fysisch-geografisch en landschappelijk geheel	8
1.2.2 Het gebied vormt socio-economisch een geheel	9
1.2.3 Het gebied is bestuurlijk coherent	9
1.2.4 Dynamische samenwerking en vertegenwoordiging van lokale plattelandsactoren ...	10
1.3 Besluit	10
2. Gebiedsanalyse Meetjesland – Leievallei	11
2.1 Overzicht van het reeds gevoerde plattelandsbeleid	11
2.1.1 Europees en Vlaams plattelandsbeleid	11
2.1.2 Provinciaal Beleid	12
2.2 Participatietraject	13
2.2.1 Evaluatie PDPO III en focusgroep	13
2.2.2 Stakeholderbevraging	14
2.2.3 LEADER-dag	14
2.2.4 Pre-LAG traject	15
2.3 Algemene resultaten gebiedsanalyse	16
2.3.1 Landschapskwaliteit en biodiversiteit	17
2.3.2 Duurzame landbouw en circulaire plattelandseconomie	22
2.3.3 Leefbare en levendige dorpen	33
2.4 Nodenanalyse	41
2.4.1 Landschapskwaliteit en biodiversiteit	41
2.4.2 Duurzame landbouw en circulaire plattelandseconomie	43
2.4.3 Leefbare en levendige dorpen	46
DEEL II: ACTIEPLAN	48
3. Interventiologica	48
4. Doelstellingen - acties LEADER Meetjesland - Leievallei	50
Overzicht	51
SD 1: Meetjesland – Leievallei is een klimaatrobuust plattelandsgebied waar landbouw en natuur floreren en elkaar zoveel mogelijk versterken	52
OD 1 : Ondersteunen van alternatieve en duurzame (verdien)modellen om de veerkracht van de landbouwsector te vergroten	52

OD 2 : Het agrovoedingscomplex in het Meetjesland – Leievallei zet in op duurzame productietechnieken, met aandacht voor partnerschappen en kennisdeling.....	55
OD 3 : Versterken van typische landschapskenmerken om de natuur robuuster en weerbaarder te maken tegen klimaatverandering en om verlies aan biodiversiteit tegen te gaan.	56
SD 2: Meetjesland – Leievallei is een plattelandsgebied met levendige en inclusieve kernen die trots zijn op hun streek.	58
OD 4 : Versterken van de beeldkwaliteit van de dorpen, met aandacht voor de aansluiting met de omgeving.....	58
OD 5 : De dorpen in Meetjesland – Leievallei bieden voldoende levenskwaliteit en voorzieningen aan hun inwoners.....	60
OD 6 : De dorpskernen in het Meetjesland – Leievallei bruisen van het leven en stimuleren ontmoetingen tussen alle inwoners, ook de kwetsbare groepen.....	62
5. Indicatoren	64
5.1 Europese, Vlaamse en eigen indicatoren	64
5.2 Vooropgestelde indicatoren LEADER Meetjesland – Leievallei	65
DEEL III: DE LOKALE ACTIEGROEP (LAG)	70
6. Samenstelling	70
6.1.1 Oprichting.....	70
6.1.2 Rollen en verantwoordelijkheden	70
7. Juridische structuur	73
8. Werking en organisatie	73
8.1.1 Taken LAG.....	73
8.1.2 Taken expertengroep	74
8.1.3 Vorming.....	74
8.1.4 De LEADER-coördinator en deskundige	75
8.1.5 Organisatie	76
8.1.6 Deontologie	76
8.1.7 Aanwezigheid van de LAG-leden	76
DEEL IV: UITVOERING LOS	78
9. Projectoproepen.....	78
9.1 Selectieprocedure en criteria	78
9.1.1 Projectinitiatie	78
9.1.2 Vooraanmelding	78
9.1.3 Formele indiening en beoordeling van projectvoorstellen - E-loket.....	79
9.1.4 Ontvankelijkheid.....	79
9.1.5 Expertengroep.....	79
9.1.6 Finale beoordeling door de LAG	80

9.2	Soorten projecten.....	80
9.2.1	Reguliere projecten	80
9.2.2	Microprojecten.....	81
9.2.3	Koepelprojecten	81
9.2.4	Samenwerkingsprojecten.....	81
9.3	Begunstigden.....	82
10.	Financieel beheer	83
10.1	Indicatief financieel plan	83
10.2	Organisatie van het financiële beheer binnen de LAG.....	86
11.	Monitoring en evaluatie.....	86
11.1	Europese en Vlaamse indicatoren.....	86
11.2	Indicatoren LAG Meetjesland – Leievallei	86
11.3	Monitoring.....	87
11.4	Evaluatie	87
12.	Communicatie	87
12.1	Interne communicatie	88
12.2	Externe communicatie op projectniveau	88
12.3	Externe communicatie van het programma.....	90
13.	Horizontale doelstellingen	92
13.1	Participatie	92
13.2	Samenwerking.....	92
13.2.1	Regionale samenwerking	93
13.2.2	Landschapspark Bulskampveld.....	93
13.2.3	Kandidaat-Landschapspark Zwinstreek.....	93
13.2.4	LEADER Zeeland.....	94
13.2.5	Andere LEADER-gebieden	94
13.3	Innovatie.....	94
13.4	Kennisuitwisseling	95
13.5	Netwerkvorming.....	96
13.6	Gelijke kansen	96
13.7	LEADER en andere Europese subsidies	97
13.7.1	Europese programma's	97
13.7.2	Vlaanderen	102
13.7.3	Provincie Oost-Vlaanderen.....	103

Inleiding LEADER-programma

In 1991 lanceerde de Europese Commissie het programma ‘**Liaison Entre Actions de Développement de l’Economie Rurale**’ (**LEADER**). De LEADER-maatregel is onderdeel van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Commissie. Het doel van LEADER is de verbetering van de leefbaarheid op het platteland.

Hiervoor start een LEADER-gebied een bovenlokale, gebiedsgerichte samenwerking op met als doel de duurzame ontwikkeling van de regio. LEADER verenigt lokale stakeholders in een **Lokale Actiegroep** (LAG). Dit kunnen zowel lokale besturen, regionale organisaties, middenveld als bewoners zijn. Deze groep krijgt de verantwoordelijkheid en bijhorende financiële middelen om een **Lokale Ontwikkelingsstrategie** voor het gebied te schrijven. Deze strategie bepaalt de doelstellingen voor het gebied en welke projecten daaraan kunnen bijdragen.

De Lokale Actiegroep selecteert de projecten die LEADER-middelen ontvangen. De belangrijkste meerwaarde van het LEADER-programma bestaat uit het integrale karakter, de verschillende partners en sectoren die samenwerken en het opbouwen van sociaal kapitaal.

Het Europese netwerk voor plattelandsontwikkeling schuift **zeven LEADER-waarden** naar voor (zie figuur 1). Hieruit blijkt dat de stakeholders in de LEADER-gebieden de beste deskundigen zijn om de ontwikkeling van hun gebied aan te sturen. Een bottom-up aanpak zorgt ervoor dat deze kunnen bijdragen aan het uitstippelen van een ontwikkelingstraject voor hun gebied, dat aansluit bij hun behoeften, verwachtingen en plannen.

Figuur 1: De 7 principes van de LEADER methodiek

De doelstellingen en methodiek van het LEADER-programma komen vrijwel volledig overeen met deze van het plattelandsbeleid in Oost-Vlaanderen. De Provincie is omwille van haar taakstelling en de expertise in kader van LEADER nauw betrokken bij het opstellen en de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie.

DEEL I: OPMAAK LOS

1. Afbakening van het LEADER-gebied

Het LEADER-gebied Meetjesland – Leievallei is een vlakke, rurale regio die zich uitstrekt in het noorden en westen van de provincie Oost-Vlaanderen. De regio ligt tussen het Nederlandse Zeeuws-Vlaanderen, het Kanaal Gent–Terneuzen, het grootstedelijk gebied Gent, de Vlaamse Ardennen en de provincie West-Vlaanderen.

Het noorden van het gebied wordt gekenmerkt door het polderlandschap met zijn typerende vergezichten en kronkelende kreken. De Vlaamse Vallei die het centrale deel van de regio omvat, is een historisch bosrijk gebied. Het Drongengoed vormt samen met het Maldegemveld het grootste aaneengesloten bosareaal van de provincie Oost-Vlaanderen. Samen met Het Leen, het Bellebargiebos en de Burkel-Kapellebossen zijn ze Europees beschermd als onderdeel van Natura 2000-gebied. In het zuiden van het LEADER-gebied vinden we de historische meanders van de Leie.

Het LEADER-gebied is een typische landbouwregio waar de oppervlakte in agrarisch gebruik en het aandeel van de bevolking tewerkgesteld in de sector beduidend hoger ligt dan het Oost-Vlaamse of Vlaamse gemiddelde.

Het LEADER-gebied Meetjesland – Leievallei bestaat uit 14 gemeenten: Aalter, Assenede, Deinze, De Pinte, Eeklo, Evergem, Kaprijke, Lievegem, Maldegem, Nazareth, Sint-Laureins, Sint-Martens-Latem, Zelzate en Zulte.

Figuur 2: Kaart van het LEADER-gebied Meetjesland – Leievallei.

1.1 Statistische criteria

Het LEADER-gebied telt 269.273 inwoners en is 840 km² groot. Met 320 aantal inwoners per km², ligt het gemiddelde een pak lager dan in Oost-Vlaanderen (514) en Vlaanderen (493). Ook het percentage ruimtebeslag van 27,54 % is beduidend minder in vergelijking met de provincie Oost-Vlaanderen (33.4%) en het Vlaams-Gewest (33.3%).

Acht gemeenten (Aalter, Assenede, Deinze, Kaprijke, Lievegem, Maldegem, Nazareth en Sint-Laureins) zijn plattelandsgemeenten en vormen de kern van het gebied.¹

Gemeente	Inwoners volgens Rijksregister (2021)	Oppervlakte km ² (2021)	Oppervlakte ruimtebeslag km ² (2019)	Inwoners per km ² (2021)	Opp. ruimtebeslag (t.o.v. totale opp.) [%] (2019)
Aalter	29.266	119,85	29,32	244,18	24,50%
Assenede	14.381	87,5	15,91	164,35	18,20%
De Pinte	11.001	17,78	7,30	618,67	41,10%
Deinze	43.942	128,03	37,38	343,22	29,20%
Eeklo	21.667	30,45	11,86	711,57	38,90%
Evergem	35.813	75,37	26,06	475,14	34,60%
Kaprijke	6.513	33,64	8,07	193,61	24,00%
Lievegem	26.470	80,78	20,92	327,68	25,90%
Maldegem	24.168	95,63	23,07	252,71	24,10%
Nazareth	11.848	35,44	12,00	334,35	33,90%
Sint-Laureins	6.916	74,54	11,05	92,79	14,80%
Sint-Martens-Latem	8.295	14,45	8,67	573,97	60,00%
Zelzate	13.139	13,77	7,02	954,31	51,00%
Zulte	15.854	32,76	12,79	483,92	39,00%
Totaal	269.273	840	231	320,57	27,55%

Figuur 3: cijfermatige berekeningen voor LEADER-gebied (Bron: Provincie Oost-Vlaanderen).

1.2 Beschrijvende criteria

1.2.1 Het gebied vormt een fysisch-geografisch en landschappelijk geheel

Het gebied is homogeen met een grote mate van herkenbaarheid en heeft alle kenmerken van een landelijke regio. Geografisch sluit het LEADER-gebied aan elkaar en bevindt zich tussen Gent en Brugge. Voor de afbakening van het LEADER-gebied werd de gebiedsafbakening van het Regionaal Landschap Meetjesland-Leievallei gevolgd behalve voor Wachtebeke en Lochristi (deze gemeenten liggen ten oosten van Gent en worden opgenomen in het LEADER-gebied Waasland).

In het zuiden werd geopteerd om de gemeenten Sint-Martens-Latem en De Pinte bij het LEADER-gebied toe te voegen. Gezien de sterke landschappelijke coherentie en belangrijke natuurwaarden binnen het Schelde-Leie-interfluvium (de vallei van de Boven-Schelde en de vallei van de Beneden-Leie) vormen ze fysisch-geografisch een geheel samen met Nazareth, Zulte en het zuidelijk deel van Deinze. Ze behoren tot hetzelfde bodemsysteem (vochtige zand- en zandleemgronden), met tevens de aanwezigheid van talrijke bosstructuren.

¹ Plattelandsgemeenten hebben max. 350 inw/km² of max. 30% ruimtebeslag.

De gemeente Zelzate werd ook toegevoegd tot het LEADER-gebied gezien het fysisch-geografisch deel uitmaakt van de vlakke dekzandruggen in het noordelijk Meetjesland (dekzandrug Verrebroek-Gistel) en er een landschappelijk geheel mee vormt.

1.2.2 Het gebied vormt socio-economisch een geheel

De regio is eerder dun bevolkt en bestaat voornamelijk uit kleinere gemeenten. Inwonersaantallen variëren van 7.000 tot 16.000. De gemeenten van Eeklo, Aalter, Evergem, Lievegem en Deinze zijn de uitschieters met significante hogere aantallen. Sint-Laureins is de dunst bevolkte gemeente van het gebied, met slechts 92,83 inwoners per km². Op demografisch vlak heeft het gebied te kampen met een grote vergrijzingsdruk als gevolg van een toenemend aandeel oudere bevolking (22,1% van het totaal aantal inwoners in het Meetjesland-Leievallei in 2022, dit is een stijging met bijna 3% t.o.v. 2012).

Als regio gelegen tussen het grootstedelijk gebied Gent en het regionaal stedelijk gebied Brugge is er een grote uitgaande pendel die nog verder groeit. Het inkomensniveau voor het gehele gebied komt overeen met het gemiddelde voor Oost-Vlaanderen met uitzondering van de gemeenten in de rand van Gent die hoger scoren. In Eeklo en Zelzate ligt het inkomensniveau lager.

De arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een hoge activiteitsgraad. Het Meetjesland-Leievallei kent een opvallend hogere tewerkstelling in het primaire sector t.o.v. het gemiddelde in Oost-Vlaanderen (2,6% t.o.v. 1,7% in 2019) wat wijst op het rurale karakter. De oppervlakte voor cultuurgrond is ook beduidend hoger in het gebied (59,2%) t.o.v. het gemiddelde voor Oost-Vlaanderen (49,4%).

Het basisvoorzieningsniveau in de regio is matig tot goed, waarbij de grotere kernen een zeer goed voorzieningsniveau hebben. Voor regionale voorzieningen springen de stedelijke en bovenlokale kernen in het oog. Door het wegtrekken van voorzieningen uit de kleinere kernen en de centralisering van bv. zorgvoorzieningen komt de leefbaarheid in het gedrang, zeker voor de minder-mobiele doelgroepen. Een steeds verdere digitalisering en dienstverlening met online-afspraken dreigt sociale interactie en sociale cohesie te verlagen.

Losstaand van een aantal verschillen op vlak van bv. bevolkingsdichtheid en inkomensniveau waar er duidelijke uitschieters zijn, vormt het gebied een homogeen geheel. Het is een overwegend ruraal gebied met gelijkaardige uitdagingen. In het actieplan van deze strategie wordt op deze verschillende aspecten nog verder ingegaan.

1.2.3 Het gebied is bestuurlijk coherent

Het LEADER-gebied ligt in de provincie Oost-Vlaanderen en valt binnen de intercommunale Veneco. Enkel Sint-Martens-Latem hoort hier niet bij. Bovendien behoort het leeuwendeel van het gebied tot het Regionaal Landschap Meetjesland-Leievallei en maakt het gehele LEADER-gebied onderdeel uit van de vervoerregio Gent. De werking komt ook overeen met het gebied van Regiokracht Meetjesland – Leievallei (Streekfonds).

Het gebied sluit goed aan bij de regiovorming, zonder daarbij gemeenten die reeds in andere LEADER-gebieden liggen op te nemen (Gavere in Vlaamse Ardennen en Wachtebeke in Waasland). Gemeenten als Merelbeke, Lochristi en Laarne liggen nog verder van wat als het typische Meetjesland of Leievallei beschouwd worden en kunnen niet gemotiveerd worden als coherent gebied.

1.2.4 Dynamische samenwerking en vertegenwoordiging van de lokale plattelandsactoren

De voornaamste regionale stakeholders zijn betrokken bij de uitwerking van deze Lokale Ontwikkelingsstrategie. De expertise en streekennis van de lokale gemeentebesturen, de intercommunale Veneco, de regionale organisaties, socio-culturele partners en beroepsorganisaties vormen de basis van dit document.

Gedetailleerde informatie over de totstandkoming en representatieve samenstelling van de Lokale Actiegroep lees je in 2.2 Participatietraject en in Deel III: De Lokale Actiegroep.

1.3 Besluit

Volgend overzicht geeft aan dat het voorgestelde LEADER-gebied Meetjesland-Leivallei voldoet aan de ontvankelijkheidscriteria:

Het LEADER-gebied moet minstens 3 plattelandsgemeenten omvatten en vormt de kern van het LEADER-gebied	ja
Bevolkingsdichtheid is maximaal 350 inw/km ² of heeft een ruimtebeslag van maximaal 30%	ja
Het gebied vormt een fysisch-geografisch, landschappelijk en sociaal-economisch geheel	ja
Het gebied is bestuurlijk coherent. Bij de afbakening wordt gestreefd naar afstemming met de regiovorming op Vlaams niveau.	ja
De centrumsteden zijn niet opgenomen	ja

2. Gebiedsanalyse Meetjesland – Leievallei

Het hoofdstuk begint met de evaluatie van de vorige LEADER-periode (PDPO III: 2014 – 2020/2022). Daarna komt het participatief traject aan bod. Doorheen dit traject werd de opbouw van de gebiedsanalyse en later de Lokale Ontwikkelingsstrategie regelmatig teruggekoppeld naar de lokale stakeholders. Als voorbereiding op het schrijven van de LOS heeft de Provincie Oost-Vlaanderen een onderzoeksbureau onder de arm genomen om deze gebiedsanalyse op te maken.

De volgende delen schetsen de algemene resultaten van het onderzoek en de nodenanalyse die daarop verder bouwt.

2.1 Overzicht van het reeds gevoerde plattelandsbeleid

2.1.1 Europees en Vlaams plattelandsbeleid

De Provincie Oost-Vlaanderen voert samen met Vlaanderen en Europa een gebiedsgericht plattelandsbeleid. Europa schetst hiervoor het brede kader in verordeningen en Vlaanderen vertaalt dit naar een Strategisch Plan. In dit Strategisch Plan wordt er naar de provincies gekeken voor onder andere de gezamenlijke uitvoering van de LEADER-maatregel. Al sinds de eerste programmaperiode (PDPO I 2000–2006) zorgen de provincies mee voor de coördinatie van Plattelandsontwikkeling in Vlaanderen.

5B Programma (1994 – 2006)

In de noordelijke gemeenten van het Meetjesland – Leievallei werd al vroeg het 5B programma uitgevoerd (inclusief de ‘5B Phasing-Out’ fase van 2000-2006). De voornaamste doelen waren:

- Behoud en het versterken van de tewerkstelling in de regio
- Verhogen van de leefbaarheid van de plattelandskernen
- Versterken van het streekcharter, opgemaakt door het streekplatform Meetjesland

LEADER (1994 – 2022)

1. 1994-2000 LEADER II (UITVOERINGSPERIODE 1999-2001)

De missie van LEADER II was het versterken van de leefbaarheid van het plattelandsgedebied van zowel de sociaal-economische sectoren, de land- en tuinbouwsector in het bijzonder, als de leefbaarheid van de dorpen in hun verzorgingsstructuur, als het behoud van het natuurkarakter en open ruimte als kenmerkend voor het Meetjesland.

2. 2000-2006 LEADER+ (UITVOERINGSPERIODE 2003-2008)

Het LEADER+ gebied had zich toen met zijn ontwikkelingsplan een aantal belangrijke objectieven vooropgesteld: zich op een eigentijdse en duurzame manier ontwikkelen; werken aan leefbare woonkernen, voldoende (openbare) mobiliteit, het ruraal ondernemerschap aanmoedigen, de open ruimte en de waarden van het typische Meetjeslandse cultuurlandschap (polder en houtland) als troeven behouden en versterken; zich ontwikkelen door bepaalde uitgesproken sectoren te versterken: land- en tuinbouw, voeding, toerisme en recreatie.

3. 2007-2013 LEADER MEETJESLAND, LEIE EN SCHELDE (uitvoeringsperiode 2008-2015)

De Plaatselijke Groep van LEADER MLS besliste om in te zetten op de 5 maatregelen van As3 (PDPO). Deze maatregelen kregen een specifieke en doelgerichte invulling, met de LEADER-methodiek als hoofdrol.

Rond deze 5 maatregelen kon men projecten indienen:

- Bevorderen van toeristische activiteiten
- Basisvoorzieningen voor de economie en de bevolking
- Dorpskernvernieuwing en –ontwikkeling
- Instandhouding en opwaardering van het landelijk erfgoed
- Intermediaire dienstverlening

4. 2014-2022 LEADER MEETJESLAND (uitvoeringsperiode 2015-2025)

De Plaatselijke Groep LEADER Meetjesland zet in deze programmaperiode in op de thema's:

- Leefbare dorpen
- Streekidentiteit (korte keten en landschap)
- Jonge en rurale ondernemers

2.1.2 Provinciaal Beleid

Uitvoeringsplan voor het Oost-Vlaamse Platteland

Het Uitvoeringsplan voor het Oost-Vlaamse Platteland bevatte het beleidskader voor de provincie Oost-Vlaanderen inzake het derde Vlaamse Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO III) 2014 - 2020 en met verlenging 2021 – 2022.

In het Uitvoeringsplan werd een situatieschets opgenomen, dat ingedeeld werd als een thematische handleiding met inhoudelijke prioriteiten en uitdagingen. Dit plan was de opvolger van het beleidsplan dat in 2004 werd opgesteld.

Deze situatieschets bestond uit zes thema's: Ondernemen, Armoede en Welzijn, Mobiliteit, Erfgoed en toerisme, Klimaatneutraal Oost-Vlaanderen en Open ruimte. Onder deze thema's werden, aan de hand van de inhoudelijke prioriteiten, concrete acties en doelen bepaald voor projecten onder de verschillende uitvoeringsprogramma's.

Provinciale Kadernota

Voor de nieuwe periode 2023-2027 keurde de Provincie Oost-Vlaanderen een Kadernota goed waarin ze haar beleid voor plattelandsontwikkeling uiteenzet. Ze wil met haar beleid voor plattelandsontwikkeling de (be)leefbaarheid van het platteland verhogen. Het doel is om samen met belanghebbenden snel actiegerichte projecten op te starten om flexibel in te spelen op de uitdagingen van het platteland. En deze uitdagingen zijn veelzijdig. Op langere termijn moet de balans tussen de stedelijke gebieden en het platteland in Oost-Vlaanderen in evenwicht blijven om te voorkomen dat er zich een breuklijn voordoet tussen stad en platteland.

Om de vooropgestelde doelen te bereiken is het belangrijk dat lokale besturen en andere essentiële actoren naar belangrijke maatschappelijke uitdagingen en trends kijken door de bril van het platteland. Zo kunnen er oplossingen op maat van het platteland ontwikkeld worden. Een gebiedsgerichte aanpak met een geïntegreerde en thema-overschrijdende werking staan hierbij voorop, net als aandacht voor een kwalitatieve en duurzame ontwikkeling. Bovendien worden aspecten zoals samenwerking, participatie en toekomstgerichte innovatie hoog in het vaandel gedragen.

Hierop wordt door de dienst Landbouw & Platteland de komende jaren op ingezet (periode 2023-2025):

- Beleidsmatige ondersteuning voor lokale besturen: hoe omgaan met dorpen/buurtten op het platteland
- Verhogen van de ruimtelijke kwaliteit op het Oost-Vlaamse Platteland

- Ondersteunen van participatietrajecten rond ruimtelijke kwaliteit in dorpen ('Trek het landschap je dorp in')
- LEADER: gebiedsgerichte plattelandsontwikkeling

Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050

Aandacht voor het platteland maakt uiteraard ook onderdeel uit van het in opmaak zijnde Beleidsplan Ruimte voor de Provincie Oost-Vlaanderen. Vandaag ligt het ontwerp Beleidsplan Ruimte voor: dit document werd goedgekeurd door de Provincieraad op 22 maart 2023. Het openbaar onderzoek over dit Beleidsplan Ruimte zal lopen van 21 april tot en met 19 juli 2023.

Met het Beleidsplan Ruimte zet de Provincie een langetermijnvisie uit voor een duurzaam gebruik van de beperkte ruimte in Oost-Vlaanderen tot 2050. Dit document putte inspiratie uit tekst en kaartmateriaal van het Beleidsplan Ruimte.

Naar een Klimaatgezond Oost-Vlaanderen in 2040

De Provincie Oost-Vlaanderen streeft naar een klimaatgezond Oost-Vlaanderen in 2040. Dit betekent dat we tegelijk een netto nul uitstoot van CO₂ in 2040 nastreven én dat we ons aanpassen aan de negatieve gevolgen van de klimaatverandering, met name droogte, hitte, wateroverlast en het verlies aan biodiversiteit.

Ook voor dit klimaatactieplan werd samengewerkt over verschillende beleidsdomeinen heen en zijn er dus raakvlakken met platteland, zoals de speerpunten 'naar een klimaatbestendig landschap' en 'naar een (klimaat)gezonde en aangename woonomgeving'.

2.2 Participatietraject

2.2.1 Evaluatie PDPO III en focusgroep

Bij het afsluiten van de vorige LEADER-periode (2014-2022) voerde het LEADER-secretariaat een evaluatie uit voor de werking van het programma en van de Plaatselijke Groep (PG). Hiervoor werden aparte enquêtes afgenomen bij promotoren en PG-leden. De PG is samengekomen op 9 juni 2022 om de resultaten verder te bespreken.

In het kader van de opdracht voor de gebiedsanalyse is een focusgroep samengebracht op 29 november 2022 met daarin de LEADER-coördinatoren, de beleidsmedewerkers platteland van de Provincie Oost-Vlaanderen en drie afgevaardigden uit elk van de drie Oost-Vlaamse Plaatselijke Groepen. De focusgroep bouwde verder op de evaluatie van de PG en blikte vooruit op de nieuwe periode.

De voornaamste conclusies uit dit traject waren:

- Een betere en gerichtere communicatie rond het programma is nodig.
- Administratieve last voor promotoren moet vereenvoudigen, de strikte interpretatie van de regels (die niet altijd duidelijk zijn en regelmatig wijzigen) werken verstikkend voor promotoren. Koepelprojecten om kleinere promotoren hierin te ontzorgen kunnen een oplossing bieden.
- Trage uitbetaling van declaraties is vervelend voor promotoren.
- Betere vorming en meer netwerking voor de PG/LAG en voor de promotoren organiseren. Ook tussen de verschillende LEADER-gebieden (in Oost-Vlaanderen, Vlaanderen of erbuiten).
- Het LEADER-secretariaat kan een belangrijkere spil worden bij het opzetten van projecten

(projectmakelaarschap beter opnemen).

- Ook focus PG/LAG meer op projectmakelaarschap, opvolging lopende projecten en motor voor regionale ontwikkeling en minder op technische zaken en administratie van het programma. Het secretariaat zou meer vrijheid moeten krijgen op het laatste vlak.
- Gerichte oproepen kunnen ook bepaalde thema's die onderbelicht bleven (bijvoorbeeld lokaal ondernemen of natuur) beter in de aandacht zetten.
- Meer vrijheid voor de promotor om te voldoen aan doelstellingen in plaats van zeer afgelijnde acties.
- Meer aandacht voor continuïteit van projecten.
- Bij deelname aan PG/LAG hoort een engagement, dit moet beter bewaakt worden doorheen de programmaperiode.
- Evenwichtige PG/LAG nodig om over de thema's heen objectief te kunnen beoordelen over de inhoud van de projecten.

Deze conclusies werden meegenomen bij de opmaak van de gebiedsstrategie en de Lokale Ontwikkelingsstrategie.

2.2.2 Stakeholderbevraging

De Provincie Oost-Vlaanderen organiseerde op 22 december 2022 een stakeholderbevraging voor het Meetjesland - Leievallei. De uitnodiging werd ruim verspreid naar de oud-PG-leden, de middenveldorganisaties, beroepsgroepen en de regionale organisaties. Er was een gerichte communicatie naar de lokale besturen en een voorstelling van de oproep voor de nieuwe LEADER-periode op het burgemeestersoverleg van Intercommunale Veneco op 2 (Zulte – Leiestreek) en 9 december 2022 (Ertvelde – Meetjesland).

Na een korte presentatie over de voorlopige gebiedsanalyse, volgde een interactief stuk. Hierin bevroegden we de deelnemers in drie groepen over de drie prioritaire thema's. We werkten hierbij telkens aan drie doelstellingen; verfijnen en interpreteren van de gebiedsanalyse, formuleren van doelstellingen voor de nieuwe LEADER-periode en het identificeren van vernieuwers in de streek.

De resultaten hiervan zijn vooral gebruikt bij het verder formuleren van de noden van de streek.

2.2.3 LEADER-dag

Een derde inspraakmoment werd georganiseerd als een 'LEADER-dag', een informele 'happening' waar inhoud en verbinding werden gecombineerd. De uitnodigingen werden breed verstuurd naar alle stakeholders, met extra aandacht voor kleinere vzw's en burgers. Daarnaast werden heel wat

organisaties telefonisch uitgenodigd. Het evenement ging door op 4 februari 2023 in Den Hannekesnest (Evergem). Het was een laagdrempelig gebeuren waarbij via thematische tafels een heldere, toegankelijke en begrijpbare toelichting werd gegeven bij de concept-gebiedsanalyse en waarbij verschillende uitdagingen werden geschetst.

Aan de hand van een aantal voorbeeldprojecten (LEADER en andere) werd toegelicht hoe aan deze uitdagingen een mogelijke oplossing kan gegeven worden. Daarbij werden de deelnemers uitgenodigd om in dialoog te gaan en hun aanvullingen te geven op het voorgestelde materiaal. Er werd gestimuleerd om zelf projectideeën te bedenken die op een 'Projectideeën-muur' werden aangebracht. Deze actieve werkwijze droeg bij aan de gehele wervende opzet waarbij deelnemers ook engagementen konden aangeven naar de toekomst toe.

De thematische hoeken lieten toe om de voorgestelde interventielogica ('Waar willen we naartoe?') in verschillende clusters aan bod te laten komen. Er werd een vaste tafelbegeleider voorzien en hierdoor kon er telkens verder gewerkt worden op de input van de deelnemers.

De resultaten hiervan zijn vooral gebruikt om de nodenanalyse en de acties meer vorm te geven.

2.2.4 Pre-LAG traject

Na de oplevering van de gebiedsanalyse, startte de Provincie Oost-Vlaanderen het traject op om tot een nieuwe Lokale Actiegroep te komen. Hiervoor werd een brede uitnodiging gestuurd naar alle lokale besturen, de vroegere Plaatselijke Groep, de mensen die aangaven interesse te hebben op de stakeholderbevraging en LEADER-dag, de regionale organisaties, het middenveld, etc.

Dit traject bouwde voort op de gebiedsanalyse en de input van het participatieproces om de Lokale Ontwikkelingsstrategie te schrijven. In vijf werkvergaderingen (14/03, 22/03, 29/03, 26/04 en 23/05/2023) werden de doelstellingen en de interventielogica verder op punt gezet. Finaal kwamen ook monitoring en evaluatie, werking Lokale Actiegroep en het administratieve luik aan bod. Onder dat laatste verstaan we o.a. de oproepprocedure, het financiële beheer en het juridische vehikel.

Uit de groep die zich vormde doorheen dit proces ontstond een kern van geëngageerde gebiedsactoren die zich verder wilden inzetten om de Lokale Ontwikkelingsstrategie uit te voeren vanuit de nieuwe Lokale Actiegroep. Hoe deze eruit zal zien, wordt besproken in Deel III: Lokale Actiegroep. De nieuwgevormde LAG geeft de machtiging aan het LEADER-secretariaat om de Lokale Ontwikkelingsstrategie in te dienen in het E-Loket.

Hiernaast heeft het LEADER-secretariaat nog verschillende overlegmomenten gepland om bepaalde specialisten binnen en buiten de Provincie te horen, zoals o.a. de dienst Economie rond circulariteit (28/03/2023), dienst Milieu (06/04/2023), Autodelen.net rond mobiliteit (25/04/2023), werkgroep

landbouwdoelstellingen met dienst Landbouw, Boerenbond, Proefcentrum voor Aardappelteelt, Proefcentrum voor Sierteelt, VLM en Boerenatuur (18/04/2023), Plattelandscentrum rond korte keten (27/04/2023), dienst Economie over voorzieningen (02/05/2023), Boerenatuur, Regionaal Landschap en Natuurpunt over landschapsindicatoren (26/05/2023).

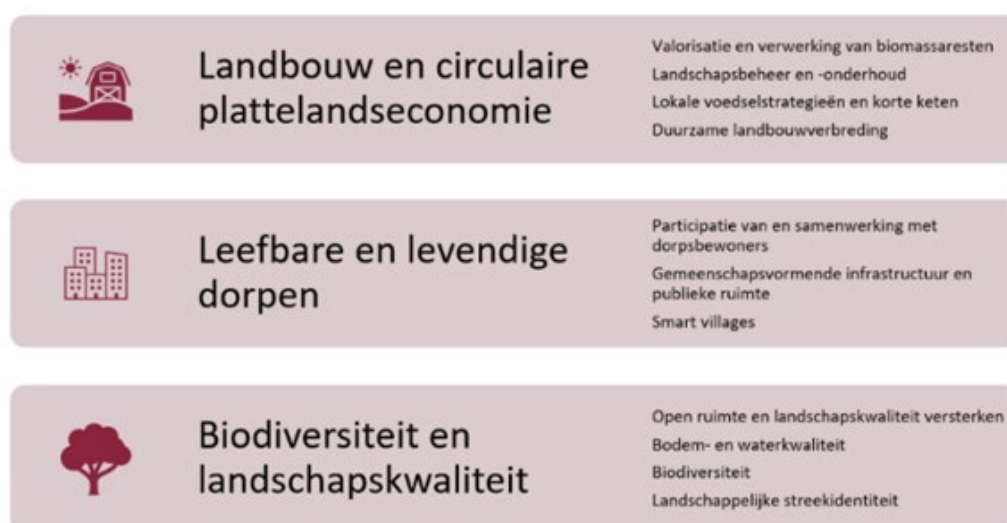

2.3 Algemene resultaten gebiedsanalyse

De gebiedsanalyse begint met een algemene beschrijving van het Meetjesland – Leievallei. Hierin zijn volgende onderdelen opgenomen: socio-economische gegevens, socio-demografische gegevens, bestaande mobiliteitsinfrastructuur, algemene toeristische informatie en globaal overzicht ruimtegebruik.

De volledige gebiedsanalyse is opgenomen als bijlage 1. De bovengenoemde algemene gegevens zijn daar terug te vinden onder hoofdstuk 2. Enkel als deze rechtstreekse invloed hebben op de nodenanalyse, worden deze expliciet vermeld in de Lokale Ontwikkelingsstrategie.

In deze fase zijn we vertrokken van de drie Vlaamse prioritaire thema's, zoals weergegeven in onderstaande figuur 4.

Figuur 4: Prioritaire Vlaamse thema's.

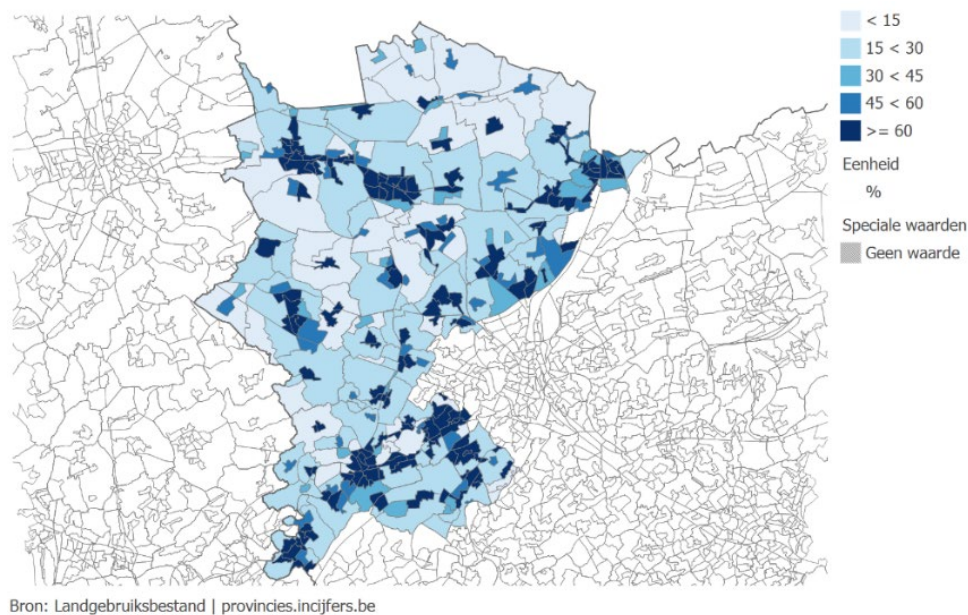

De drie volgende hoofdstukken zoomen in op de algemene resultaten uit de gebiedsanalyse, volgens de prioritaire thema's. De volgende drie hoofdstukken bouwen hierop verder om tot de nodenanalyse te komen.

2.3.1 Landschapskwaliteit en biodiversiteit

Het Meetjesland-Leievallei beschikt over 72,5 % open ruimte. Hiervan is 54,4 % ingenomen door akker, 34,5 % door grasland en 7,1% door bos. Als parken en tuinen meegeteld worden in de open ruimte valt op dat 84,7 % van de oppervlakte effectief groen (of onbebouwd) is. Dat is 4,3% hoger dan voor de Provincie Oost-Vlaanderen.

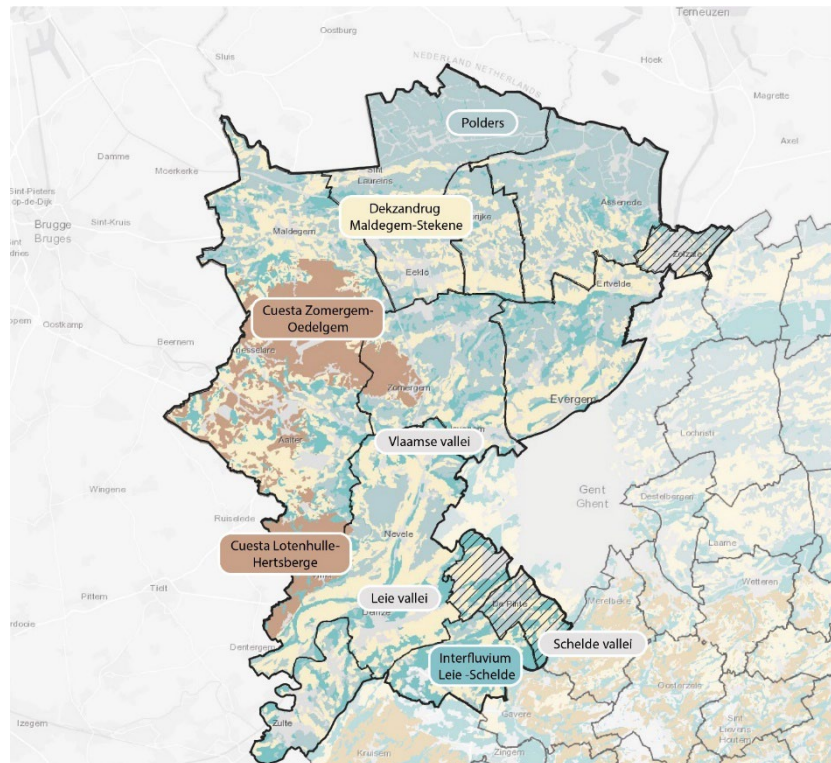
De verloren open ruimte per dag tussen 2013 en 2019 in het LEADER-gebied bedraagt 3.321 m²/dag, of 0,33 ha/dag). De cijfers voor Oost-Vlaanderen zijn 1,42 ha/dag en het Vlaams Gewest 5,05 ha/dag.

Figuur 5: Overzicht ruimtebeslag per statistische sector – 2019 (Bron: Landgebruiksbestand – provincies.incijfers.be)

In het noorden van het Meetjesland-Leievallei vormen de polders en krekengebieden een onderdeel van de Zeeuwse 'Oudlandpolders'. Dit gebied bezit zeer waardevolle natuur. Elke polder wordt afgebakend door een dijkstructuur, waarop vaak nog bomerijen staan die ver tot in de omtrek zichtbaar zijn. Tussen de polders of op de dijken werden de polderdorpen gesticht.

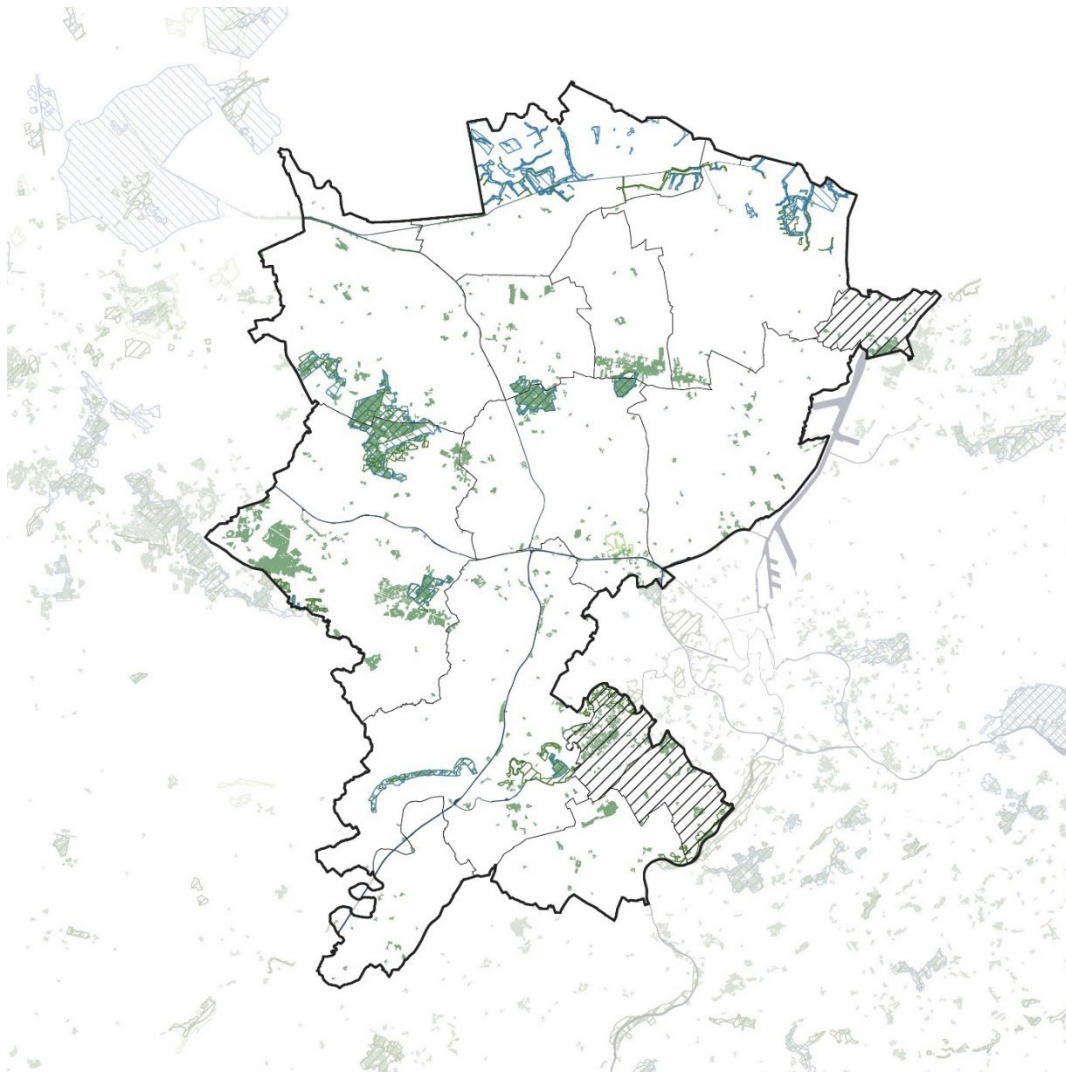
De dekzandrug Verrebroek-Gistel (ook wel Maldegem-Stekene genoemd) zorgt voor een breuk tussen het poldergebied en de rest van het Meetjesland. Het centrale deel van het Meetjesland-Leievallei wordt gedomineerd door twee hogergelegen cuesta's in het westen en de Vlaamse vallei met een bulken- en koutergebied in het oosten. De kouterruggen zijn voornamelijk open akkerlanden zonder kleine landschapselementen. De lageregelegen bulkengebieden bestaan voornamelijk uit graslanden en worden omgeven door verschillende kleine landschapselementen.

Figuur 6: Fysisch systeem (Bron: Eigen verwerking van de fysisch systeemkaart van de Vlaamse Landmaatschappij)

Op de rand van de dekzandrug bevindt zich een eerste bossengordel en een tweede bosstructuur staat in relatie met de twee cuesta's: historisch gezien waren dit oude heidegebieden die minder interessant zijn voor landbouw. Deze oude heidegebieden worden afgewisseld met de cuesta-bossen en oude ontginningspatronen met drevenstructuren. Deze dreven liggen verspreid en zorgen voor een unieke beleving van het cuesta-landschap. Gezien hun grote biologische waarde zijn enkele grotere boskernen beschermd en liggen binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Naast beide bosclusters zijn er nog

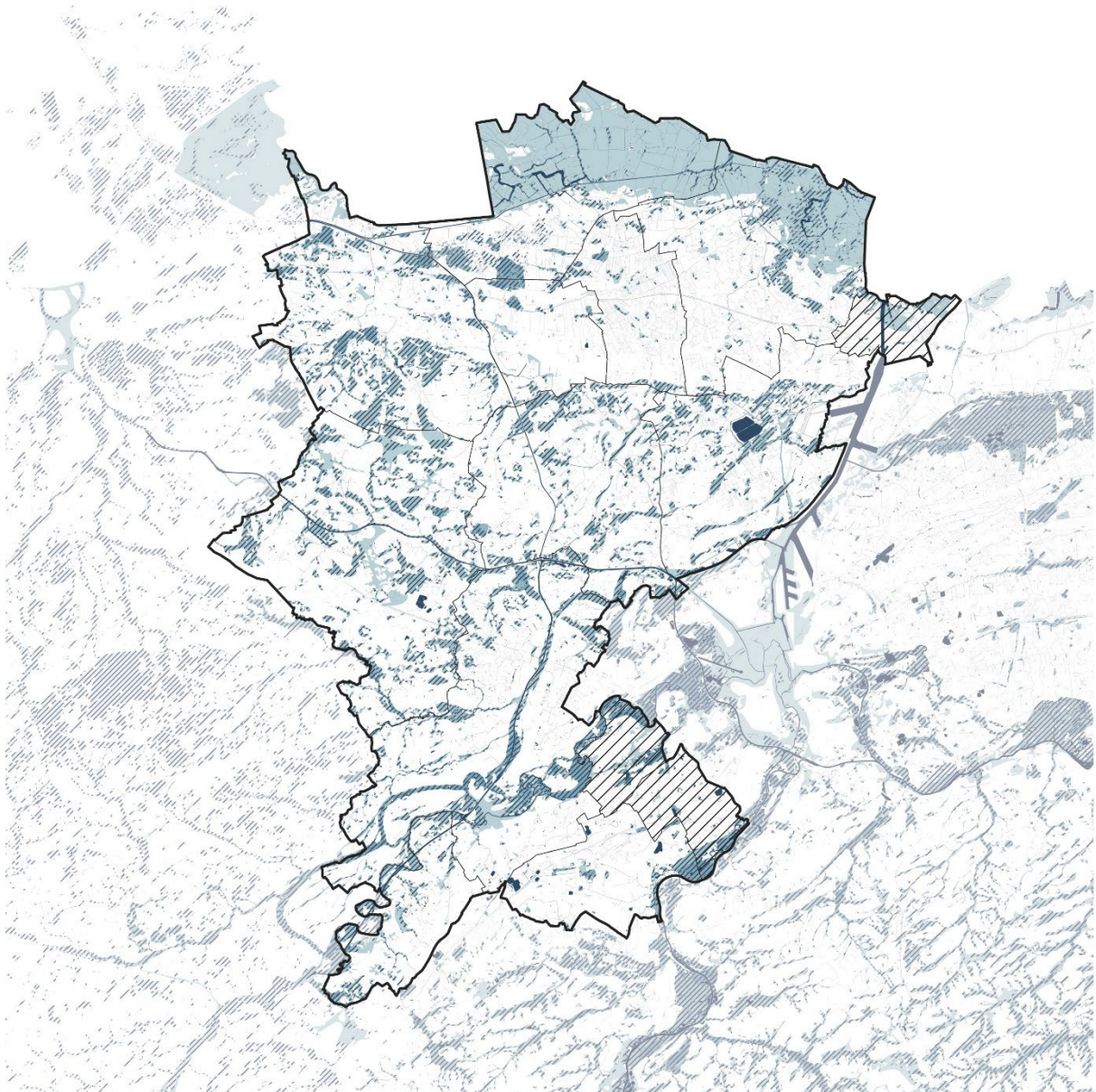
enkele kleinere bossen aanwezig, bv. in Nazareth en het nieuwe aangelegde parkbos in De Pinte (welk een onderdeel vormt van de groenpolen van de stad Gent).

Figuur 7: Gebieden van Natura 2000, VEN en IVON (Bron ANB)

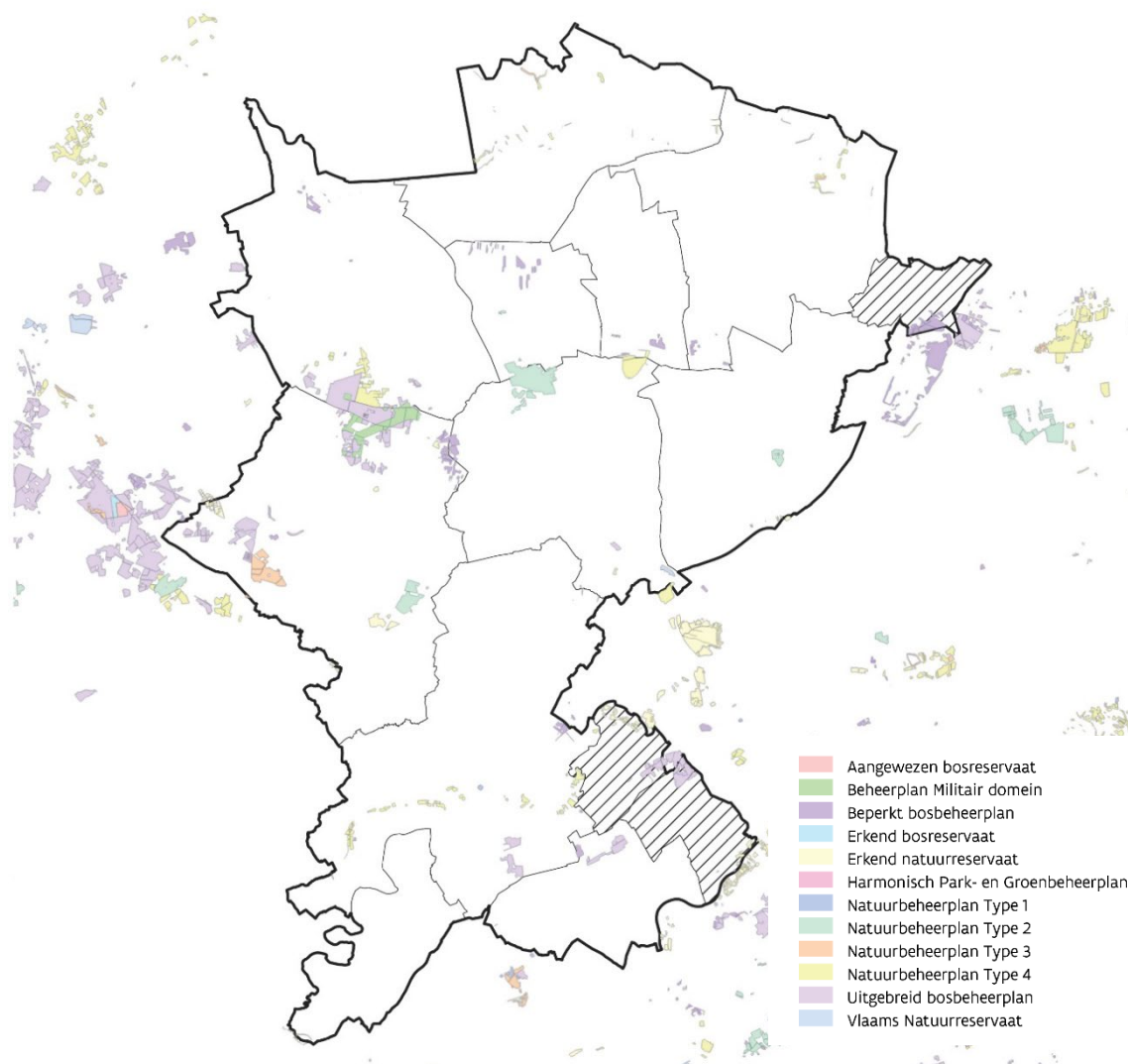
De alluviale vlaktes van de Leie- en de Scheldevallei liggen in het zuidelijk deel van het gebied. Langs deze grote watersystemen komen verschillende meersengebieden voor. Deze natte gronden bestaan uit graslanden en zijn vaak open gebieden zonder veel kleine landschapselementen, zijn (zeer) waardevol en daarom vaak als VEN-gebied aangeduid.

Het poldergebied en de valleigebieden van de belangrijkste rivieren en beken zijn van nature overstromingsgevoelig. Ook de dekzandrug en de twee cuesta's zorgen voor een concentratie van overstromingsgevoelige zones. Hoge verhardingsgraden, bv. op de kouterruggen, zorgen bijkomend voor knelpunten in het watersysteem.

Figuur 8: Overstromingsgevoelige gebieden (Bron: VMM)

Onderstaande figuur 9 geeft de natuurbeheerplannen weer in het Meetjesland-Leievallei. Een natuurbeheerplan is een middel om op een bepaald terrein, beheerd ten behoeve van natuurbehoud, bepaalde doelstellingen i.v.m. ecologie, bosbeheer, landschap, cultuurhistorie, recreatie... te realiseren. Een duurzaam en evenwichtig beheer staat altijd centraal. Daarbij wordt rekening gehouden met de 3 functies van een natuurterrein: de ecologische functie, de economische functie en de sociale functie.

Figuur 9: Overzicht van natuurbeheerplannen (Bron: ANB)

Voorgaande kaart omvat alle geldige beheerplannen voor bossen en natuurgebieden in het Meetjesland-Leievallei. Het zijn voornamelijk bosbeheersplannen, een aantal erkende natuurreservaten, natuurbeheerplannen type 2 en beheerplan voor het Militair domein in het Drongengoedbos.²

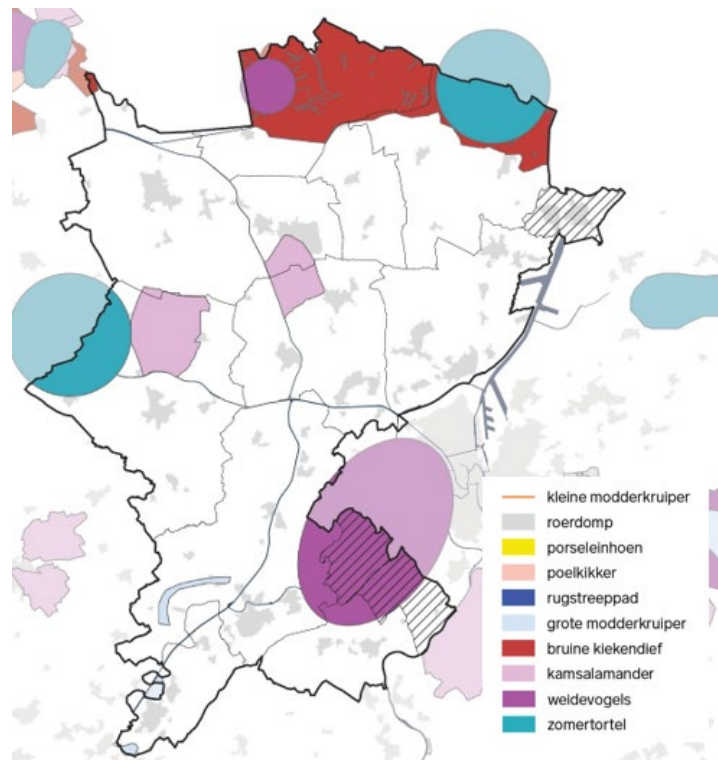
Type 2: hogere natuurkwaliteit: de beheerder stelt over minstens 25% van de oppervlakte van het terrein het realiseren van één of meerdere natuurstreefbeelden tot doel. Voor het volledige terrein gelden de criteria voor geïntegreerd natuurbeheer.

Het poldergebied heeft een soortenbeschermingsprogramma voor zowel de bruine kiekendief, weidevogels als de zomertortel.

De bosgebieden rond het Drongengoedbos hebben een programma voor de kamsalamander en de zomertortel.

Langs de meersengebieden is er een bescherming voor weidevogels en overkoepelend bestaat een programma voor vleermuizen.

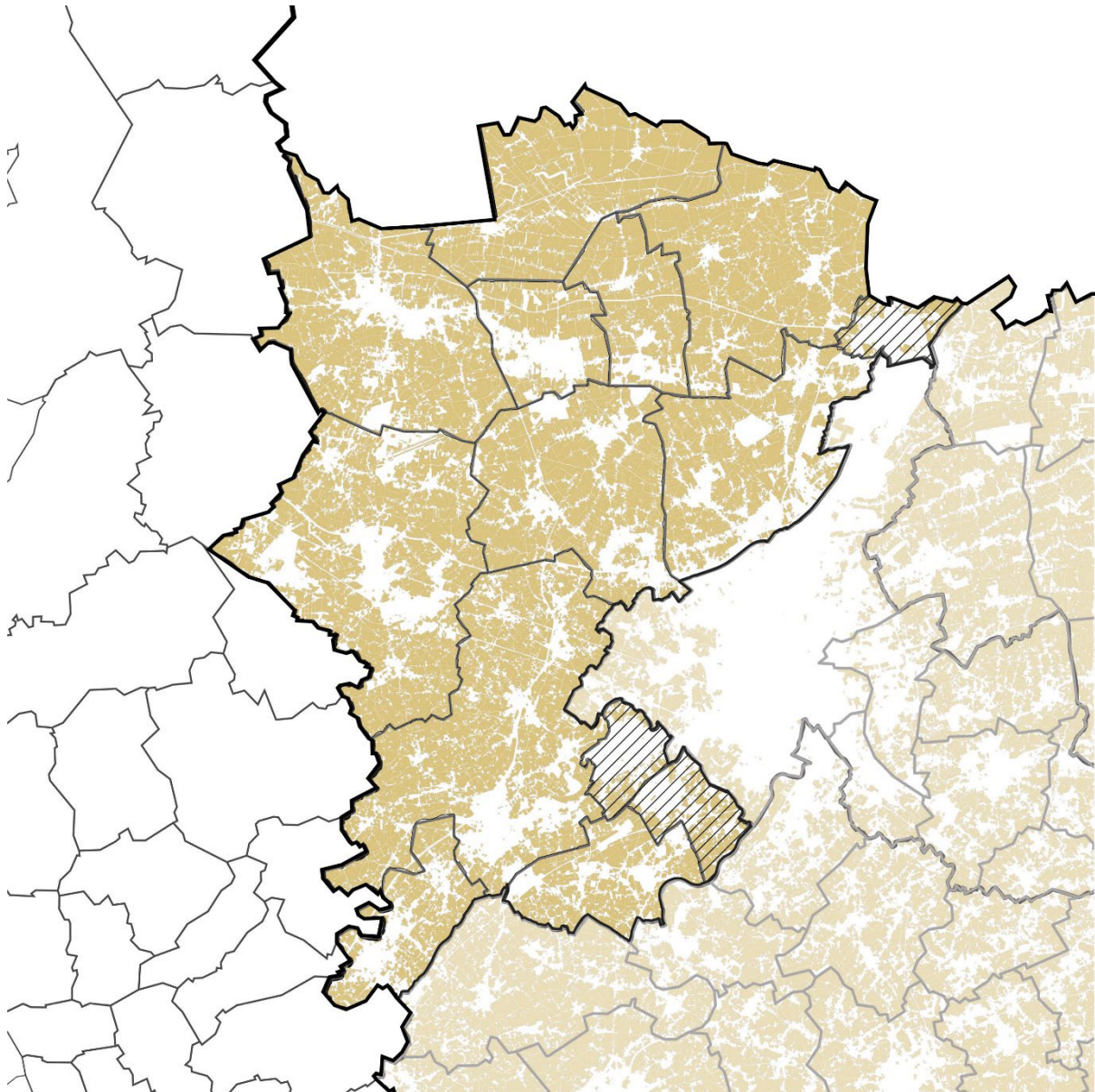
Het gebied telt twee vastgestelde erfgoedlandschappen: het Maldegemveld (Groen Ursel-Knesselare) en de vallei van de Oude Kale (Vinderhoutse bossen en Slindonk). Enkele beschermde cultuurhistorische landschappen zijn: de Graaf-Jansdijk, het kasteeldomein Ter Leyen, het Drongengoed, het Sint-Pietersveld en het Schoonbergbos-Slangenbos (onderdeel de cuesta van Lotenhulle-Hertsberge), het kasteelpark van Poeke, de Kraenepoel en de Markettebossen in Aalter en De Broeken in de vallei van de Zeverenbeek.

Figuur 10: Soortenbeschermingsprogramma (Bron: ANB).

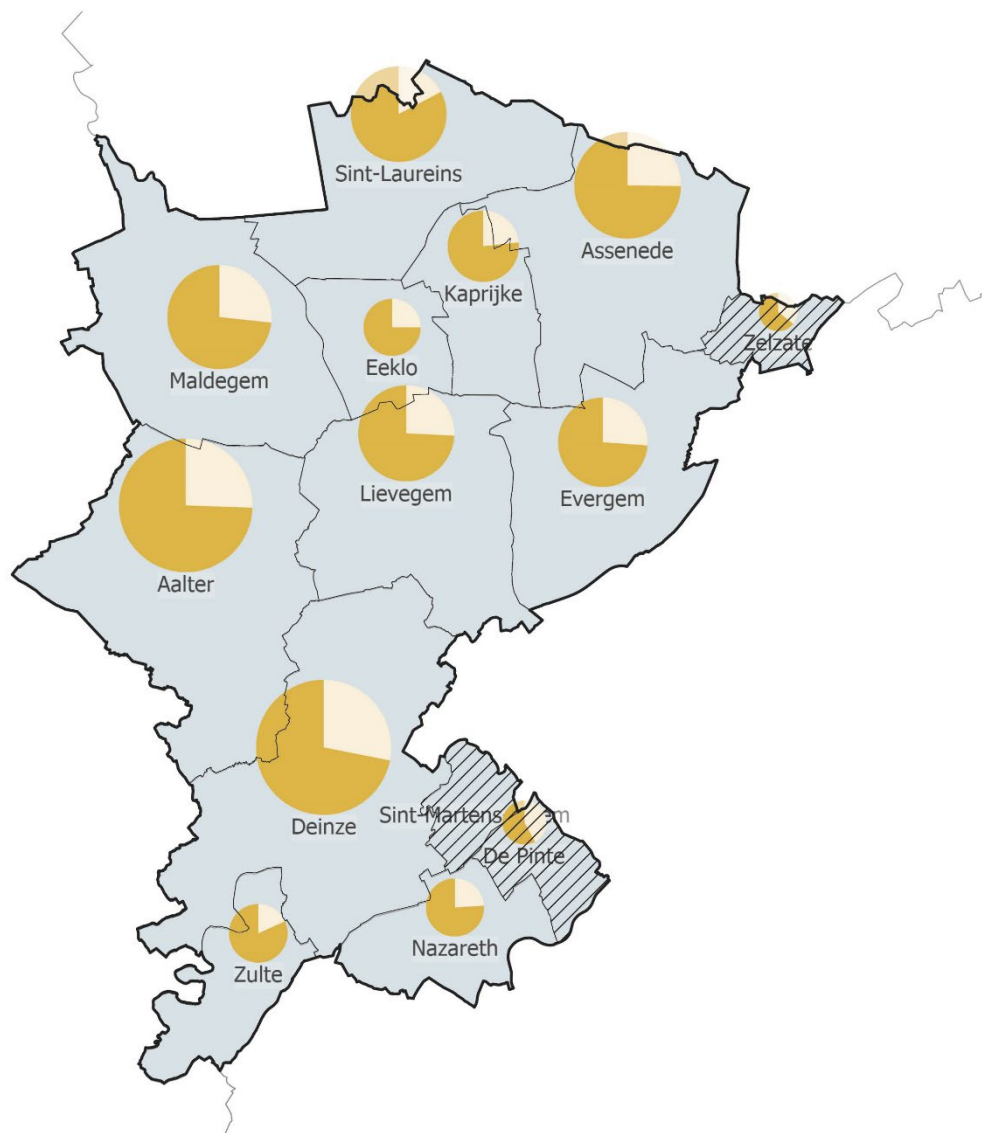
2.3.2 Duurzame landbouw en circulaire plattelandseconomie

In het Meetjesland-Leievallei is er in het totaal 60.284 ha bestemd voor agrarisch gebruik, wat neerkomt op 71,8% van de oppervlakte. Naast de noordelijke gemeenten hebben ook Lievegem en Deinze een hoog percentage oppervlakte bestemd voor landbouw. Op basis van de gegevens van de landbouwgebruikspcelen beschikken de gemeenten van Meetjesland-Leievallei over 53.413 ha geregistreerd **landbouwgebruik**, of 63,6 % van de volledige oppervlakte, tegenover 159.891 ha voor de provincie Oost-Vlaanderen (53,2 % van de volledige oppervlakte). Gronden in landbouwgebruik maar niet binnen landbouwbestemming komen vooral voor in Evergem, aan de randen van de grotere kernen en in de Leievallei. Dit zijn gronden die uitermate sterk onderhevig zijn aan claims van andere openruimte processen, waardoor deze percelen voor landbouw kunnen worden beschouwd als niet-duurzaam. Gronden gelegen binnen landbouwbestemming, maar die niet in landbouwgebruik zijn, liggen geheel verspreid in het LEADER-gebied.

Figuur 11: Oppervlakte in landbouwgebruik – geregistreerde percelen 2021 (Bron: Departement Landbouw & Visserij)

In Meetjesland-Leievallei waren er in 2021 **2.027 actieve landbouwbedrijven**, t.o.v. 5.986 in Oost-Vlaanderen, wat neerkomt op 34 % van de Oost-Vlaamse landbouwbedrijven. Voor de periode 2001 - 2021 was er een afname in aantal bedrijven van 35.4 %. Deze daling ging gepaard met schaalvergroting bij de overgebleven bedrijven. Toch blijven ongeveer een kwart van de landbouwbedrijven in het LEADER-gebied kleine landbouwbedrijven. Dit zijn bedrijven met een standaard opbrengst (SO) onder €25.000. De Europese Commissie bepaalt dat bedrijven boven deze grens beroepsmatige land- en tuinbouwbedrijven zijn. Zoals we verder in het actieplan zien, maakt LEADER Meetjesland-Leievallei dit onderscheid niet en komen zowel 'beroepsmatige' als 'kleine' landbouwbedrijven in aanmerking voor steun.

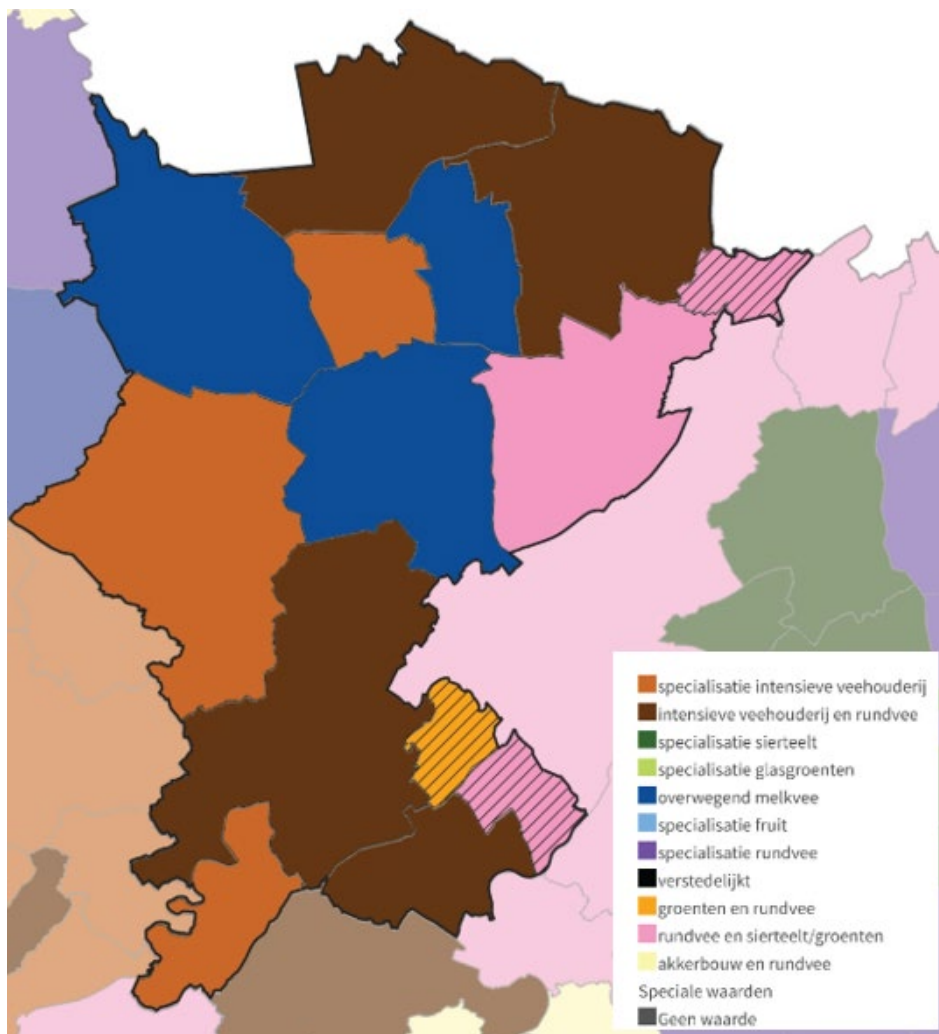
Figuur 12: Beroepsmatige en kleine landbouwbedrijven (Bron: STATBEL en Departement Landbouw en Visserij - 2021).

Het overgrote deel van de gemeenten binnen het LEADER-gebied is gespecialiseerd in **veehouderij**. Meetjesland-Leievallei heeft de hoogste dieraantallen en -bezetting van de 3 Oost-Vlaamse LEADER-gebieden. Sint-Laureins, Assenede, Deinze en Nazareth worden voornamelijk getypeerd door intensieve veehouderij en rundvee. Evergem, Zelzate en De Pinte zijn voornamelijk gespecialiseerd in rundvee en sierteelt/groenten. Kaprijke, Maldegem en Lievegem hebben dan weer overwegend melkveebedrijven. Meetjesland-Leievallei bevat een grote rundveestapel met Aalter en Deinze op kop en Assenede, Lievegem en Maldegem als dichte achtervolgers. Meetjesland-Leievallei kende de laatste 10 jaar een grote stijging in aantal kippen, waarbij vooral Aalter in het oog springt, samen met Sint-Laureins, Assenede en Deinze. Ook de varkensbedrijven zitten in Aalter, Assenede en Deinze. De grootschalige veeteeltbedrijven (GPBV) bevinden zich vooral in het noorden in de polders en het westen van het gebied (Aalter, Deinze, Zulte).

	Vlaamse Ardennen	Meetjesland-Leievallei	Waasland
Runderen (aantal)	77.862	126.636	59.343
Kippen (aantal)	704.731	3.177.678	1.539.047
Varkens (aantal)	78.868	563.909	236.233
Oppervlakte landbouwgebruik (ha)	51.009	53.413	25.680

Om een zicht te krijgen op welk bedrijfstype het meest voorkomt in een gemeente, maakt men gebruik van de landbouwtyperingskaart. Deze kaart geeft aan per gemeente welk de meest typerende sector is uit land- en tuinbouw, bijvoorbeeld de specialisatie intensieve veehouderij (varkens en pluimvee) of fruit.

Figuur 13: Landbouwtypering gemeenten Meetjesland-Leievallei (Bron: provincies.incijfers.be, 2018 – data van 2016)

In het Meetjesland kunnen we op basis van de **teelten** grofweg 3 zones onderscheiden:

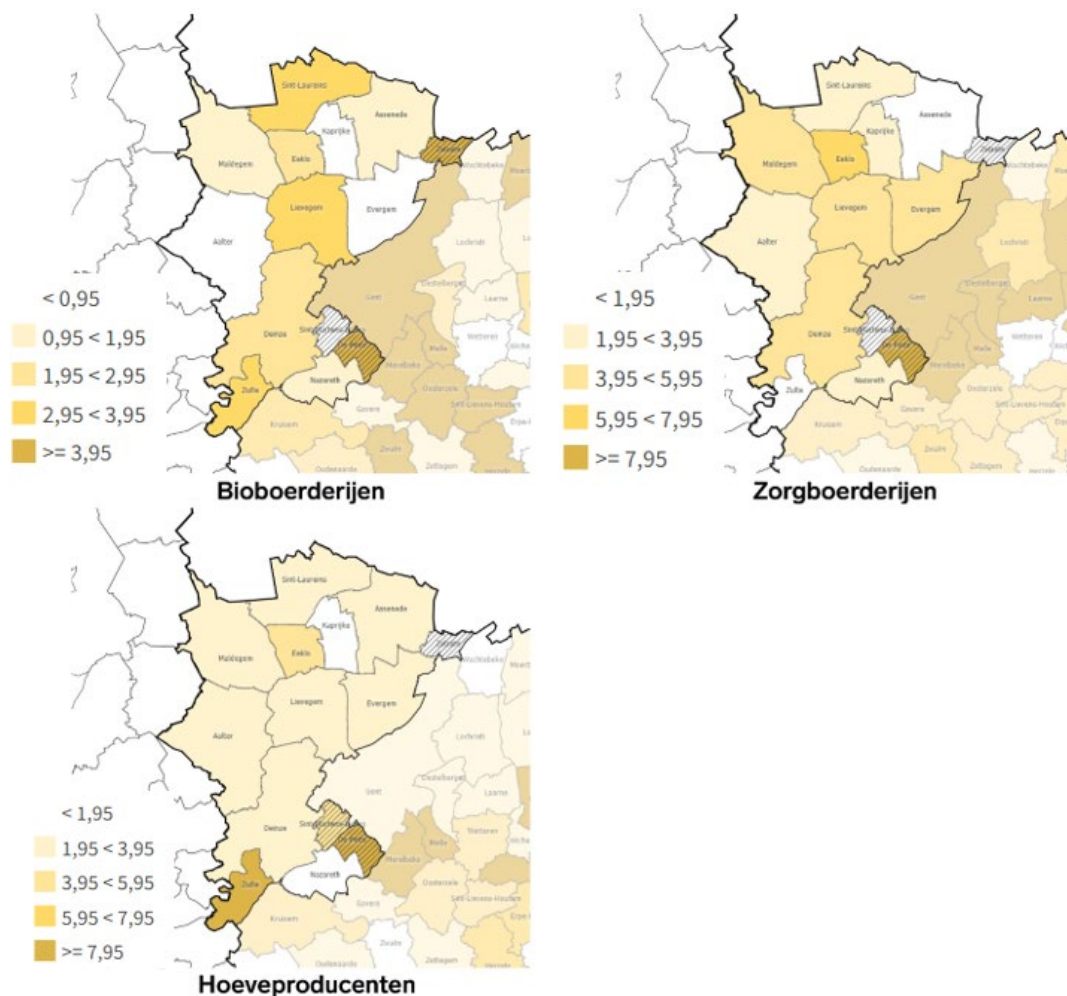
- *de Scheldepolders*: op de kleiige bodems hier worden (naast algemene teelten als maïs en aardappelen) vooral voor teelten als (winter)tarwe, ajuinen/sjalotten, suikerbieten en vlas gekozen. Waterrijke polders nabij kreken zijn vooral in graslandgebruik.
- *de zandige Vlaamse Vallei*: een afwisseling tussen grasland en akkerbouw. Op akkers wordt voornamelijk gekozen voor aardappelen, gerst, maïs en voedergewassen. Nabij de

boscomplexen komt ook bosbouw voor.

- *de zandlemige Vlaamse Vallei*: hier (vooral in het zuidoosten van de gemeente Deinze) komt ook (meer) groententeelt en teelt van (winter)tarwe voor.

Vooral Deinze heeft binnen het gebied een grote oppervlakte beschikbaar voor teelt in serres, voornamelijk voor de teelt van verse groenten (vertegenwoordigt ongeveer de helft van de totale oppervlakte voor het gehele LEADER-gebied), dan volgen Evergem en Assenede, met voornamelijk sierteelt in serres.

In Meetjesland-Leievallei zijn er in totaal **63 hoeveproducenten** (2022, voornamelijk in Zulte, De Pinte, Sint-Martens-Latem en Eeklo), **78 zorgboerderijen** (2022, voornamelijk in De Pinte, Eeklo, Deinze, Lievegem, Maldegem en Evergem) en **38 biologische landbouwbedrijven** (2021, voornamelijk in Sint-Laureins, Zelzate, Lievegem, De Pinte, Zulte, Deinze en Eeklo). Volgens het CSA-netwerk hebben de volgende gemeentes in het LEADER-gebied een **CSA-boerderij**: Deinze (2), Eeklo en Lievegem (2). De gemeenten Eeklo, Evergem, Kaprijke, Zelzate en Zulte zijn een **voedselstrategie** aan het opzetten of hebben al een voedselstrategie lopen.

Figuur 14: Verbreding in activiteiten en landbouwsystemen – uitgedrukt in percentage landbouwers (Bron: Bioboerderijen – Departement Landbouw en Visserij 2021, Zorgboerderijen - Steunpunt Groene Zorg 2022, Hoeveproducenten - Agentschap Veiligheid Voedselketen 202)

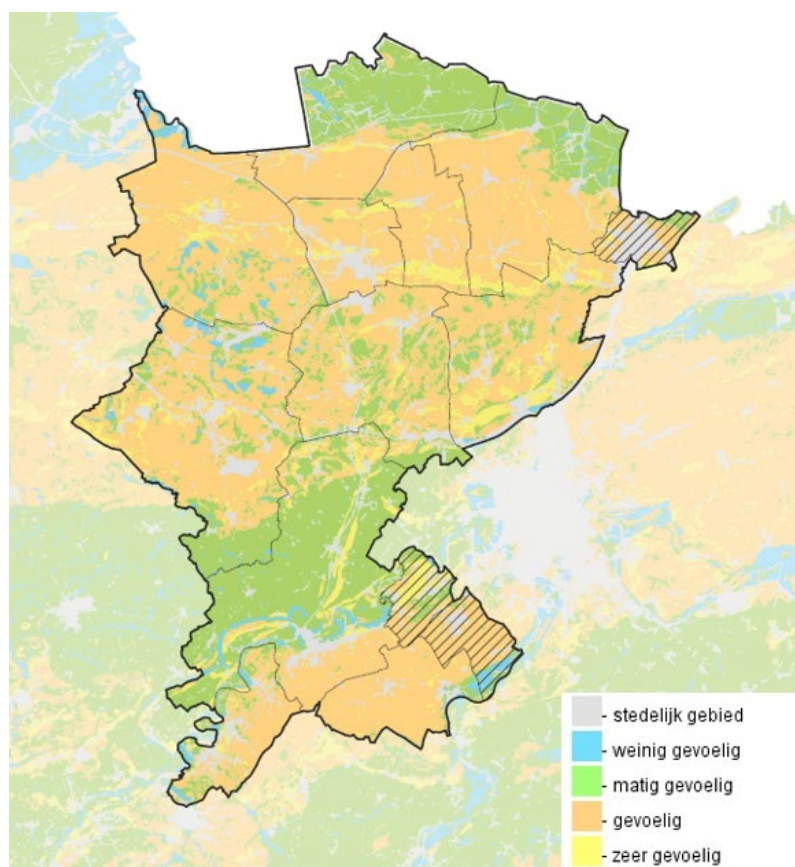
Het grootste deel van de landbouwproductie in Meetjesland-Leievallei zet in op conventionele productie en afzet en zit ingebed in een ruimere agrovoedingsketen, van toeleveranciers, loonwerkers,

verwerkende bedrijven en supermarkten, het agrobusinesscomplex (ABC). Deze ABC-bedrijven hebben een invloed op de praktijken van de landbouwers en kunnen op verschillende manieren een rol spelen om de LEADER-doelstellingen mee te realiseren. Er zijn in het LEADER-gebied 6.983 loontrekkenden tewerkgesteld in het ABC in 2021; dit vertegenwoordigt 24,47% van de totale tewerkstelling in ABC in Oost-Vlaanderen.

De omgeving is uiteraard de bepalende factor van hoe er aan landbouwactiviteiten kan worden gedaan. Hieronder worden een aantal aspecten toegelicht waarbij de landbouwactiviteiten een grote impact hebben op de omgeving. De landbouwsector staat voor de grote uitdaging om deze impact te verminderen en tegelijk rendabel te blijven. Omgekeerd bepalen de landbouwactiviteiten ook vaak de typische kenmerken van het cultuurlandschap.

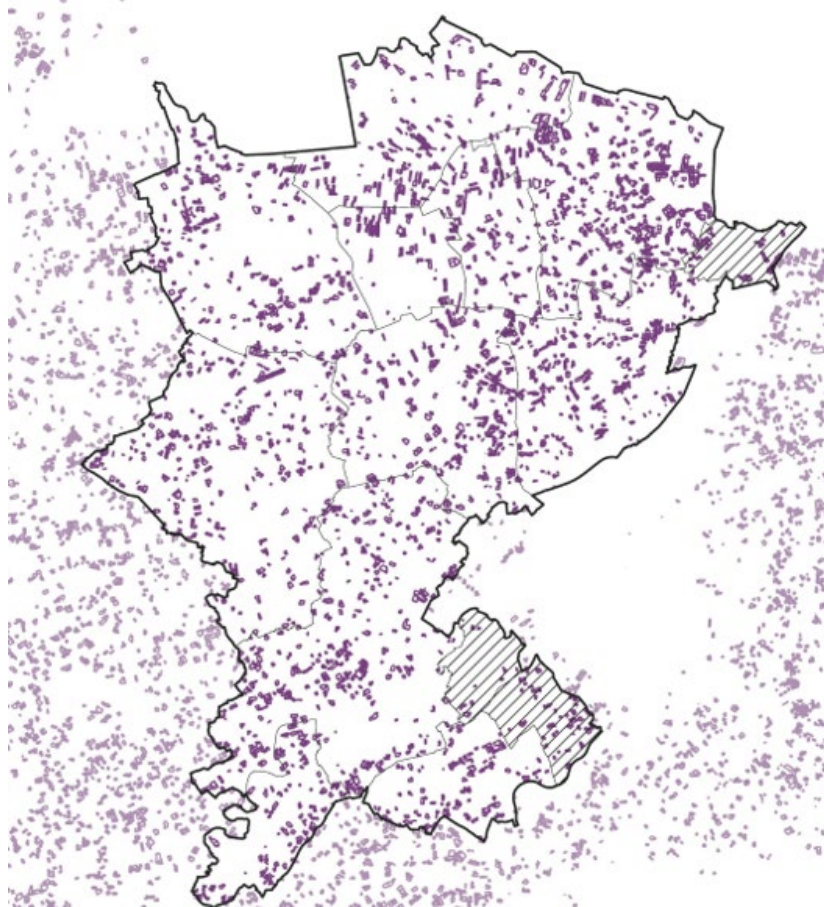
Zowel ecosystemen, landbouwteelten als waterlopen kunnen heel wat impact ondervinden van **droogte**. Dit kan gaan van groeivertraging of dalende gewasopbrengst tot zelfs een vroegtijdig afsterven van planten en droogvallen van waterlopen. Vlaanderen heeft één van de laagste waterbeschikbaarheden per inwoner. Dit komt door een combinatie van een hoge bevolkingsdichtheid en een relatief beperkte aanwezigheid van oppervlakte- en grondwater. De klimaatverandering brengt het bestaande fragiele evenwicht uit balans.

Voor de zandige bodems in de Vlaamse vallei en het Schelde-Leie interfluvium zijn **droogtegevoelig**. De landbouwgebruikspcelen die te kampen zullen hebben met extreme droogte, versterkt door klimaatopwarming liggen verspreid in het gebied, met een relatieve iets hogere concentratie in het noorden van het gebied (Assenede, Kaprijke, Sint-Laureins). Vooral de zone van de zandige Vlaamse vallei en het Schelde-Leie interfluvium is gevoelig voor een toenemend aantal droogtedagen.

Figuur 15: Droogtegevoeligheid (Bron: Klimaatportaal VMM)

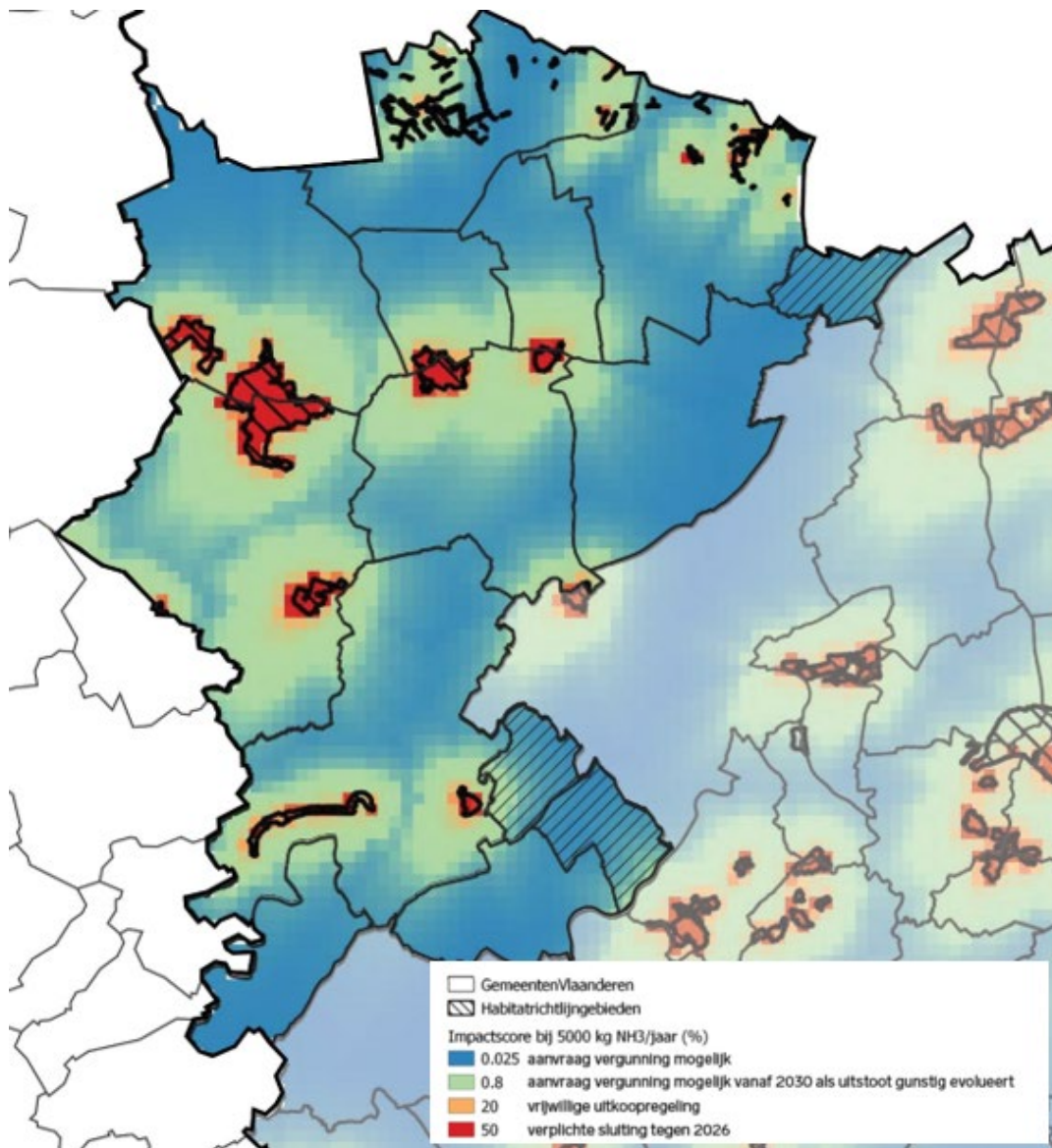
De toegenomen droogte in combinatie met de klimaatopwarming zou volgens onderstaand scenario heel wat landbouwpercelen bedreigen in 2050 (hoog impact scenario 2050 VMM).

Figuur 16: Landbouwpercelen met extreme droogte -scenario 2050 (Bron: Klimaatportaal VMM)

In een aantal gemeenten van het Meetjesland-Leievallei is **nitraatconcentratie** in het **oppervlaktewater** hoog en worden er dus extra voorwaarden opgelegd in kader van het MAP (MestActiePlan). Voor het Meetjesland-Leievallei zijn verschillende (delen van de) gemeenten Maldegem, Lievegem, Kaprijke, Assenede, Evergem, Zelzate, Zulte, Deinze en Nazareth ingedeeld in gebiedstypes met strengere maatregelen rond areaal van gewassen, bemestingsnormen, transportregeling voor het vervoer van mest en bufferstroken.

Vooral in het noorden in de polders en het westen van het gebied (Aalter, Deinze, Zulte) zijn er verschillende locaties die gevoelig zijn voor de in opmaak zijnde nieuwe **PAS**-regelgeving (Programmatische aanpak stikstof). Dit zijn ook de gemeenten waar al veel intensieve veeteeltbedrijven zijn en waar Natura 2000 gebieden aanwezig zijn.

Figuur 17: Stikstofgevoeligheid (Bron: De Pue, D. Roet, D. Lefebvre, W. & Buysse J. (2017). Mapping impact indicators to link airborne ammonia deposition in Natura 2000-sites)

Na de oceaan is de bodem de grootste voorraadkast van koolstof. CO₂ vastleggen in de vorm van bodemorganische (kool)stof draagt niet alleen bij aan de strijd tegen de klimaatverandering, deze koolstof speelt ook een hoofdrol in de goede werking en vruchtbaarheid van de bodem.

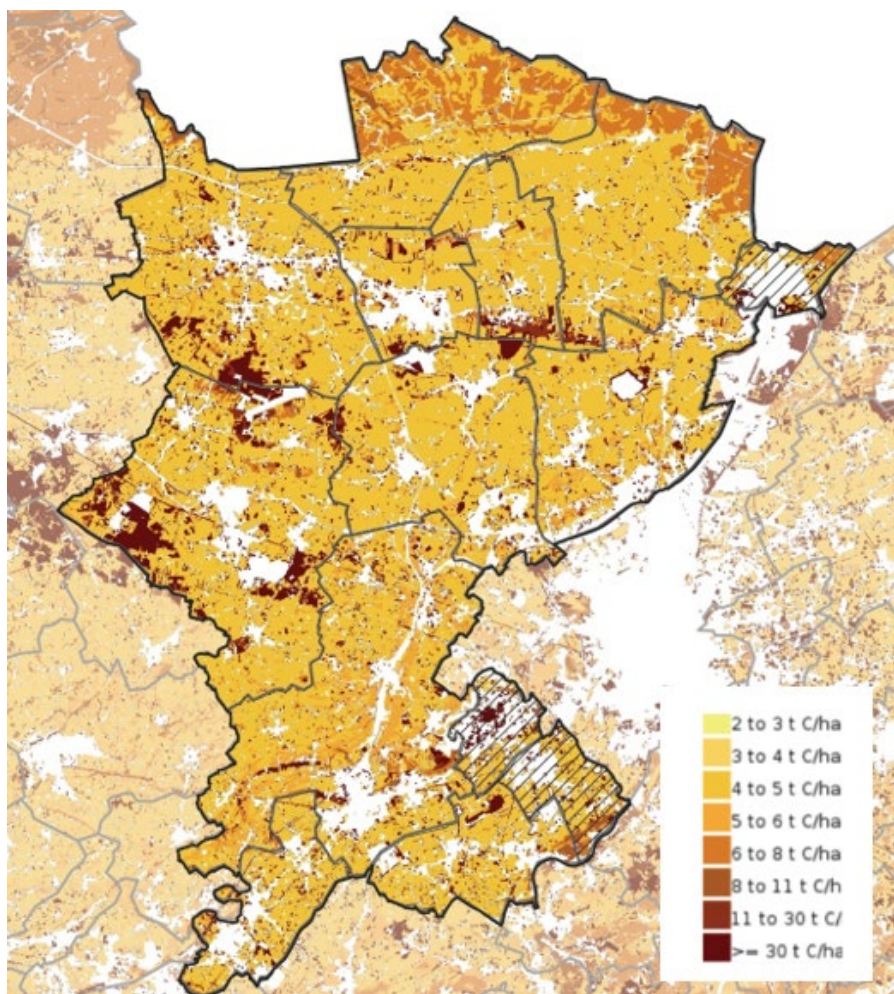
Onderstaande kaart geeft de huidige koolstofopslag in de bodem weer voor het LEADER-gebied. Dit is het totaal aan organische koolstof voor akker, grasland en bos. Hoe donkerder de kleur, hoe meer koolstof is opgeslagen. De kaart geeft duidelijk aan dat voornamelijk in de bossen en de graslanden in het noorden (poldergebied) en langs de Leievallei een hoog gehalte koolstof in de bodem is opgeslagen.

Bossen kunnen immers als geen ander ecosysteem koolstof vastleggen, zowel boven- als onder de grond en zo het broeikasgas CO₂ in de atmosfeer verminderen. Daarnaast speelt het type landgebruik een belangrijke rol in de hoeveelheid koolstof die in een bodem aanwezig is. Het is algemeen geweten dat onder (blijvend) grasland meer koolstof kan worden opgeslagen dan onder akkerland. De verklaring ligt hiervoor in de combinatie van een constante aanvoer van organisch materiaal onder de

vorm van wortels en grasresten en de afwezigheid van intensieve bewerkingen waardoor het organisch materiaal minder snel wordt afgebroken. Verschillende Franse en Belgische studies hebben zelfs aangetoond dat in de bodem evenveel koolstof kan worden opgeslagen onder grasland als onder bos. Het hoge koolstofopslagpotentieel in combinatie met een aanzienlijk areaal maakt dan ook dat grasland in Vlaanderen een belangrijke rol kan spelen in de strijd tegen de klimaatsverandering.³

Zo zou er in Vlaamse akker- en weilandbodems respectievelijk 5 én 2 miljoen ton organische koolstof additioneel kunnen worden opgeslagen en dus aan klimaatmitigatie kunnen gedaan worden, als de koolstofgehalten tot aan de bovengrens van de streefzone zouden worden aangereikt (zie onderstaande figuur 18).⁴

De ecosystemendiensten van een gezonde bodem hangen vaak samen met het organische koolstofgehalte. Landbouwers kunnen hieraan bijdragen door 'carbon farming'.

Figuur 18: Koolstofopslag in de bodem - 2017 (Bron: Soil Organic Carbon Stock Maps for Belgium: standard deviation (40 m grid) - Databank Ondergrond Vlaanderen)

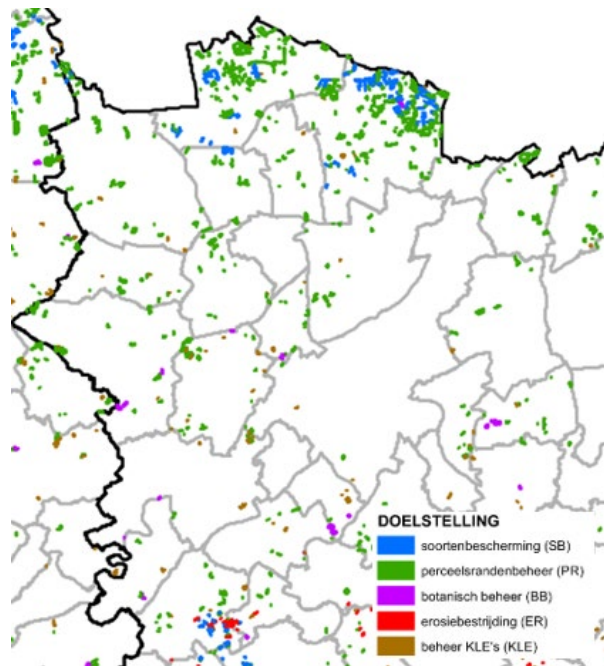
³ Bron; <https://ilvo.vlaanderen.be/nl/dossiers/bodem-koolstofopslag>

⁴Bron: <https://vlaco.be/sites/default/files/generated/files/page/finale-versie-vlacovaria-sept2021.pdf>

De Vlaamse Landmaatschappij kan **beheersovereenkomsten** afsluiten met landbouwers.

Deze houden in dat de landbouwer een vijfjaarlijkse overeenkomst aangaat met de VLM om extra inspanningen te doen voor de biodiversiteit tegen een jaarlijkse vergoeding.

In het Meetjesland-Leievallei zijn deze voornamelijk afgesloten in het noordelijke poldergebied met het oog op soortenbescherming en perceelsrandenbeheer (vooral in Sint-Laureins en Assenede).

Figuur 19: Overzicht lopende beheersovereenkomsten in Oost-Vlaanderen – 2022 (Bron: VLM)

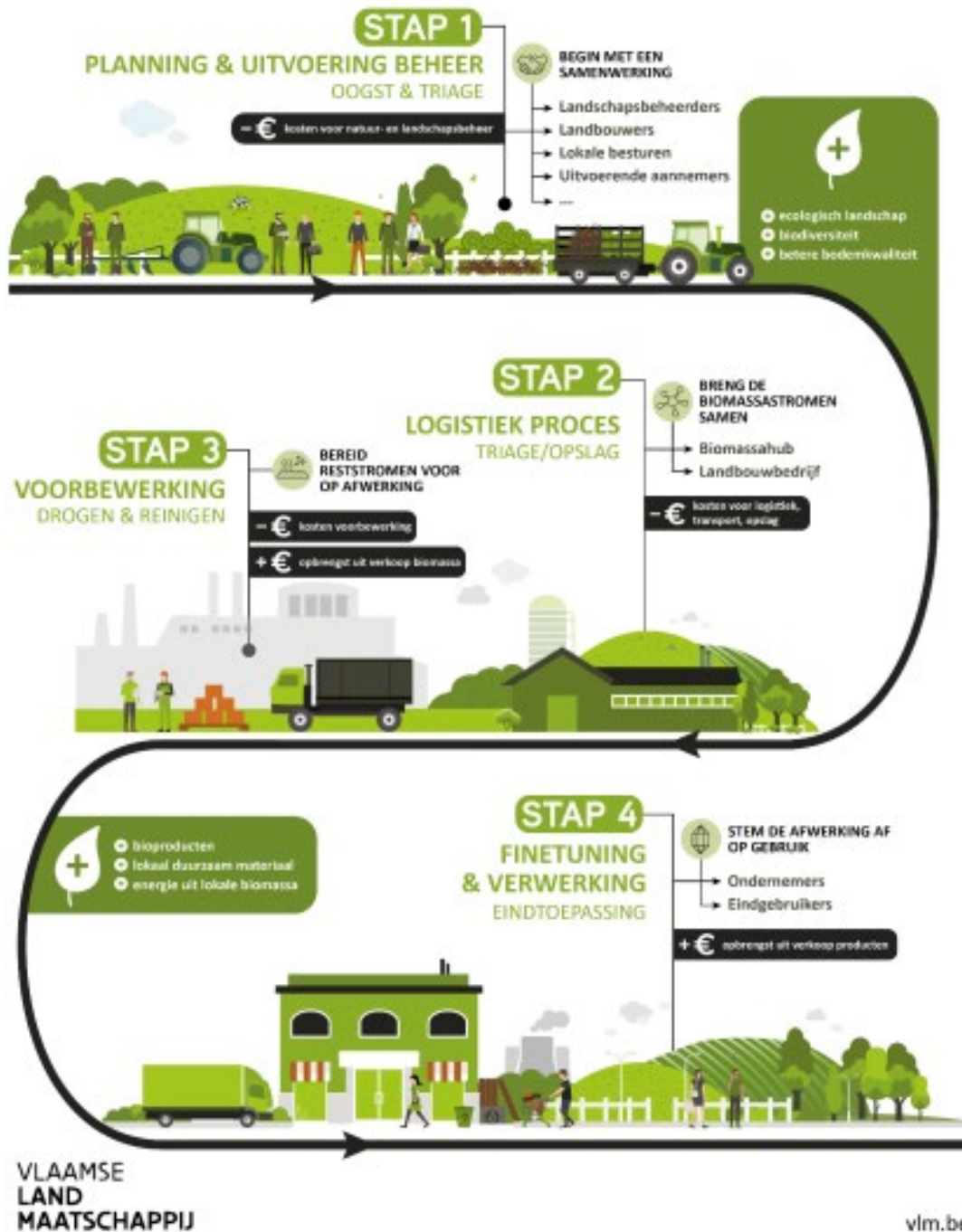
De omschakeling naar een **circulaire economie** is een prioriteit voor verschillende beleidsdomeinen en bestuursniveaus in Vlaanderen. Ook het Vlaamse plattelandsbeleid zal hier de komende jaren actief op inzetten, specifiek via de opwaardering van biomassa-reststromen uit duurzaam landschapsbeheer.

In functie van circulariteit zijn biomassa(rest)stromen uit landschapsbeheer zeer interessant omdat ze periodiek of ieder seizoen ter beschikking komen door uitvoering van beheerwerken. Hoewel het volume en de kwaliteit van de stromen variëren, zijn ze veelzijdig inzetbaar, hernieuwbaar en biologisch afbreekbaar. Ze worden dus maar beter (optimaal) benut in plaats van onderbenut of niet gebruikt. Onderstaande schema geeft samenvattend de verschillende mogelijkheden aan.

Daarnaast kunnen ook biomassa-resten uit de landbouwproductie gevaloriseerd worden, zoals groen loof en gewasresten die kunnen gevaloriseerd worden als grondstof voor voedsel, veevoeder, cosmetica en bioplastics. Ook de dierlijke mest kan via (pocket)vergisting gevaloriseerd worden voor energieproductie.

De B2BE facilitator van Vlaanderen brengt vandaag al ondernemers uit land- en tuinbouw, mariene sector en voedingsindustrie samen met industriële partners rond groen innovaties in een fossielvrije 'bio-economie'. Partijen die nodig zijn om innovatieve producten in de bio-economie te ontwikkelen worden gekoppeld en de eerste stappen richting marktintroductie worden doorlopen.

VAN BIOMASSARESTEN NAAR TOEPASSINGEN

Figuur 20: Van biomassa-resten naar toepassingen (Bron: Eindrapport potentieel van biomassa-resten uit landschapsbeheer, VLM, 2022)

2.3.3 Leefbare en levendige dorpen

Het Meetjesland-Leievallei kent verschillende **dorpenstructuren** en elk van deze woonomgevingen heeft een karakteristiek ruimtelijk profiel met specifieke kernkenmerken. In het noorden werden in het krekengebied en tussen de polders of op de dijken de oude polderdorpen gesticht zoals bv. Sint-Laureins, Bentille of Boekhoute. In het centrum ontstonden op de flanken van de kouterruggen ten oosten en ten zuiden van de twee cuesta's verschillende akkerlanden en bijhorende dorpskernen. Het zuidelijk deel van het Meetjesland bestaan uit 'kasteeldorpen', gelet op de aanwezigheid van de vele kastelen. De woonkernen in de Leievallei lijken wel een parallelle schikking te hebben langs de waterlopen Leie, Oude Kale...

De grotere kernen binnen het LEADER-gebied zijn Deinze, Evergem, Aalter, Lievegem, Maldegem en Eeklo. De dichtst bevolkte gemeenten zijn Zelzate, Eeklo en De Pinte. De noordelijke gemeenten, met Sint-Laureins als uitschieter, hebben de laagste bevolkingsdichtheid.

Alle gemeenten in het Meetjesland-Leievallei hebben een positief migratiesaldo, er komen in totaal meer mensen wonen dan er wegtrekken. Er is dus geen sprake van plattelandsvlucht.

Vaak zijn **isolement en eenzaamheid** een belangrijke uitdaging in de verschillende woonkernen, vooral bij ouderen. Gezien bij een stijgende leeftijd normaal ook de zorgvraag stijgt, zijn alleenwonende ouderen meestal een erg kwetsbare doelgroep. Een toenemende oudere bevolking, gecombineerd met problematiek van isolement/eenzaamheid en een toenemende zorgvraag betekent dat deze kwetsbare doelgroep voldoende aandacht verdient. In het Meetjesland-Leievallei woont 32,8% van de 75-plussers alleen.

In opdracht van Steunpunt Wonen werden in 2021 de buurten met een concentratie van kwetsbare huishoudens en woonsituaties op kaart gezet.⁵ Voor het Meetjesland-Leievallei komen een paar clusters voor in Eeklo, Lievegem en Zelzate.

Een **toenemende culturele diversiteit** in woonkernen komt met bepaalde aandachtspunten. Volgens de data van 2022 hebben vooral Zelzate (33,5%) maar ook Eeklo (19,8%) een relatief groot aandeel inwoners met een niet-Belgische herkomst. Onderstaand overzicht duidt aan dat ook voor het gehele LEADER-gebied 12,7% van de inwoners een niet-Belgische herkomst heeft. Ongeveer de helft hiervan is afkomstig uit andere EU-landen (6,4%).

---

⁵ Bron: Vanderstraeten, L., Van Hecke, E., & Rijckewaert, M. (2021). *Buurten met een concentratie van kwetsbare huishoudens en woonsituaties op kaart gezet*. Leuven: Steunpunt Wonen.

Herkomst - 2022				
	Belgische herkomst (t.o.v. inwoners)	niet- Belgische herkomst (t.o.v. inwoners)	Europese (EU) herkomst (t.o.v. inwoners)	Niet- Europese herkomst (t.o.v. inwoners)
Aalter	91,7%	8,3%	4,8%	3,6%
Assenede	89,2%	10,8%	6,9%	3,9%
Deinze	88,2%	11,8%	5,5%	6,3%
Eeklo	80,2%	19,8%	8,3%	11,5%
Evergem	86,4%	13,6%	5,7%	7,9%
Kaprijke	92,4%	7,6%	5,3%	2,3%
Lievegem	89,9%	10,1%	4,3%	5,8%
Maldegem	89,0%	11,0%	7,2%	3,8%
Nazareth	89,9%	10,1%	4,7%	5,4%
Sint-Laureins	89,5%	10,5%	7,9%	2,6%
Zulte	90,2%	9,8%	5,1%	4,7%
De Pinte	89,2%	10,8%	5,1%	5,7%
Sint-Martens-Latem	89,1%	10,9%	5,6%	5,3%
Zelzate	66,5%	33,5%	17,4%	16,1%
Oost-Vlaanderen	79,6%	20,4%	7,0%	13,4%
LEADER Grensregio Waasland	84,5%	15,5%	7,5%	7,8%
LEADER Vlaamse Ardennen	85,3%	14,7%	4,8%	10,0%
LEADER Meetjesland-Leievallei	87,3%	12,7%	6,4%	6,3%

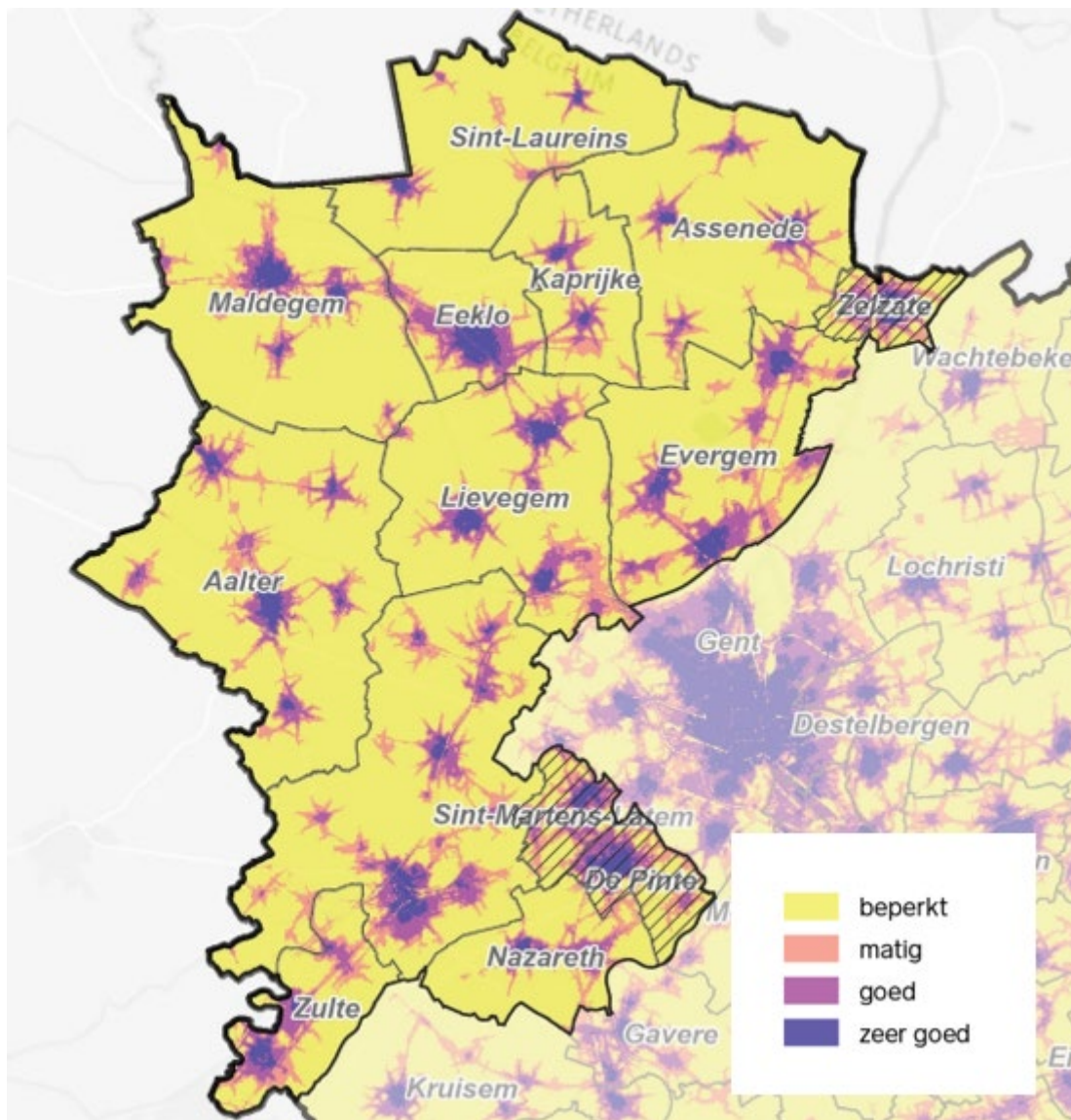
Figuur 21: Percentage inwoners met niet-Belgische herkomst (Bron: Rijksregister – provincies.incijfers.be)

Armoede is een uitdaging in het Meetjesland-Leievallei met vooral de gemeenten Eeklo en Zelzate die een grotere kansarmoede-index hebben, lagere netto belastbare inkomens per inwoner (resp. € 19.346 en € 18.917 t.o.v. € 22.099 gemiddeld voor het Meetjesland-Leievallei) en een relatief groter aandeel minderjarigen in een gezin met minstens één werkloze ouder (resp. 10% en 8% t.o.v. 4,8% gemiddeld voor het LEADER-gebied). Beide gemeenten hebben volgens een recente studie in opdracht van het Steunpunt Wonen een paar buurten met een concentratie van kwetsbare huishoudens en woonsituaties.

Een toenemende **digitalisering en e-shopping** zijn belangrijke aandachtspunten in functie van het leefbaar en levendig houden van de dorpen. Hoewel steeds meer Belgen virtueel verbonden zijn, beschikt bijna 1 op de 5 huishoudens met een laag inkomen niet over een internetverbinding thuis. Ook wordt er meer gebruik gemaakt van onlinediensten, maar we nemen een kloof van zo'n 20% waar in functie van het inkomen. In 2021 kende 46% van de bevolking een situatie van digitale kwetsbaarheid: 7% gebruikt geen internet en 39% heeft beperkte digitale vaardigheden. Daarenboven ondervindt naar schatting in België één volwassene op tien moeilijkheden met lezen en schrijven. Vermoedelijk is dit percentage op het platteland hoger in vergelijking met de stedelijke gebieden.

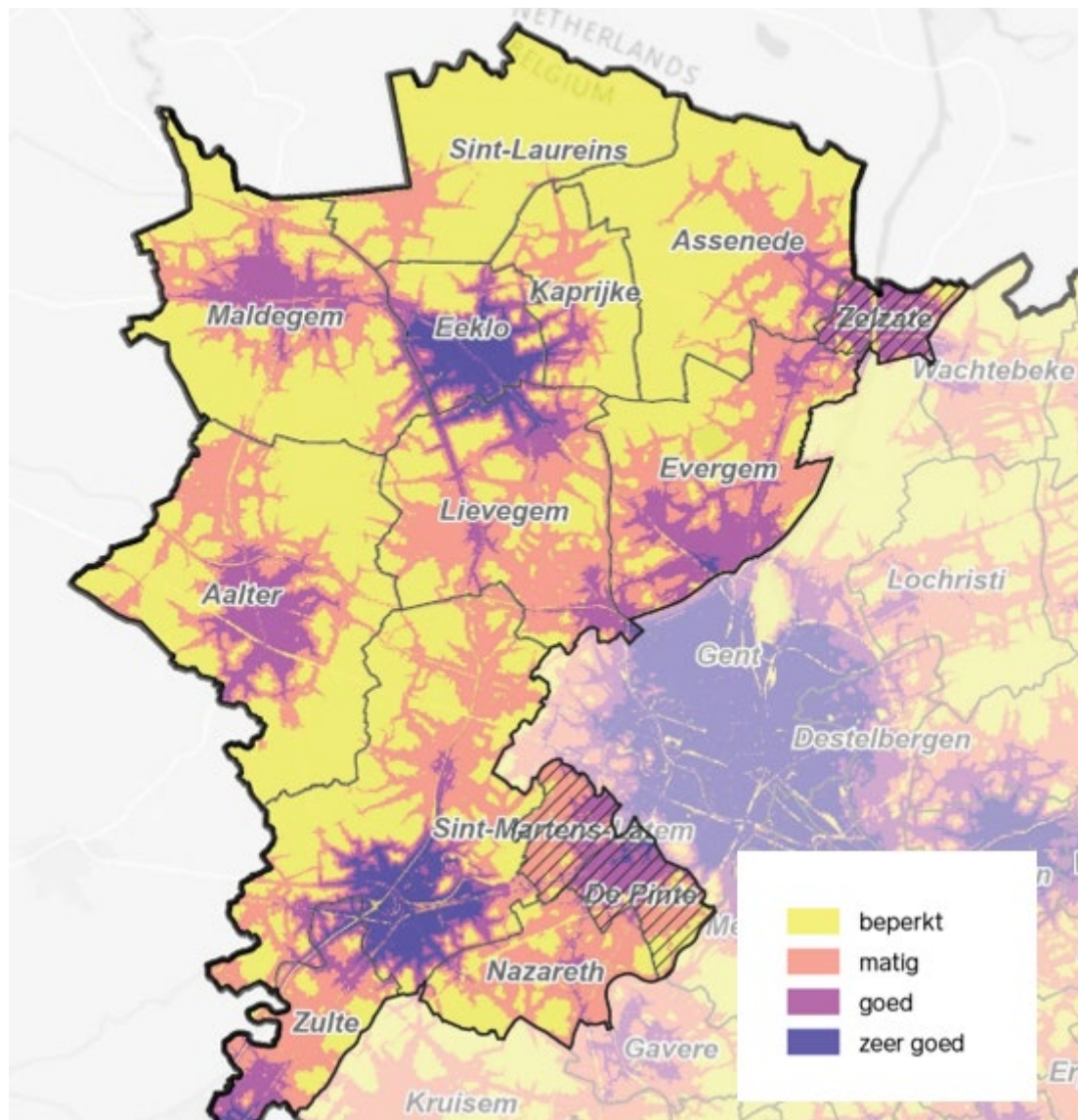
Op vlak van basisvoorzieningen (dagelijkse boodschappen, huisarts, apotheek, kleuter- en lager onderwijs, kleine voedingswinkels, bank, bibliotheek, sportaccommodaties...) is er in elke gemeente minstens een kern die hoog scoort. Vooral de kernen op de as van Gent naar Deinze en van Gent naar Eeklo hebben een zeer goed niveau voor basisvoorzieningen. Bv. in het noorden van het gebied (vnl. Sint-Laureins) en het westen van de gemeente Deinze is het basisvoorzieningen-niveau duidelijker beperkter.

De vorm waarop bepaalde types voorzieningen wordt aangeboden is de laatste jaren sterk veranderd, mede omwille van een steeds verder evoluerende digitalisering (zie hoger).

Figuur 22: Voorzieningswaarde basisvoorzieningen (Bron: Voorstudie dd. 2021 i.f.v. Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' – in opmaak, status: ontwerp – VITO)

De regionale voorzieningen (ziekenhuis, ouderenvoorziening, secundaire school, hoger onderwijs, grootwarenhuizen, shoppingcentra, cinema, zwembad...) bevinden zich vooral in Eeklo en Deinze, met Evergem, Sint-Martens-Latem en De Pinte als uitlopers van grootstedelijk gebied Gent.

Figuur 23: Voorzieningenwaarde – regionale voorzieningen (Bron: Voorstudie dd. 2021 i.f.v. het Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' – in opmaak, status: ontwerp – VITO)

Voorzieningen blijven vooral een uitdaging voor de kleinere kernen op het platteland. Het zijn vooral kwetsbare groepen die hier het slachtoffer van zijn. Beperkte mobiliteitsmogelijkheden zijn hierbij zeker een onderdeel van het probleem (zie verder bij mobiliteit). Dit laat zich niet alleen voelen met betrekking tot toegang tot primaire diensten, maar vooral ook naar verenigingsleven, aanbod activiteiten, cultuur, speelruimte en ontmoeting. In dit kader is het belangrijk voldoende ontmoetingsplekken én ontmoetingsmomenten te voorzien. Een culturaanbod dat voor iedereen toegankelijk is, kan hier ook toe bijdragen.

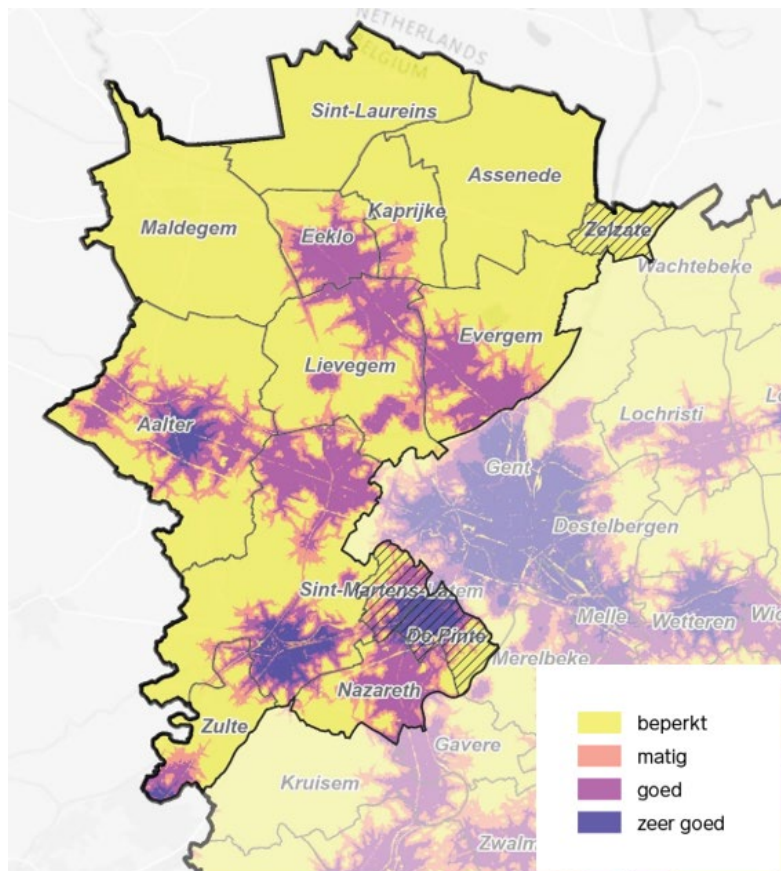
Een deel van de oplossing van dit probleem kan liggen in het bewaken en verbeteren van de **omgevingskwaliteit**. Het belang hiervan treedt meer en meer op de voorgrond, niet in het minst omwille van het klimaatverhaal. We staan voor verschillende algemene uitdagingen en tendensen: een toenemende verspreide bebouwing, verdere versnippering van de open ruimte en groen, verlies aan biodiversiteit, toename van overstromingen en hittestress... Hierom zijn verschillende initiatieven zoals ontharding en een groenblauwe dooradering, ook van de bebouwde ruimte, essentieel om

duurzaam en klimaatbestendig aan de toekomst te werken. Zo kan een meer kwalitatieve publieke ruimte in de kernen ontstaan. Bovendien zet een kwalitatieve publieke ruimte aan tot ontmoeting en verhoogt zo mee de leefbaarheid in het dorp. Het sociale weefsel en de sociale cohesie in de woonomgeving kan versterkt worden door voldoende ontmoetingsplaatsen en -ruimtes te voorzien en/of te creëren.

Mobiliteit en bereikbaarheid zijn een belangrijke uitdaging op het platteland en hebben heel wat linken met andere deelaspecten van plattelandontwikkeling gezien het onlosmakelijk verbonden is met de context: grotere afstanden tussen kernen en een lagere bevolkingsdichtheid dan de stedelijke gebieden. Vaak zijn er op het platteland geen alternatieve vervoerswijzen voor de auto. Dit heeft zijn invloed op het functioneren van de inwoners en houdt een beperking in om volwaardig te kunnen deelnemen aan het openbaar leven. Dit leidt tot vervoersarmoede. De Buurtenmonitor geeft aan dat voor Oost-Vlaanderen 1 op 4 inwoners van het platteland onvoldoende in staat is om zich ver te verplaatsen.

De bereikbaarheid is nog lager in de noordelijk gelegen gemeenten van het Meetjesland-Leievallei (Sint-Laureins, Assenede, Maldegem en Zelzate), met een beperkt aanbod aan **openbaar vervoer** en gebrek aan uitgebouwde deelsystemen voor mobiliteit. Gezien de grotere mazen in het fietsnetwergennetwerk is de fiets geen voldoende alternatief.

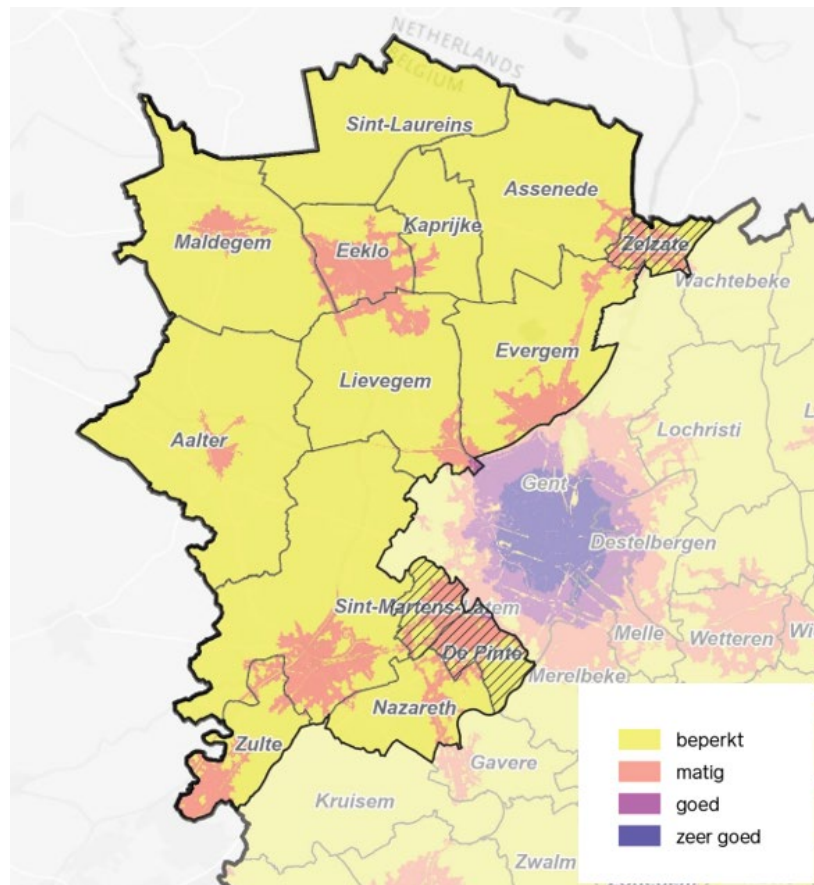
Uit onderstaande kaart blijkt dat de meer stedelijke kernen en grotere kernen zoals Deinze, Aalter en Eeklo (veel) beter ontsloten zijn met het openbaar vervoer (ze zijn gelegen op de spoorlijn-assen) dan de kernen in het noorden van het Meetjesland-Leievallei (Maldegem, Sint-Laureins en Assenede).

Figuur 24: Knoopwaarde voor openbaar vervoer (Bron: Voorstudie dd. 2021 i.f.v. het Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' – in opmaak, status: ontwerp – VITO)

Uit de Buurtenmonitor blijkt dat voor Oost-Vlaanderen 79,4% van de inwoners op het platteland het jaar voor de bevraging het openbaar vervoer niet gebruikte. Hier ligt nog een grote uitdaging, samen met het ontwikkelen van nieuwe vormen van mobiliteit.

De onderstaande kaart geeft de **fietsbereikbaarheid** weer voor de kernen en tewerkstellingsplaatsen. De berekening gaat uit van een 15 minuten reistijd volgens een bepaald afstandsverval en over een selectie van befietsbare wegen. Als befietsbare wegen zijn de bestaande fietsnelwegen, wandel- en fietswegen in het wegenregister, de zones voor zwakke weggebruikers zoals aangeduid in het GRB en de fietspaden en -routes volgens het toeristisch recreatief fietsroutenetwerk. Het Meetjesland-Leievallei toont volgens de kaart slechts een beperkte tot matige fietsbereikbaarheid.

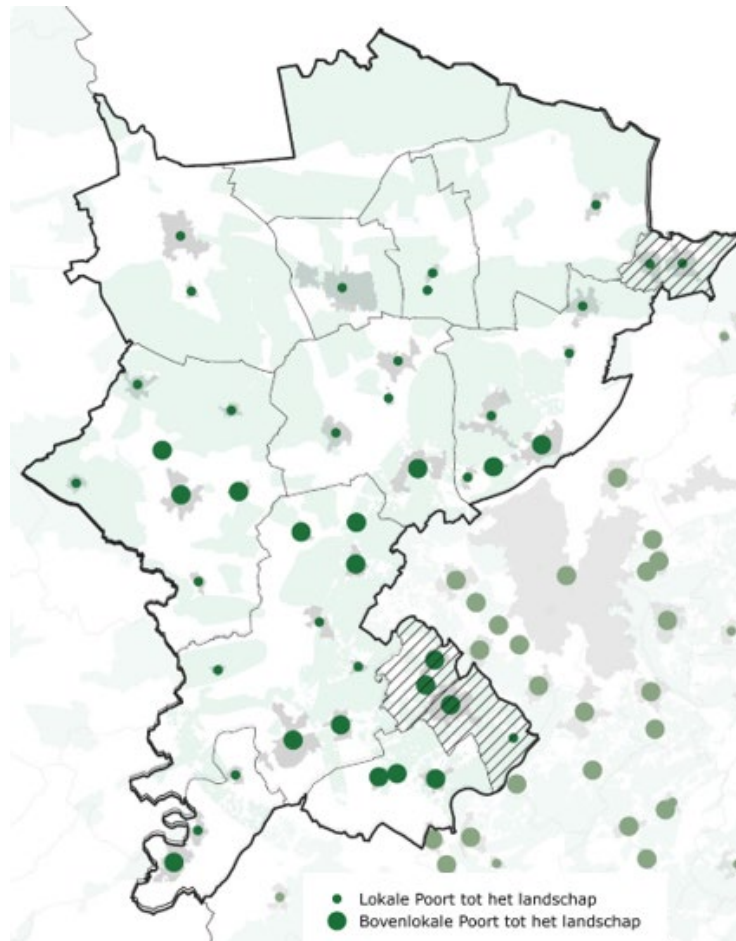

Figuur 25: Knoopwaarde fietsbereikbaarheid (Bron: Voorstudie dd. 2021 i.f.v. het Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' – in opmaak, status: ontwerp – VITO)

Een opvallende trend tijdens het laatste decennium is de groeiende beschikbaarheid van **mobiliiteitsdeelsystemen**, waarbij het gebruik van bv. voertuigen en fietsen gedeeld wordt. Deelsystemen zoals Cambio, Blue-bike, Dégage... bieden op verschillende locaties in het LEADER-gebied hun diensten aan. Deze deelsystemen vinden zich echter vooral in de grotere, meer stedelijke kernen. Er lijkt dus toch nog wel wat potentieel om verder particuliere deelsystemen uit te rollen.

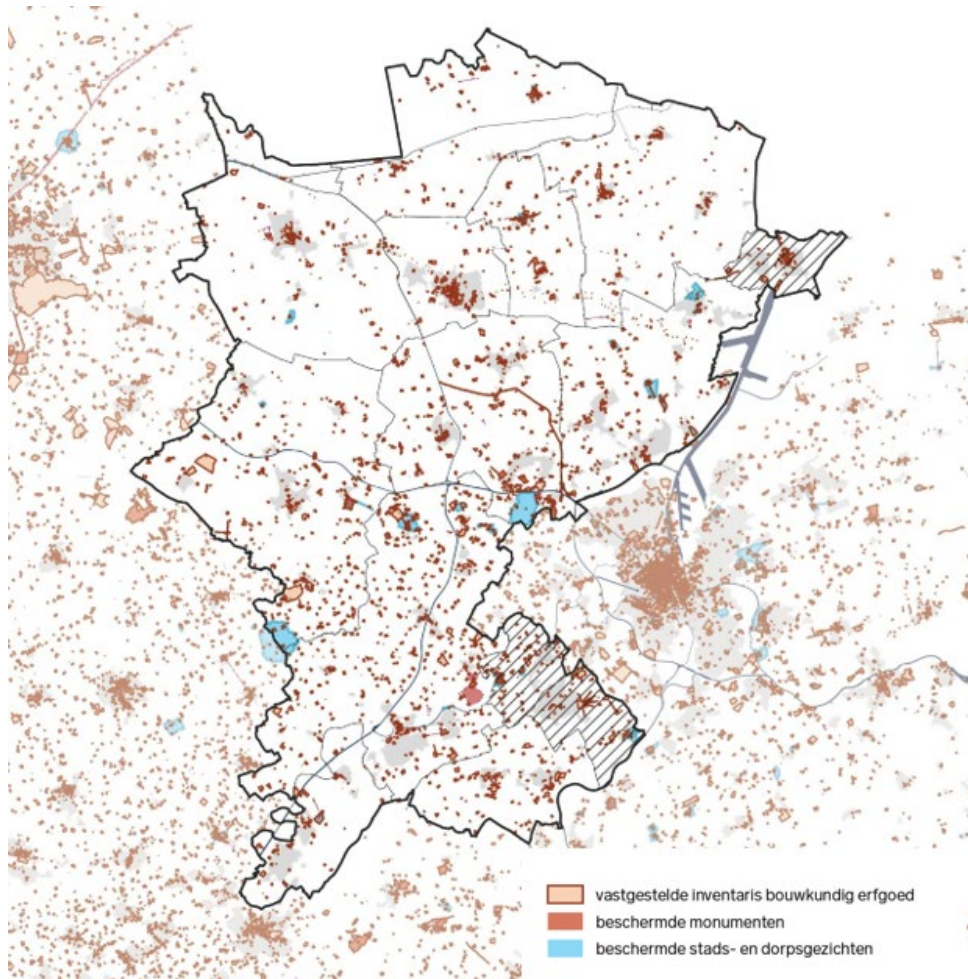
Bebouwingsconcentraties gelegen in of nabij open ruimte kunnen **een poort tot het landschap** vormen. Dit is een instappunt voor wandel-, fietsbeleving of recreatief watertransport naar de nabijgelegen omgeving met een bijzondere landschappelijke waarde. De Provincie bracht in beeld welke bebouwingsconcentraties een poort tot het landschap kunnen zijn. Hiervoor werd de ligging van de robuuste landschapseenheden ten opzichte van bebouwingsconcentraties en een buffer van 500m errond. Dit is een benadering voor een aanvaardbare afstand voor de inwoners of bezoekers om vanuit

de bebouwingsconcentraties het omliggende landschap te voet en/of met de fiets te bezoeken. Er wordt hier, op basis van de bereikbaarheid (knooppuntwaarde), een onderscheid gemaakt tussen een potentiële bovenlokale en een lokale poort tot het landschap.

Figuur 26: Troef Poort tot het landschap (Bron: Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' in opmaak – status: ontwerp)

Het Meetjesland-Leievallei heeft een groot en uiteenlopend aantal **erfgoedwaarden**. De lijst is lang maar er zijn beschermde stadskernen en dorpskernen, kasseiwegen en -heirbanen, verschillende kasteeldomeinen, hoeves, kerken en parochiehuizen, forten... Zo is bv. in het Meetjesland-Leievallei de Papinglohoeve en omgeving in Maldegem beschermd als stads- en dorpsgezicht en is de loop van de Lieve met rechter trekweg een beschermd monument in Lievegem. Het zuidelijke deel kent dan weer een hoge concentratie kastelen.

Figuur 27: Kaart met beschermd erfgoed (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed AOE)

Erfgoed is niet alleen belangrijk voor een besef van het verleden maar geeft ook een betekenis aan de samenleving van nu en onze toekomst. Het voegt toe aan het **cultureel DNA** van een plek of locatie. Elk dorp heeft daarenboven ook zijn eigen kenmerken en gebruiken. Zo hebben ook tradities, verhalen, activiteiten, ontmoetingsmomenten en rituelen, bijzondere plekken en ruimtelijke kwaliteiten een belangrijke betekenis voor het voortbestaan van deze 'dorpse' identiteit of 'dorpse' karakter.

Het Meetjesland-Leievallei heeft een rijk historisch verleden gelet op de grote hoeveelheid beschermd en geïnventariseerd erfgoed, en dit verspreid over het gehele gebied (doch met grotere concentratie in het meer zuidelijke deel omwille van de vele oude kastelen). Erfgoed is niet alleen belangrijk voor een besef van het verleden maar geeft ook een betekenis aan de samenleving van nu en onze toekomst. Het voegt toe aan de culturele identiteit van een plek of locatie.

Voornamelijk de noordelijke polderdorpen scoren goed op de indicatoren van de **omgevingswens** en de meeste kernen in het Meetjesland-Leievallei scoren eerder matig op de aanwezigheid van ecosystemendiensten. Doch de kernen in de invloedssfeer van het grootstedelijk gebied Gent scoren hoger op de aanwezigheid van ecosystemendiensten. De groenblauwe dooradering in de kernen is over het algemeen eerder beperkt, met een slechtere groenbeleving in de centra van de grotere kernen. Dit biedt kansen om het groenblauw netwerk, vanuit het omringende landschap, én in combinatie met lokale onthardingsinitiatieven, ook in de kernen binnen te brengen.

2.4 Nodenanalyse

De vorige hoofdstukken beschrijven het LEADER-gebied volgens de drie prioritaire thema's en gaven weer hoe dit in samenspraak met de streek gebeurde. Uit de analyse én de opmerkingen van de lokale stakeholders werden een aantal uitdagingen en kansen beschreven per thema. Deze nodenanalyse wordt weergegeven in de volgende hoofdstukken. Indien toepasselijk werden hier potentiekaarten aan toegevoegd uit het ontwerp Beleidsplan Ruimte.

2.4.1 Landschapskwaliteit en biodiversiteit

Meetjesland – Leievallei kent een aantal verschillende landschapstypes die elk hun eigen uitdagingen en kansen hebben. Veel hiervan zijn toepasselijk in de aanliggende regio's, maar toch zijn er enkele zaken die specifiek voor het gebied gelden, zoals de verzilting van de polders, soortenbescherming van bepaalde soorten zoals de bruine kiekendief, het meanderlandschap van de Leie of het beschermen van het bosrijke gebied in het centrale gedeelte.

De volgende tabel geeft alle uitdagingen en kansen voor het gebied weer:

LANDSCHAP	UITDAGINGEN	KANSEN
Bodem	<ul style="list-style-type: none"> Bodemkwaliteit onder druk en verzilting in het noorden in de polders 	<ul style="list-style-type: none"> Realiseren kleine landschapselementen, houtkanten en agroforestry Graslandbeheer Aangepaste teelten (bv. zilte teelten) & teeltmethodes Inwerking organisch materiaal Vernatting weilanden
Water	<ul style="list-style-type: none"> Overstromingen vanuit de waterlopen (polders en de valleigebieden van de rivieren – vnl. Leie) en overstromingen door hevige regenval Agrarische en hydrologische droogteduur, voornamelijk in de zandige Vlaamse vallei en het Schelde-Leie interfluvium Waterkwaliteit onder druk 	<ul style="list-style-type: none"> Verbeteren bodemkwaliteit, infiltratiezones inrichten, vergroten waterbergend vermogen van dekzandruggen, kreken, polders, Leievallei (met fossiele meanders) Vasthouden, bergen en infiltreren van hemelwater, herstellen van natte natuur Natte natuurinrichting wetlands, ontharden, groenblauwe linten op bovenlopen Droogte-tolerante teelten Waterkwaliteit waterlopen verbeteren
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> Versnippering natuurgebieden Eutrofiëring Invasieve soorten Verstoring, kreken mogen niet onder druk komen te staan van recreatie en toerisme Ecologische kwaliteit onder druk Soorten onder druk 	<ul style="list-style-type: none"> Natuurverbindingen herstellen, uitbreiden en versterken Realisatie kleine landschapselementen, ook in landbouwgebied Groenblauw netwerk doorheen bebouwd weefsel Eutrofiëringsmaatregelen Soortenbeheer Waterkwaliteit waterlopen verbeteren Toegankelijkheidsmaatregelen
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> Versnippering van landschapseenheden Verlies van landschapselementen en -relicten Polderbesturen zijn aan vernieuwing toe 	<ul style="list-style-type: none"> Beschermen en herstellen van landschapseenheden (ankerplaatsen, relictzones, beschermde cultuurlandschappen en erfgoedlandschappen) Beschermen, herstellen en activeren van landschapselementen Meer kwalitatieve aansluiting realiseren tussen dorpen/steden en omliggende landschap

		<ul style="list-style-type: none"> • Participatief aan de slag gaan met verschillende visies over het landschap, komen tot gedeeld eigenaarschap • Samenwerking met kandidaat-Landschapspark Zwinstreek in poldergebied
Open ruimte	<ul style="list-style-type: none"> • Bijkomend ruimtebeslag tussen 2013 en 2019 in het Meetjesland-Leievallei is 0,33ha/dag • Bestemmingsvoorraad • Zonevreemde functies • Polariserende natuur-landbouw 	<ul style="list-style-type: none"> • Openhouden en beschermen van open ruimtes • Ontdichten om extra open ruimte te creëren • Win-win natuur-landbouw zoeken (verweving) o.a. via dialoog en participatie
Beleving	<ul style="list-style-type: none"> • Lokale draagkracht onder druk • Toegankelijkheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Renovatie, herbestemming, activatie erfgoedobjecten en -monumenten, inclusief herstellen van historische waterwegen • Beeldkwaliteit vergroten • Aspecten m.b.t. beleving inzetten om voeling met de natuur te vergroten

Uit deze nodenanalyse komen de acties onder operationele doelstelling 2 en 3 voort: groenblauwe netwerken, verhogen biodiversiteit, sponsfunctie van het landschap verhogen (ook tegen verzilting) en wordt de link gelegd met landbouw door ondersteuning van ecosysteemdiensten en innovatieve bedrijfsvoering die ook het landschap en biodiversiteit ten goede komen.

2.4.2 Duurzame landbouw en circulaire plattelandseconomie

Uit de gebiedsanalyse blijkt dat landbouw een grote rol speelt in het LEADER-gebied en dat Meetjesland – Leievallei een belangrijke agrarische regio is binnen de provincie. De landbouw staat voor heel wat uitdagingen, zoals het PAS en MAT-verhaal, de schaarse ruimte, de afstand tot de burger. Anderzijds biedt de regio heel wat kansen aan landbouw en circulaire economie, zoals we in de vorige programma periode al zagen in projecten rond korte keten en biomassa, maar ook innovatieve technieken en nieuwe samenwerkingsverbanden horen bij de kansen.

De volgende tabel geeft alle uitdagingen en kansen voor het gebied weer:

LANDBOUW	UITDAGINGEN	KANSEN
Landbouw-bedrijvigheid en -productie	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan opvolgers • Landbouwers niet (altijd) opgeleid voor verbreding/korte keten; niet alle landbouwers willen verbreden • Niet alle landbouwmodellen lenen zich tot verbreding/korte keten • Burgers verliezen de band met de landbouwsector • Regionale korte keten initiatieven zijn niet evident: rendabiliteit; enthousiasme dooft uit na een periode, na stoppen van subsidies eindigen de projecten vaak • Regionale samenwerking ontbreekt • Nood aan voedselhubs 	<ul style="list-style-type: none"> • Burgers en boeren verbinden • Opvoeden consument omtrent voedingskeuzes, landbouweducatie, inzetten op dialoog • Lokale verbondenheid, streekproducten • Lessenpakket voor landbouwscholen, individuele begeleiding landbouwers rond verbreding/korte keten • Synergiën opzoeken, inzetten op samenwerking met verschillende ketenactoren en instanties, ook bv. pilootprojecten transitie naar meer agro-ecologische landbouw • Hoevetoerisme, logies, opzetten kinderboerderij • CSA-netwerk (heeft ook verbindende en sociale rol) • Opzetten voedselhubs: bv. bio-verkooppunten, lokale ketens en -producten inkantelen in bestaande verkooppunten, boerenmarkten (met bijkomend aandacht voor circulariteit, tegengaan voedselverspilling)
Ruimte voor landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Thema ruimte = beleidskwestie; gronden in landbouwgebruik niet in landbouwbestemming (rand van Gent, nabij centrumsteden, Leie); gronden in landbouwbestemming niet in landbouwgebruik (vnl. tuinen en hobbydieren) – verspreid voorkomen in de regio • Areaal is uitermate onderhevig aan open-ruimte-claims • Vrijgekomen hoeves als uitvalsbasis voor verpaarding, vertuining, etc... 	<ul style="list-style-type: none"> • Ontharden, herbestemmen, bouwshift (= beleid op hoger niveau) • Kader voor zonevreemde functies en hergebruik hoeves (= beleid op hoger niveau) • Gronden in groene bestemming: inzetten op agro-ecologische principes
Interactie met de omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • PAS-gevoeligheid: intensieve veehouderij in buurt van Natura 2000 clusters (krekens) • Grote droogtegevoeligheid o.w.v. bodemtypologie (zandige bodems) 	<ul style="list-style-type: none"> • Synergiën opzoeken, inzetten op samenwerking met verschillende ketenactoren en instanties, ook bv. pilootprojecten transitie naar meer agro-ecologische landbouw • Inzetten van landbouw als vormgever van het landschap d.m.v. functionele mix en

	<ul style="list-style-type: none"> • Waterkwaliteit onder druk, specifieke aandachtsgebieden in de polders en valleigebieden (bufferstroken) • Winderosiegevoeligheid o.w.v. bodemtypologie (zandige bodems Maldegem, Kaprijke, Evergem en Assenede als uitschieters) • Polarisatie tussen akkers en graslanden (welke soort landbouw willen we vs. draagkracht landschap) 	<p>differentiatie, ook agromilieumaatregelen als deel van verdienmodel, beheerovereenkomsten (met VLM)</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Realiseren kleine landschapselementen, houtkanten, akkerranden en agroforestry ○ Graslandmanagement, veeteelt combineren met graslandbeheer en weilanden ○ Vruchtwisseling, aangepaste teelten (droogte-tolerante of water-resistente teelten) ○ Niet-kerende bodembewerking ○ Bufferstroken langs waterlopen ○ Stuwttjes, peil gestuurde drainage ○ Beheersovereenkomsten (met VLM) <ul style="list-style-type: none"> • Zoeken naar synergiën tussen landbouw en recreatiemogelijkheden
Valorisatie biomassa-resten	<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende kwaliteit van het materiaal (onzuiverheden) • Biomassa uit landschapsbeheer is seizoens- of periodiek beschikbaar <> continue stroom nodig vanuit verwerking biomassa • Structureel landschapsbeheer ontbreekt • Financieel economische haalbaarheid, ontbreken van structurele en financiële ondersteuning (nood aan wettelijk kader?) – vereiste van 15% eigen middelen (LOB) is een obstakel • Moeilijk op te schalen • KLE's op verschillende locaties, vaak moeilijker bereikbaar • Onduidelijke reglementering staat valorisatie in de weg 	<ul style="list-style-type: none"> • Verschillende mogelijke toepassingen van valorisatie uittesten: vergisting, recreatieve/decoratieve elementen, inbreng organische stof/bodemverbetering, alternatief voor fossiele brandstoffen, kleinschalige artisanale productie, lokale keten biomassa, ook gras en maaisel • Pilotprojecten om verdienmodellen en financiële incentives te onderzoeken/testen • Organiseren biomassa-plein; opzetten biomassa-hubs • Landbouwers vergoeden voor beheer van landschap (bv. agrobeheergroepen) • Samenwerking met ABC-bedrijven voor valorisatie

Uit deze nodenanalyse komen de acties onder operationele doelstelling 1 en 2 voort: de uitvoering van voedselstrategieën, landbouwverbreding, circulaire economie en valorisatie biomassa en het inzetten op innovatieve of duurzame bedrijfsvoering in de agrarische sector.

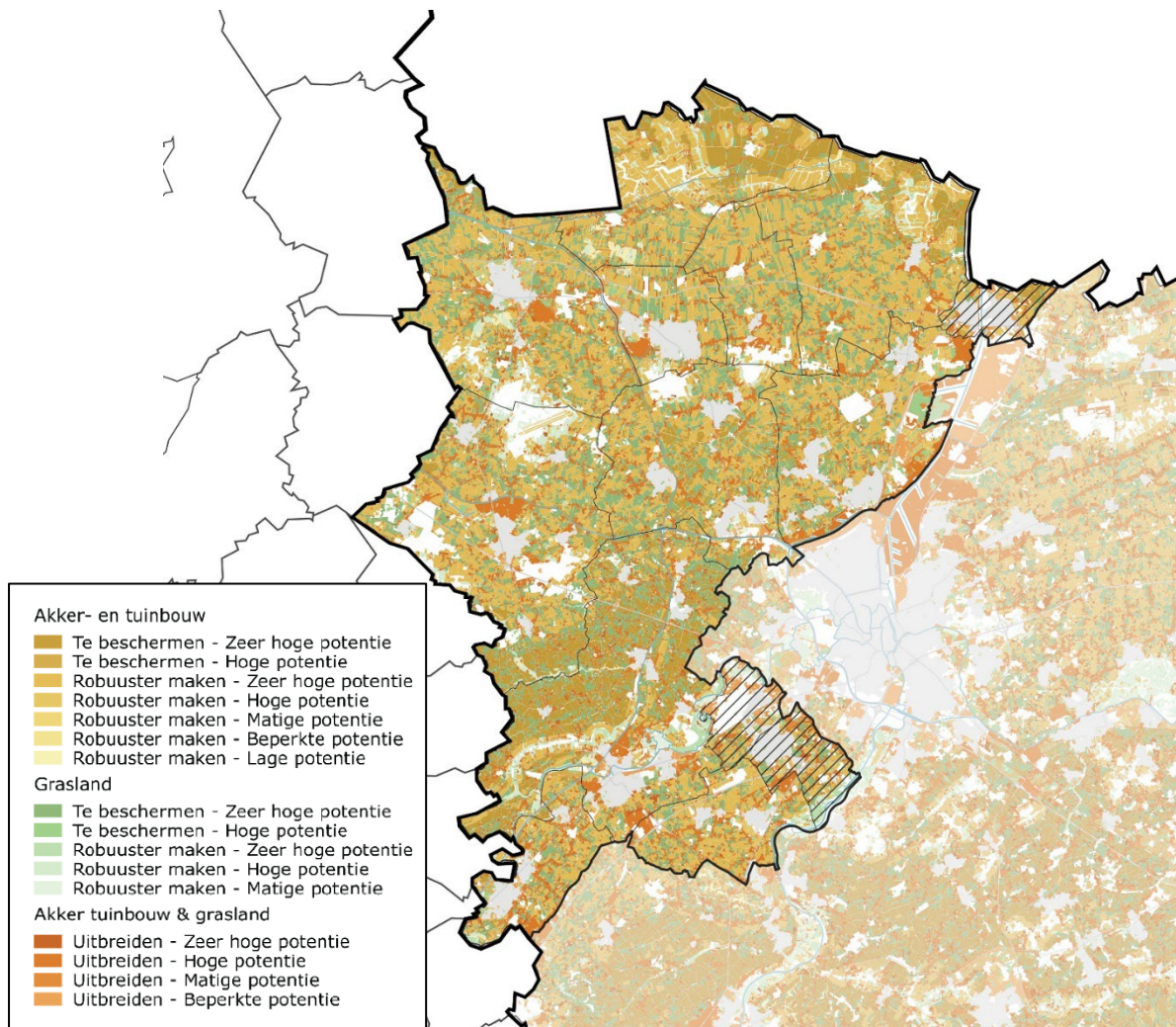
Het ontwerp Beleidsplan Ruimte geeft een idee van waar de meeste kansen liggen voor dit type projecten, en spreekt van '**Gouden gronden**'. Hier is de productie van voedsel- en/of materialengewassen essentieel. Om deze te kunnen produceren, moet de bodem over voldoende water beschikken, voldoende voedingsstoffen omvatten en moeten er voldoende bestuivers in de buurt zijn om gewassen te bevruchten.

Daarnaast zijn er ook een aantal andere aspecten die nagestreefd worden, denken we aan bv.:

- Koolstofopslag in biomassa of de bodem, wat de klimaatopwarming afremt;
- Natuurlijke lucht- en waterzuivering
- Het (tijdelijk) vasthouden van water zodat er bij droogte voldoende water beschikbaar is en er bij hevige regenbuien minder kans is op overstromingen

De onderstaande potentiekaart toont waar zich de kansen bevinden om in te zetten op de productie van voedsel en van sier-, energie- of materiaalgewassen.

De zeer hoge potenties tot uitbreiding van land- en tuinbouw zitten in het Meetjesland-Leievallei bv. vooral aan de randen van de kernen (grens Zelzate-Evergem, Eeklo, Maldegem, Aalter en Deinze-Leievallei en het Leie-Schelde-interfluvium) (donkerrood gekleurd op de kaart). LEADER beperkt zich echter niet tot deze gronden voor het uitvoeren van projecten.

Figuur 28: Potentiekaart Land- en tuinbouw (Bron: Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' in opmaak – status: ontwerp)

2.4.3 Leefbare en levendige dorpen

De dorpen in het Meetjesland – Leievallei staan voor heel wat uitdagingen rond leefbaarheid (voorzieningen, ondernemen, blauwgroene netwerken), mobiliteit (vooral in de meer afgelegen gemeenten) en levendigheid (ontmoeten, verenigingsleven, participatie). Er liggen veel kansen om die uitdagingen op te lossen, zoals het creëren van groene ontmoetingsplaatsen, het herbestemmen van gebouwen, vervoer op maat en slimme dorpstransities.

De volgende tabel geeft alle uitdagingen en kansen voor het gebied weer:

DORPEN	UITDAGINGEN	KANSEN
Ruimtelijk profiel	<ul style="list-style-type: none"> Dorpen en gehuchten leefbaar houden/maken Gebrek aan identiteit (dorpen typologie), ook opentrekken naar komende fusies 	<ul style="list-style-type: none"> Vrijwaren van doorzichten op het landschap bij nog onbebouwde percelen Versterken dorpsidentiteit (dorpen typologie)
Historische kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> Streekidentiteit gaat verloren Erfgoed onderbenut, veel leegstaande religieuze gebouwen, kennis dreigt verloren te gaan Instandhouding erfgoed vraagt zware investeringen Stoffige imago erfgoed (-> tiktok generatie) 	<ul style="list-style-type: none"> Renovatie, herbestemming, activatie erfgoedobjecten en -monumenten; erfgoed als hefboom voor andere initiatieven Erfgoed betrekken in wandellussen of -fietstochten Kans voor historische hoeves (in nabijheid van kernen) als dorpsboerderij Beeldkwaliteit vergroten Streekidentiteit versterken, in de verf zetten van gangbare tradities
Omgevingskwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> Hoge verhardingsgraad in de kernen Lage walkability score buiten de kernen Bijkomend ruimtebeslag tussen 2013-2019 van 0,33ha/dag 	<ul style="list-style-type: none"> Vergroenen "streetcanyons" Herwaarden trage wegen Groenblauwe elementen binnen brengen in de kernen: bv. door tegelwippen, aanwezige groenstructuren met elkaar verbinden, herwaarden onderbenut groen in de bebouwde ruimte, ontharden, vergroten ecosysteemdiensten Bestaand potentieel voor groen benutten: openstellen kasteeltuinen, pastorietaan, kerkhoven toegankelijk maken Inrichten van (rest)zones voor speelnatuur, kleine wildernissen
Voorzieningen en activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> Onvoldoende of eerder matig aanbod aan voorzieningen in de kleinere kernen binnen de regio (nuancering – voor bepaalde kwetsbare doelgroepen, rest is mobiel) Beperkte voorzieningen/activiteiten voor kinderen en jongeren, volwassenen en gepensioneerden Vergrijzingsdruk: zorgvraag die toeneemt met leeftijd, vaak met digitale ongeletterdheid Nieuwkomers: nieuwe inwoners en inwoners van andere origine (verhoogde culturele diversiteit) Kansarmoede 	<ul style="list-style-type: none"> Ouderen ondersteunen met digitalisering van dienstverlening en e-shopping Buurtpunten, het kleine helpen – vrijwilligersnetwerk; dorpsambassadeurs en -gidsen, buurtwerkers, samenwerken voor voorzieningen (over de gemeentegrenzen heen), bv. ook plekken voor het opladen van e-bikes etc... Hergebruik van verlaten (winkel)panden – pop-ups; duurzaam en multifunctioneel (her)gebruik van bestaande gebouwen, medegebruik na de uren (bv. school), invulling vrijgekomen hoeves Herinrichting publieke ruimte voor sport en spel

	<ul style="list-style-type: none"> • Verenigingsleven blijft volgens kernen georganiseerd (bezorgdheid omwille van nakende fusies) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwalitatieve publieke ruimte met aangepast straatmeubilair (bankje, picknick-voorziening op bepaalde plekken...) • Organiseren ontmoetingsmomenten, gemeenschapsbelang is belangrijker dan eigenlijke voorziening (bv. praatje bij de bakker)
Knoopwaarde	<ul style="list-style-type: none"> • Zekere vervoersarmoede in bepaalde delen van de regio; met beperkt OV-aanbod (voornamelijk Maldegem, Sint-Laureins, Assenede, gebied tussen E40 en E17), onvoldoende mogelijkheden tot autodelen, slechte/onveilige fietsbereikbaarheid • Verkeershinder: relatief veel doorgaand verkeer/verkeersdrukte met verkeersoverlast in woonweefsel • Beperkte aandacht voor laagdrempelig bewegen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbieden autodeelsystemen of car-sharing (particulier of via vereniging) op maat van het platteland; fietsdeelsystemen (ook meer cargo-bikes en e-bike oplaadmogelijkheden), goede uitrusting hoppinpunten, vrijwilligersinitiatieven • Snelheidsremmende maatregelen, verkeersluwe dorpskernen • Functionele missing links aanpakken (voetgangers, fietsers), herwaarderen trage wegen, fietsverbindingen als verbindingen tussen groene ruimtes en de kernen, (wandel)lussen vanuit de dorpskern, nut voor schoolgaande jeugd, toerisme, walkability
Betrokkenheid	<ul style="list-style-type: none"> • (Onvoldoende) participatief beleid gemeente, gebrek aan draagvlak • Te weinig inspanningen om bewoners te betrekken bij veranderingen • Bestuursarmoede bij verenigingen, geen langdurige engagementen meer • Beperkte betrokkenheid maar ook zekere participatie moeheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Opstart dorpsraden op het platteland • Ondersteunen participatief beleid lokale besturen, sensibilisatie, goede manier van boodschap te brengen, best practices • Kleinschalige hefboomprojecten die in het proces de buurt mee op sleeptouw nemen • Samenwerking met Zeeland, West-Vlaanderen, Wallonië, samenwerking North Sea Port

Uit deze nodenanalyse komen de acties onder operationele doelstelling 4, 5 en 6 voort: versterken van de beeldkwaliteit van onze dorpen, groenblauwe netwerken in de dorpen, stimuleren van ondernemen en voorzieningen, slimme transities, vervoer op maat, stimuleren van ontmoetingen, cultuur als motor van een levendig dorp en beleidsparticipatie.

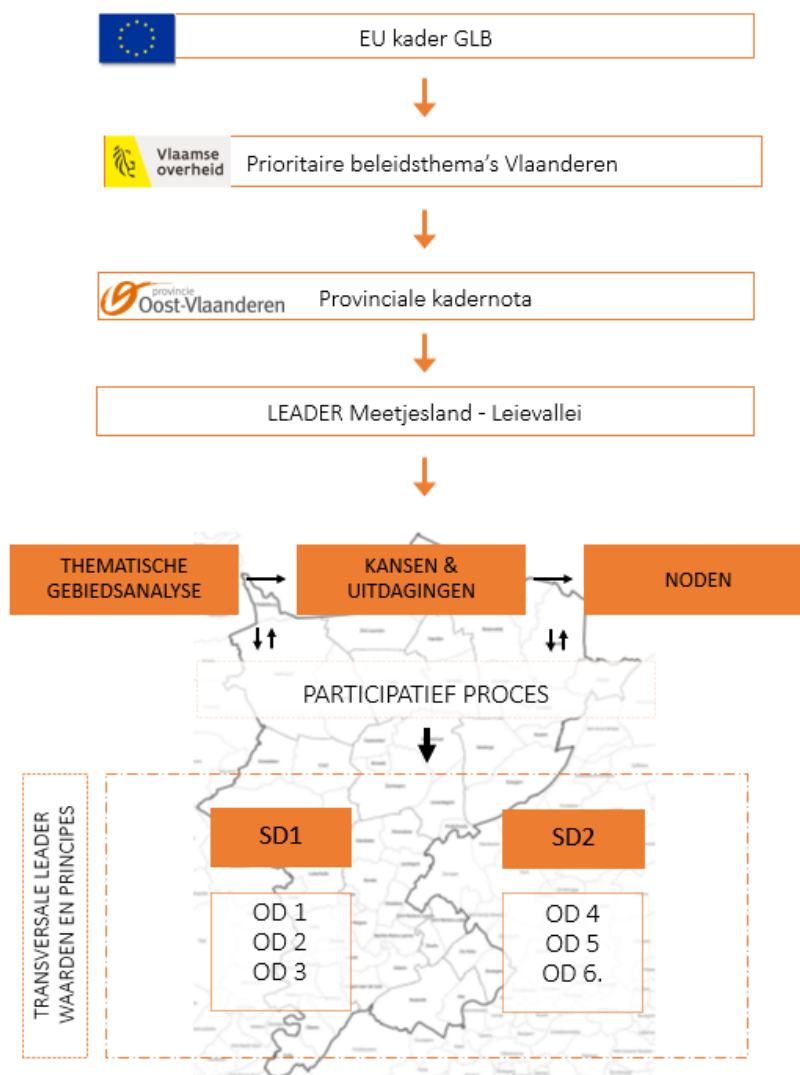
DEEL II: ACTIEPLAN

In het vorige deel werd het LEADER-gebied Meetjesland – Leievallei beschreven. De belangrijkste conclusies van de gebiedsanalyse werden toegelicht, met aandacht voor het participatietraject dat voor input van de streek zorgde. De nodenanalyse vloeide daaruit voort, die de uitdagingen en kansen voor het gebied toelichtte.

In dit deel formuleren we de interventielogica die tot een aantal doelstellingen en acties komt die verder bouwen op de nodenanalyse. De doelstellingen vertalen zich in een aantal indicatoren waar de projecten in de komende LEADER-periode aan moeten bijdragen.

3. Interventielogica

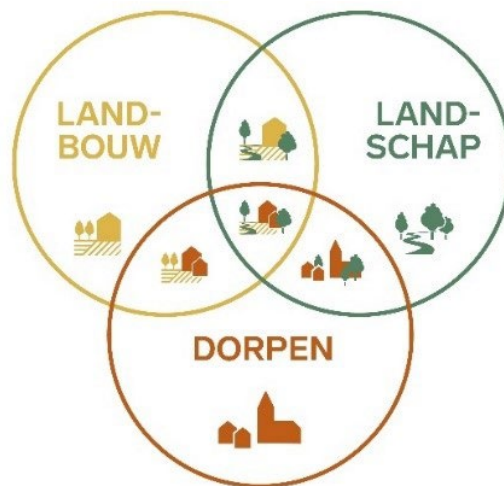
Onderstaande figuur geeft de verschillende stappen in de interventielogica weer:

Zoals beschreven in '3.2.4 Pre-LAG traject' ging de Lokale Actiegroep verder aan de slag met de gebiedsanalyse. Gedurende dit traject werd de input van de nodenanalyse en het participatief traject verwerkt tot strategische doelstellingen, operationele doelstellingen en acties. Deze worden beschreven in het volgende hoofdstuk.

De gebiedsanalyse vertrok van de drie Vlaamse thema's: landbouw en circulaire plattelandseconomie; biodiversiteit en landschapskwaliteit; en leefbare en levendige dorpen. Tijdens het schrijven van de gebiedsanalyse ging veel aandacht naar het overstijgen van deze drie thema's door zoveel mogelijk integraal te werken tussen verschillende thema's en in te zetten op de doorsnedes. Dit vertaalde zich in volgende figuur.

De LAG ging mee in dit discours, maar besliste om nog verder te gaan door de thema's landbouw en landschap samen te voegen tot één strategisch doelstelling. Beide thema's situeren zich in hetzelfde landschap en ecosysteem en zijn sterk van elkaar afhankelijk. Door deze samen te nemen in één doelstelling hoopt de LAG dat deze thema's elkaar zoveel mogelijk versterken. Daarnaast hoopt de LAG op deze manier een brug te slaan en eventuele verdere polarisatie tegen te gaan.

De tweede strategische doelstelling concentreert zich op leefbare en levendige dorpen. De dorpen bevinden zich uiteraard niet op een eiland en staan in nauwe interactie met hun omgeving en met de eerste doelstelling. Er gaat ruime aandacht naar de verbinding tussen de dorpen en het omliggende platteland. Waardoor ook hier de integrale kijk behouden wordt.

De strategische doelstellingen geven aan waar de Lokale Actiegroep naar toe wil met de regio. Onder de strategische doelstellingen worden een aantal operationele doelstellingen geformuleerd. Deze geven aan hoe de LAG de doelstellingen wil bereiken.

Onder elke operationele doelstelling worden concrete acties opgesomd. Hoe een promotor een actie invult, bepaalt hij zelf zolang hij aan de algemene principes van LEADER en de Lokale Ontwikkelingsstrategie voldoet. De LAG kan een innovatief project goedkeuren dat niet rechtstreeks aan een actie te koppelen valt als dit project bijdraagt aan een operationele doelstelling.

In hoofdstuk 7 Indicatoren worden streefwaarden gekoppeld aan deze doelstellingen. Hoofdstuk 13 Monitoring en evaluatie beschrijft hoe deze indicatoren worden opgevolgd door het LEADER-secretariaat en de Lokale Actiegroep.

4. Doelstellingen - acties LEADER Meetjesland - Leievallei

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie beschreven. Deze bepalen waar de Lokale Actiegroep naar toe wilt met regio en hoe ze dit wilt bereiken. Dit scheidt het kader waarbinnen promotoren projecten kunnen indienen.

Een aantal algemene opmerkingen, die voor alle doelstellingen en acties gelden:

- Een LEADER-project creëert een meerwaarde voor het gebied en verschilt met de reguliere activiteiten van de promotor.
- Enkel projecten die complementair zijn met de bestaande subsidiekanalen komen in aanmerking voor LEADER-steun. Er wordt eerst gekeken welke andere steun mogelijk is en wat de meerwaarde van LEADER kan zijn. Dit geldt bij alle doelstellingen en acties.
- Het toegekend steunpercentage wordt voor alle doelstellingen gelijk gesteld: voor alle projecten wordt het maximum steunpercentage van 65% gehanteerd. Projectpromotoren kunnen een lager cofinancieringspercentage aanvragen.
- De Lokale Actiegroep stelt een richtbedrag in voor investeringskosten in investeringsprojecten. Een project rond binnenruimtes kan op maximum € 100.000 cofinanciering rekenen, een project rond buitenruimtes op maximum € 50.000 cofinanciering. De LAG kan ambitieuze projecten die deze drempels willen overschrijden goedkeuren als ze de motivering voldoende vindt. Voor koepelprojecten geldt dit plafond niet.
- Alle begunstigden die vermeld staan in het Oproepreglement LEADER, worden toegelaten. De LAG kan bij een oproep stimuleren om bepaalde begunstigden te bereiken (eventueel met microprojecten), maar de doelstellingen en acties staan altijd open voor alle andere begunstigden.
- Infrastructuurprojecten met een grote impact op de ruimtelijke kwaliteit, worden voorgelegd aan de Provinciale Kwaliteitskamer voor advies.
- Een project moet bijdragen aan de geformuleerde acties. In het geval innovatieve projecten bijdragen aan een doelstelling maar niet onder een actie vallen, behoudt de Lokale Actiegroep de mogelijkheid om het project goed te keuren.
- De LAG kent indicatief de helft van de uitvoeringsmiddelen LOS toe aan elk van de strategische doelstellingen. Er is beslist om geen budgettering op te maken op niveau van operationele doelstellingen of acties.

Overzicht

Strategische doelstelling 1: SD 1: Meetjesland – Leievallei is een klimaatrobuust plattlandsgebied waar landbouw en natuur floreren en elkaar zoveel mogelijk versterken.

OD 1 : Ondersteunen van alternatieve en duurzame (verdien)modellen om de veerkracht van de landbouwsector te vergroten.

- Actie 1.1: Uitvoeren van lokale en regionale voedselstrategieën
- Actie 1.2: landbouwverbreding
- Actie 1.3: Circulaire economie en valorisatie biomassa

OD 2 : Het agrovoedingscomplex in het Meetjesland – Leievallei zet in op duurzame productietechnieken, met aandacht voor partnerschappen en kennisdeling.

- Actie 2.1: Inzetten op innovatieve of duurzame bedrijfsvoering
- Actie 2.2: Ondersteuning van ecosysteemdiensten in de landbouwsector

OD 3 : versterken van typische landschapskenmerken om natuur robuuster en weerbaarder te maken tegen klimaatverandering en om verlies aan biodiversiteit tegen te gaan.

- Actie 3.1: Verhogen van groenblauwe dooradering van ons platteland
- Actie 3.2: Verhogen van de biodiversiteit op ons platteland
- Actie 3.3: Sponsfunctie van het landschap verbeteren

Strategische doelstelling 2: Meetjesland – Leievallei is een plattlandsgebied met levendige en inclusieve kernen die trots zijn op hun streek.

OD 4 : Versterken van de beeldkwaliteit van de dorpen, met aandacht voor de aansluiting met de omgeving

- Actie 4.1: Beeldkwaliteit van de dorpen versterken en de kernen verbinden met het omliggende landschap
- Actie 4.2: Groenblauwe elementen in de dorpskernen verder uitbouwen

OD 5 : De dorpen in Meetjesland – Leievallei bieden voldoende levenskwaliteit en voorzieningen aan hun inwoners

- Actie 5.1: Ondernemen en het voorzieningenniveau ondersteunen
- Actie 5.2: Stimuleren van een slimme transitie van gemeenten via het opstellen en/of uitvoeren van een strategie
- Actie 5.3: Meetjesland – Leievallei zet in op vervoer op maat

OD 6 : De dorpskernen in het Meetjesland – Leievallei bruisen van het leven en stimuleren ontmoetingen tussen alle inwoners, ook de kwetsbare groepen

- Actie 6.1: Ontmoetingen stimuleren (met extra aandacht voor kwetsbare groepen en nieuwe inwoners)
- Actie 6.2: Cultuur als motor voor een levendig dorp
- Actie 6.3: Beleidsparticipatie van inwoners

SD 1: Meetjesland – Leievallei is een klimaatrobuust plattelandsgebied waar landbouw en natuur floreren en elkaar zoveel mogelijk versterken.

Het landschap produceert onder meer voedsel en hout, vangt water op in bufferbekkens of overstromingsgebieden, zorgt voor bestuiving van planten, biodiversiteit en groene buitenruimte om te ontspannen. Het platteland is multifunctioneel en de vraag naar ecosysteemdiensten is groot. Een kwaliteitslandschap behouden of creëren is een gemeenschappelijk doel en vraagt bewustzijn en samenwerking van iedereen die actief is in het landschap, of het nu landbouwer, tuinbouwer, bewoner, bedrijfsleider, recreant of vrijwilliger is. We werken aan een geïntegreerd openruimteverhaal, waarbij de verschillende functies (natuur, landbouw, energie, erfgoed, recreatie) simultaan en in dialoog met elkaar versterkt worden.

De eerste operationele doelstelling richt zich op landbouwbedrijven. De tweede richt zich op landbouwproductie, maar ziet landbouw ook ruimer als een belangrijk onderdeel in het landschap en dus ook als belangrijke factor om mee te helpen het landschap te herstellen. De derde operationele doelstelling is dan vooral gericht op landschapsbeheer, herstel en het versterken van de biodiversiteit. Een robuust landschap met een hoge biodiversiteit komt ook de landbouw ten goede, en maakt de cirkel rond.

De LAG richt deze doelstelling op alle gebruikers en beheerders van het landschap, dit kunnen actieve landbouwers zijn, hobby landbouwers, landbouwers in bijberoep, loonwerkers, natuurverenigingen, particulieren, lokale overheden, kennisinstellingen, toeleverings- en verwerkende bedrijven... Landbouw wordt in deze strategie altijd gebruikt als koepelbegrip voor landbouw, tuinbouw en sierteelt.

Projectideeën dienen aandacht te besteden aan de manier waarop ze de sector willen betrekken en bereiken. Het ontzorgen van (extra) administratie en begeleiden van de landbouwers is een belangrijk aandachtspunt.

Steun aan landbouwers is onderworpen aan enkele voorwaarden: rechtstreekse inkomenssteun is niet mogelijk, het project komt niet in aanmerking voor andere subsidies ([VLIJ](#), GLB, VLM...), de de-minimis regelgeving en het duurzame karakter van het project. Deze zaken worden bij elk ingediend project aangegeven door de promotor en gecontroleerd door de LAG.

OD 1 : Ondersteunen van alternatieve en duurzame (verdien)modellen om de veerkracht van de landbouwsector te vergroten.

Tussen boer en bord zitten heel wat schakels in de keten. Landbouwers zijn slechts een klein onderdeel in de gehele voedselketen en zijn vaak een prijsnemer. Op langere termijn kunnen voedingssystemen enkel blijven bestaan als elke schakel levensvatbaar en rendabel is. De rendabiliteit van de productiesystemen in de Vlaamse landbouw- en agrovoedingssector staan echter vaak onder druk.

Hierdoor is het nodig om deze verdienmodellen robuuster en veerkrachtiger te maken. Traditioneel wordt ingezet op efficiëntieverhoging en specialisatie van de productie om de rendabiliteit te verhogen. Deze zaken komen aan bod in de tweede operationele doelstelling.

Deze doelstelling ondersteunt landbouwers die op zoek gaan naar uiteenlopende manieren om hun inkomen te vergroten via verschillende verdienmodellen. Een aantal landbouwers kiest ervoor om in te zetten op verbredingsactiviteiten, zoals zorg, toerisme of valorisatie van biomassa. Andere landbouwers gaan hun producten vermarkten via korte keten om meer autonoom te kunnen zijn in

prijzetting en afzet. Ecologische voordelen en het dichten van de kloof tussen landbouwer en burger zijn hierbij mooi meegenomen.

Actie 1.1: Uitvoeren van lokale en regionale voedselstrategieën

In de voorbije LEADER-periode is er al veel ingezet op het ontwikkelen van voedselstrategieën en overkoepelende korte keten initiatieven. Lokaal zijn heel wat gemeenten al bezig met voedselstrategieën.⁶ Regionaal loopt momenteel (2022 – 2023) het LEADER-project ‘Meetjeslandse Goeste’, waarop concrete ideeën verder kunnen bouwen. Daarnaast is er het provinciaal voedselplan ‘Oogst-Vlaanderen’. Via het omgevingscontract kunnen gemeenten provinciale steun krijgen voor het opmaken van voedselstrategieën. Meetjesland – Leievallei zal daarom enkel inzetten op het **uitvoeren van concrete lokale en regionale voedselstrategieën**. Hiervoor kijkt de LAG naar projecten met meetbare resultaten en niet naar projecten met zware personeelsinzet om strategieën op te stellen of de ‘grote vraagtekens’ op te lossen. Concrete projecten die bijdragen aan gezonde en lokale voeding zonder dat er een uitgewerkte voedselstrategie bestaat, zijn ook mogelijk.

Uit de voorbije periode bleek de nood om verder in te zetten op het B2B-luik, door samenwerking tussen ondernemers, maar ook zorginstellingen, lokale besturen, etc. Dit om **de hele keten verder te professionaliseren** (bv. Vanier, Landwinkel Nederland...). Ook de nood aan voedselhubs en de uitbouw van een CSA-netwerk behoren tot de opties.

Lokale voedselstrategieën kunnen verder gaan dan enkel korte keten. Ook het **sociale aspect** is belangrijk bij deze actie, zoals ontmoeting op (CSA-)boerenmarkten of het verdichten van de kloof tussen burger en landbouwer. Projecten die aandacht hebben voor gezonde en lokale voeding voor alle bewoners, passen onder deze actie. Concrete projecten rond het beheer van voedseloverschotten en het tegengaan van voedselverspilling zijn ook mogelijk.

Ten slotte kan er gekeken worden naar mogelijke **wisselwerking tussen de Leievallei en de opgedane ervaring in het Meetjesland** tijdens de vorige periode. De meer verstedelijkte zuidelijke gemeenten kunnen nieuwe mogelijkheden bieden.

Actie 1.2: Landbouwverbreding

Verbreding is een ruime term die wijst op activiteiten die niet strikt behoren tot de land- en tuinbouwactiviteiten, maar wel door land- en tuinbouwers ontwikkeld worden, dikwijls om **het landbouwinkomen te verduurzamen**. Er zijn tal van mogelijkheden voor land- en tuinbouwers om te verbreden: hoevertoerisme, boerderijwinkel, zorgboerderij, landschapsbeheer, voedselbossen...⁷

Rond **zorgboerderijen** is al een programma uitgebouwd via Groene Zorg en andere kanalen. Deze actie mikt dan ook op projecten die verder gaan dan wat binnen het bestaande aanbod mogelijk is. Hierbij moet LEADER vooral dienen als hefboommiddel om een bepaalde werking op te zetten en niet louter ter ondersteuning van dagbestedingen.

Naast de klassieke vormen van verbreding past hier ook een **energielukkig** onder. Land- en tuinbouwbedrijven die willen inzetten op het delen van energie of op circulaire stromen, komen in aanmerking van steun. Hierbij wil LEADER verder kijken dan de individuele ondernemer. Projecten moeten steeds nuttig zijn voor een groep ondernemers of een groep inwoners. Dit zou onder andere

---

⁶ <https://www.vvsg.be/milieu-klimaat-duurzaamheid/lokale-voedselstrategie>

⁷ De brochure “van alle markten thuis” van de provincie Oost-Vlaanderen bundelt alle info voor Oost-Vlaamse land- en tuinbouwers, met infofiches over de wet- en regelgeving, communicatie, promotiekanalen en subsidies, alsook een overzicht van ondersteunende (Oost-Vlaamse) organisaties: <https://oost-vlaanderen.be/werken-en-ondernemen/landbouw/landbouwverbreding.html>.

kunnen via energiecoöperaties of andere samenwerkingsverbanden. Het optimaliseren of valoriseren van andere circulaire stromen, zoals water of andere grondstoffen (bijvoorbeeld elektriciteitswinning uit methaangas van (koeien)mest) is ook mogelijk.

Projecten onder deze actie zetten in op samenwerking, pilootprojecten, sensibilisering... Zware investeringen (in bijvoorbeeld energie-installaties, infrastructuur hoeveewinkels...) horen hier niet onder thuis. Kleine investeringen zijn mogelijk als de LAG oordeelt dat deze voldoende bijdragen aan het verwezenlijken van de LOS en haar maatschappelijke doelstellingen.

Deze doelstelling wil de **verbinding tussen landbouwers en de maatschappij** vergroten. Dit kan door burgers en boeren met elkaar te verbinden en hen bewust te maken van elkaars rol in het voedselsysteem. Ook de educatie van de consument omtrent voedingskeuzes en voedselverspilling kan hierbij helpen.

Het is belangrijk om in te zetten op dialoog tussen de verschillende partijen om zo begrip en respect voor elkaars standpunten te creëren. Sensibiliseringsacties, storytelling en educatieve acties kunnen het imago van de landbouwer verbeteren. In het Meetjesland-Leievallei kunnen concrete initiatieven genomen worden om deze doelstelling te realiseren, zoals het opzetten van boerderijbezoeken, educatieve programma's op scholen, acties zoals 'boer zoekt bank' of het organiseren van openbare debatten.

Deze actie kan ook verder gaan dan het traditionele landbouwbedrijf als het burgers in contact brengt met voedselproductie. Hierbij denken we o.a. aan projecten die gemeenschapslandbouw (CSA) initiatieven ondersteunen, voedselbossen of 'eetbare dorpen'.

Actie 1.3: Circulaire economie en valorisatie biomassa

In functie van circulariteit zijn biomassa(rest)stromen uit landschapsbeheer zeer interessant omdat ze periodiek of ieder seizoen ter beschikking komen door uitvoering van beheerwerken. Hoewel het volume en de kwaliteit van de stromen variëren, zijn ze veelzijdig inzetbaar, hernieuwbaar en biologisch afbreekbaar.

De **valorisatie van biomassa** botst echter op veel grenzen. Juridische grenzen zijn daar een belangrijk onderdeel van. LEADER Meetjesland – Leievallei wil inzetten op het helpen oplossen van deze problemen. Dit kan onder andere door sensibiliseren, inspireren, samenwerkingsprojecten op te zetten, kennisuitwisseling... Daarnaast kunnen beperkte investeringen, zoals het ondersteunen van biomassa hubs, composteringsterreinen, machines... Deze investeringen dienen de regio, een samenwerkingsverband tussen verschillende bedrijven of actoren en overstijgen de bedrijfsvoering van een individuele ondernemer. Onderzoek en verdere ondersteuning naar het valoriseren van biomassa behoort ook tot de mogelijkheden.

Naast biomassa kunnen **ook andere circulaire systemen** ondersteund worden, zoals andere grondstoffen, reststoffen, water, gebruik van beheermaaisels...

OD 2 : Het agrovoedingscomplex in het Meetjesland – Leievallei zet in op duurzame productietechnieken, met aandacht voor partnerschappen en kennisdeling.

Het Meetjesland – Leievallei is een belangrijke landbouwregio voor de Provincie Oost-Vlaanderen en bij uitbreiding het hele Vlaamse Gewest. Uit de gebiedsanalyse bleek dat het LEADER-gebied een hoog percentage grond in landbouwgebruik heeft. Gezien de belangrijke rol die de landbouw hierdoor inneemt in het ecosysteem, biedt deze doelstelling mogelijkheden voor landbouwproductie. De landbouwer werkt niet op een eiland. Het is dan ook niet louter de duurzame ontwikkeling van de bedrijven die centraal staat, het gaat ook om duurzaamheid in relatie met de omgeving van die bedrijven.

Actie 2.1: Inzetten op innovatieve of duurzame bedrijfsvoering

Het is voor landbouwers niet altijd eenvoudig om in te zetten op duurzame of innovatieve technieken in zijn bedrijfsvoering. Er is heel wat kennis aanwezig, maar die geraakt niet altijd tot op het veld. Landbouwers hebben hun handen vol met hun productie en alle administratie die daar bij komt kijken.

LEADER kan een kans bieden aan extra ondersteuning voor landbouwers om die **innovatieve technieken** uit te proberen in het Meetjesland – Leievallei. Hierbij denken we aan: eiwittransitie, precisielandbouw, digitalisering, gebruik van drones, 5G, klimaat-slimme en regeneratieve landbouwmodellen, teeltkeuzes, watergebruik, etc.

Hierbij waakt de LAG erover dat het steeds om pilootprojecten gaat die breder uitgerold kunnen worden en minder om ondersteuning van één bepaalde landbouwer. **Kennisverspreiding** (ook met natuur- en landschapsbeheerders), het **bereiken van de doelgroep** en de **ontzorging** ervan zijn hierbij sleutelbegrippen. Samenwerking met kennisinstellingen kan belangrijk zijn, maar het is wel steeds de bedoeling dat er concrete resultaten op het terrein zichtbaar zijn.

Ten slotte zouden innovatieve projecten rond **gedeelde infrastructuur** hier ook onder passen, zoals bijvoorbeeld vulplaatsen, verwerkingsruimtes... De LAG bekijkt geval per geval welke investeringen als realistisch beschouwd worden binnen het LEADER-programma.

Actie 2.2: Ondersteuning van ecosysteemdiensten in de landbouwsector

In het nieuw GLB zijn de vergroeningsmaatregelen weggevallen en komen er in de plaats nieuwe vrijwillige maatregelen voor landbouwers: ecoregelingen (éénjarige verbintenissen) en nieuwe agromilieuklimaatmaatregelen (meerjarige verbintenissen). Deze laatste omvatten zowel de meerjarige agromilieuklimaatmaatregelen van het Departement Landbouw en Visserij als de beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij.

Hieronder passen heel wat **ecosysteemdiensten**, zoals koolstofopslag ('carbon farming'), behoud graslanden, goede bodemstructuur, bufferstroken, behoud biodiversiteit, kleine landschapselementen, beperking gewasbeschermingsmiddelen, biologische bedrijfsvoering, klimaatbestendige teelten, onderhoud van boslandbouwsystemen of waterkwaliteit (zie ook Actie 3.3).

Zoals hierboven al aangehaald, is het niet de bedoeling om deze zaken ook met LEADER te ondersteunen. De meerwaarde van LEADER-middelen bij deze actie, bestaat er vooral in het belang en de kennis van deze subsidies uit te dragen, onderzoek naar rendabiliteit van de maatregelen, landbouwers te ondersteunen bij de aanvraag, samenwerking rond beheerovereenkomsten te onderzoeken, alle soorten ondersteuning op een overzichtelijke manier aan te bieden, lerende netwerken opzetten, onderzoek naar valorisatiemodellen voor ecosysteemdiensten, etc.

LEADER kan ook een middel zijn om bepaalde hiaten op te vullen of met nieuwe technieken te experimenteren. Er kan ook meer gedaan worden dan binnen het GLB, bijvoorbeeld beheer van bufferstroken om de biodiversiteit te verhogen.

Veel van deze acties zijn voorlopig voorbehouden voor actieve landbouwers⁸, al is het beleid hierrond aan het veranderen. LEADER kan ook landbouwers die buiten deze steun vallen, ondersteuning bieden.

De LAG ziet hier mogelijkheden voor koepelprojecten omdat deze niet beperkt zijn tot de 2,5 jaar looptijd.

OD 3 : Versterken van typische landschapskenmerken om de natuur robuuster en weerbaarder te maken tegen klimaatverandering en om de biodiversiteit te verhogen.

De eerste twee operationele doelstellingen waren gericht op landbouw, de derde speelt in op de noden van het landschap, de natuur en de biodiversiteit in het Meetjesland – Leievallei. Binnen deze doelstelling zijn er potentiële mogelijkheden tot samenwerking met LEADER Zeeland, het (eventuele) landschapspark Zwinstreek en het Bulskampveld.

Zoals bij de eerste twee operationele doelstellingen, bestaan er subsidiemogelijkheden voor onderstaande acties. Ook hier is LEADER-steun enkel mogelijk als andere subsidies tekortschieten of waar een project een meerwaarde biedt op het bestaande aanbod. Ook de omkadering, sensibilisering, toeleiding en ontzorging spelen een belangrijke rol bij deze doelstelling.

Actie 3.1: Verhogen van groenblauwe dooradering van het platteland

Deze actie is gericht op behoud en versterken van onze natuur en ons landschap. Dit willen we doen door in te zetten op meer kleine landschapselementen, zoals: houtkanten, agro-forestry, akkerranden, grasland(beheer), bermbeheer, poelen, kreken, dijken, wilgenrijen of dreven.

Om de biodiversiteitswaarde van de robuuste gehelen natuur te verhogen, is het van belang dat deze met elkaar in verbinding staan. Natuurverbindingen zijn belangrijk voor het vasthouden van water, verminderen van overstromingen, natuurlijke luchtzuivering, klimaatbeheersing (koolstofopslag) en verhogen van de biodiversiteit.

Een belangrijk aandachtspunt is het onderhoud van deze elementen nadat ze zijn aangeplant. Lokale of regionale samenwerking wordt gestimuleerd (met lokale besturen, landschapsbeheer organisaties, landbouw, sociale economie, particulieren...).

De begeleiding van de opmaak van natuurbeheerplannen⁹ kan ondersteund worden, maar niet de rechtstreekse uitvoering ervan. Verdere kennisdeling en sensibilisering van deze plannen en de effecten ervan zijn mogelijk.

Actie 3.2: Verhogen van de biodiversiteit

De maatregelen onder acties 2.2 en 3.1 dragen bij aan het beschermen en verhogen van de biodiversiteit van ons platteland. Een aantal zaken vallen hier echter nog niet onder, zoals

---

⁸ Een actieve landbouwer heeft een ondernemingsnummer met BTW-landbouwactiviteit, heeft een standaard verdien capaciteit groter dan 5.000€, haalt meer dan een derde van BTW-verkoopshandelingen uit landbouwactiviteiten tov alle economische activiteiten én is geen overheidsinstelling, terreinbeherende natuurvereniging, universiteit of hogeschool.

⁹ Een natuurbeheerplan is een middel om op een bepaald terrein, beheerd ten behoeve van natuurbehoud, bepaalde doelstellingen i.v.m. ecologie, bosbeheer, landschap, cultuurhistorie, recreatie... te realiseren. Een duurzaam en evenwichtig beheer staat altijd centraal. Daarbij wordt rekening gehouden met de 3 functies van een natuurterrein: de ecologische functie, de economische functie en de sociale functie.

soortenbeheer. Dit wordt opgelegd door de Europese Unie aan alle lidstaten. We denken in het Meetjesland – Leievallei aan soorten als de bruine kiekendief, weidevogels, zomertortel, kamsalamander, vleermuizen... Hierbij gaat extra aandacht uit naar onze natuurgebieden (de polders, Drongengoedbos, Leen, meersengebieden langs de Leie, vallei van de Zeverenbeek...). Zie verder ook publicatie Provinciaal Prioritaire Soorten in de provincie Oost-Vlaanderen (2021).¹⁰

Projecten die de link leggen tussen de voordelen van een hogere biodiversiteit en landbouw kunnen ondersteund worden door LEADER.

Actie 3.3: Sponsfunctie van het landschap verbeteren

Water is opgenomen als aparte actie onder deze doelstelling, maar is eigenlijk een horizontale doelstelling van de LOS die zowel bij landbouw, landschap als dorpen een belangrijke rol speelt. Vlaanderen heeft één van de laagste waterbeschikbaarheden per inwoner. Dit komt door een combinatie van een hoge bevolkingsdichtheid en een relatief beperkte aanwezigheid van oppervlakte- en grondwater. De klimaatverandering brengt het bestaande fragiele evenwicht uit balans.

Er bestaan heel wat initiatieven en werking rond water, denk maar aan de werking van de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Waterweg, de Blue Deal, Water-Land-Schappen... Ook binnen deze actie zal de LAG onderzoeken of LEADER het meest aangewezen subsidiekanaal is en waar de LEADER-methodiek precies een meerwaarde kan bieden.

Het is belangrijk om de gebieden die (tijdelijk) water kunnen vasthouden maximaal te ondersteunen en te versterken zodat er bij droogte voldoende water beschikbaar is en er bij hevige regenbuien minder kans is op overstromingen. Bovendien zorgen deze gebieden voor een verkoelend effect. Daarnaast is het ook belangrijk om de waterkwaliteit te verbeteren. Lokale adaptatiemaatregelen laten toe om specifieke regionale kwetsbaarheden op te vangen zoals bv. de knelpunten omtrent de zoetwatervoorraad en de verzilting in de polders/krekengebied en het beperkte waterbergend vermogen van de dekzandruggen.

LEADER Meetjesland – Leievallei zet daarom o.a. in op waterbuffering, bevoorrading, verhoging waterkwaliteit, samenwerking met polderbesturen, uitdiepen en opengooien grachten en wil blauwalgen en verzilting in noorden tegengaan. Voor sommige projecten zal de samenwerking met de landbouw of andere economische sectoren belangrijk zijn. Ook de monitoring van de kwaliteit van onze waterlopen is een aandachtspunt voor de landbouw binnen het kader van het Zevende Mestactieplan (MAP).

Ten slotte spelen water en waterkwaliteit een belangrijke rol bij recreatie, ontspanning en inspiratie. De nabijheid van open water draagt bovendien bij aan de omgevingskwaliteit van een bepaalde plaats.¹¹

---

¹⁰ [Provinciaal Prioritaire Soorten in de provincie Oost-Vlaanderen. Versie 2021 | Vlaanderen.be](#)

¹¹ Zie gebiedsanalyse pg. 130.

SD 2: Meetjesland – Leievallei is een plattelandsgebied met levendige en inclusieve kernen die trots zijn op hun streek.

Zowel sociaal als ruimtelijk zijn onze dorpen veel geëvolueerd. Het gaat niet meer over de dorpskernen waar het volledige leven van de bewoners zich afspeelt. De grens tussen stad en platteland is vaag geworden en is niet altijd meer herkenbaar. In het Meetjesland en de Leievallei is er geen sprake van een plattelandsvlucht, alle gemeenten hebben een positief migratiesaldo. Nieuwe inwoners dragen hier een belangrijk steentje aan bij, met een toenemende culturele diversiteit op het platteland als gevolg.

Onze dorpen lopen niet meer leeg, de voorzieningen blijven wel wegtrekken uit de dorpskernen. Het verbeteren van de leefbaarheid en de levendigheid van de kernen zal dus ook in deze LEADER-periode aandacht vergen.

Een goed dorpenbeleid houdt rekening met verschillende spelers: alle bewoners, de dorpsgemeenschap, het middenveld en het lokaal bestuur. Een visie en beleid voor de dorpen uitbouwen gebeurt dus best in samenwerking met de dorpsbewoners en belanghebbenden. Participatie is dan ook een aandachtspunt voor alle onderstaande doelstellingen en acties.

OD 4 : Versterken van de beeldkwaliteit van de dorpen, met aandacht voor de aansluiting met de omgeving

De identiteit van een dorp wordt mee bepaald door de beeldkwaliteit van de kern en door de omgeving waarin het dorp zich bevindt.

Actie 4.1: Beeldkwaliteit van de dorpen versterken en de kernen verbinden met het omliggende landschap

Kernversterking en de druk op open ruimte zijn belangrijke thema's op ons platteland. Deze spelen ook een belangrijke rol in het provinciaal beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050'. De grote oplossingen voor deze problemen zullen niet van LEADER komen. LEADER kan wel een bijdrage leveren door hierover te sensibiliseren en draagvlak te creëren bij de inwoners. Daarnaast kunnen ook beperkte pilootprojecten georganiseerd worden, eventueel als hefboom voor grotere projecten.

Daarnaast is het belangrijk dat de dorpskernen **voldoende verbinding hebben met het omliggende landschap**. Dit kan door trage wegen of groenblauwe verbindingen. Een aandachtspunt hierbij is de eventuele druk van recreatie op natuur, landschap en landbouw. Knoopwaarden en instappunten voor wandel-, fietsbeleving of recreatief watertransport kunnen uitgebouwd worden (zie Figuur 26: Troef Poort tot het landschap (Bron: Beleidsplan 'Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050' in opmaak – status: ontwerp): Poort tot het landschap, pg. 39).

LEADER wil verder gaan dan enkel de fysieke verbinding met het landschap. Projecten die inzetten om de verwevenheid tussen de kern en het platteland in de hoofden van de inwoners te versterken. Hierbij denken we vooral aan **educatie- en sensibiliseringsprojecten**. Dit kan gaan over landschap, natuur, landbouw, etc.

Actie 4.2: Groenblauwe elementen in de dorpskernen verder uitbouwen

Het belang van de **omgevingskwaliteit** treedt meer en meer op de voorgrond, niet in het minst omwille van het steeds belangrijker wordende klimaatverhaal en de **klimaatdoelstellingen** die ermee samenhangen. We staan voor verschillende algemene uitdagingen en tendensen: een toenemende verspreide bebouwing, verdere versnippering van de open ruimte en groen, verlies aan biodiversiteit,

toename van overstromingen en hittestress... Hierom zijn verschillende initiatieven zoals ontharding en een groenblauwe dooradering, ook van de bebouwde ruimte, essentieel om duurzaam en klimaatbestendig aan de toekomst te werken. Zo kan een meer kwalitatieve publieke ruimte in de kernen ontstaan.

Bovendien zet een kwalitatieve publieke ruimte aan tot **ontmoeting** en verhoogt zo mee de leefbaarheid in het dorp. Het sociale weefsel en de sociale cohesie in de woonomgeving kan versterkt worden door voldoende ontmoetingsplaatsen en -ruimtes te voorzien en/of te creëren. Naast ontmoetingsplekken zijn het organiseren van ontmoetingsmomenten een ideale manier om het “dorpsgevoel” of het lokale identiteitsgevoel terug aan te wakkeren. Het betrekken van de bewoners in een participatief proces is van belang en kan zorgen voor gedragen voorstellen. Hierbij moet voldoende aandacht besteed worden aan de kwetsbare groepen (ook ouderen en jongeren) en aan eigenaarschap van de bewoners (bijvoorbeeld ‘tegelwippen’).

LEADER ondersteunt projecten rond **ontharding, vergroening**, nieuwe groene ontmoetingsruimtes, waterdoorlatendheid, wateropslag... in de publieke ruimte. Maatregelen die de **biodiversiteit** in de dorpen verhogen, komen ook in aanmerking. De projecten hoeven niet noodzakelijk nieuwe ruimtes creëren, ook bestaand potentieel voor groen kan benut worden, zoals het openstellen van tuinen van kastelen, de pastorie, (zorg)instellingen, maar ook het toegankelijker maken van kerkhoven. De projecten moeten steeds publiek toegankelijk zijn.

Deze projecten moeten de reguliere werking van gemeenten overstijgen. Daarnaast moet eerst gekeken worden naar andere mogelijke subsidies (bijvoorbeeld departement omgeving¹²). De LEADER-methodiek moet een duidelijke meerwaarde zijn in mogelijke projecten. Hierbij denken we o.a. aan participatie, gemeenschapsvormend aspect, het sensibiliseren en creëren van draagvlak bij de bevolking en het verhogen van de biodiversiteit. Het zwaartepunt bij dit type projecten ligt op investeringskosten, tenzij het projecten zijn met een gedegen participatietraject.

---

¹² <https://omgeving.vlaanderen.be/catalogus>

OD 5 : De dorpen in Meetjesland – Leievallei bieden voldoende levenskwaliteit en voorzieningen aan hun inwoners

Actie 5.1: Ondernemen en het voorzieningenniveau ondersteunen

In elke gemeente van het Meetjesland-Leievallei is er minstens één kern waarbij de basisvoorzieningen van hoog niveau zijn. Vooral de kernen op de as van Gent naar Deinze en van Gent naar Eeklo hebben een zeer goed niveau voor basisvoorzieningen. Uit de buurtenmonitor blijkt dat de meeste mensen (redelijk) tevreden zijn met de nabijheid van dagelijkse boodschappen en gezondheidsvoorzieningen. Enkel in het noorden van het gebied en in het westen van de gemeente Deinze is het niveau van basisvoorzieningen beperkter.

LEADER ondersteunt **lokale economie** (zeker waar daar extra nood aan is). Hierbij moet de maatschappelijke meerwaarde steeds het nut van de individuele onderneming overstijgen. Samenwerkingsverbanden tussen ondernemers (en/of burgers, organisaties, lokaal bestuur...) worden aangemoedigd. De LAG kan beslissen om oproepen te lanceren voor microprojecten naar ondernemers als deze aan de bovenstaande voorwaarden voldoen.

Het tegengaan van leegstand door o.a. **tijdelijke invullingen en gedeeld ruimtegebruik** kan ondersteund worden door LEADER. Het oprichten van dorpspunten kan een middel zijn hiervoor. Hiervoor wordt vooral gekeken naar een samenspel tussen o.a. sociale economie, maatwerkbedrijven, zorginstellingen, lokale ondernemingen, korte keten en het lokaal bestuur. Het creëren van een ontmoetingsruimte voor de bewoners staat hierbij centraal. Dit wordt verder uitgewerkt onder actie 6.1.

Actie 5.2: Stimuleren van een slimme transitie van gemeenten via het opstellen en/of uitvoeren van een strategie

De Europese Commissie zet in op een **slimme transitie beleid** ('smart-villages')¹³. Hiermee wil ze de dorpen versterken door het verbeteren van de digitale infrastructuur, maar ook door het implementeren van groene en inclusieve initiatieven. De lokale gemeenschap die hier zelf acties voor opzet (participatief, bottom-up) is hierbij belangrijk.

Slimme dorpen zijn in staat om hun inwoners te voorzien van de juiste faciliteiten en diensten om een goede levenskwaliteit te waarborgen. Er moet daarbij aandacht worden besteed aan het ontwikkelen van **nieuwe technologieën**, het vergroten van de **duurzaamheid** en het stimuleren van **innovatie** om de transitie naar een slimme gemeenschap te bevorderen. Het is daarom van belang om te investeren in strategieën en/of projecten die deze slimme transitie van de dorpen in het Meetjesland – Leievallei mogelijk maken. Zo kunnen we zorgen voor een duurzame en leefbare toekomst voor de bewoners van deze regio.

Een dorp kan niet leefbaar zijn zonder de aanwezigheid van dienstverlening en voorzieningen. De manier waarop deze voorzieningen worden aangeboden, is de afgelopen jaren sterk veranderd. De coronacrisis heeft bijvoorbeeld geleid tot een snellere **digitalisering** van bepaalde diensten, zoals het

---

¹³ https://enrd.ec.europa.eu/enrd-thematic-work/smart-and-competitive-rural-areas/smart-villages_en; Een Smart-Village strategie is een geïntegreerde visie en strategie gericht op dorpsniveau, ontstaan vanuit of in participatie met de lokale gemeenschap, die tot doel heeft de economische, ecologische en sociale vitaliteit van het dorp/de dorpen te vergroten door samenwerking en gebruik makend van sociale en/of digitale innovatie. Centraal in de Smart Village strategie staat het versterken van het sociaal netwerk van de dorpsgemeenschap als motor om uitdagingen aan te pakken op maat van het dorp. De lokale gemeenschap is mede-eigenaar en -beheerder van de strategie. De lokale of provinciale besturen faciliteren zodat lokale noden en uitdagingen op een hoger niveau geïntegreerd aangepakt worden.

maken van een online afspraak bij het gemeentehuis of het online burgerloket. Dit biedt kansen, maar we mogen niet vergeten dat er doelgroepen zijn die minder vertrouwd zijn met digitale technologieën. Daarnaast zal ook **de groene transitie** van het platteland en de lokale economie belangrijk zijn voor de dorpen in het Meetjesland - Leievallei.

Projecten onder deze doelstelling richten zich op het voorbereiden van zowel de gemeente (door het ontwikkelen van een visie en een plan) als haar inwoners (door middel van vormingsprojecten) op de groene en digitale toekomst van het platteland. Ook projecten die uitvoering geven aan een bestaande strategie komen in aanmerking voor subsidie. Deze strategieën kunnen variëren van een voedselstrategie, een mobiliteits- of energieplan, etc. zolang ze opgesteld zijn in samenspraak met de bewoners en een lokale blik hebben.

Het opzetten van **innovatieve samenwerkingen rond energie** kunnen ook onder deze actie. Hierbij wordt vooral gekeken naar toepassingen rond energiedelen, energiecoöperaties en sensibiliseren rond dit thema. Investerings in infrastructuur past niet in LEADER, tenzij voor beperkte pilootprojecten. De link met landbouwbedrijven kan uiteraard ook gemaakt worden (zie actie 1.2). Ook hier is het belangrijk dat projecten een strategie opstellen of uitvoering geven aan een bestaande strategie.

Actie 5.3: Meetjesland – Leievallei zet in op vervoer op maat

In het Meetjesland – Leievallei bestaat er een zekere **vervoersarmoede** (zeker in de noordelijke gemeenten). De Buurtenmonitor geeft aan dat voor Oost-Vlaanderen 1 op 4 inwoners van het platteland onvoldoende in staat is om zich ver te verplaatsen. Vooral openbaar vervoer en deelsystemen zijn weinig beschikbaar. Gezien de grotere mazen in het fietssnelwegennetwerk is de fiets geen voldoende alternatief. De walkability in de kleinere kernen, in combinatie met vaak beperktere aanwezigheid van verschillende voorzieningen is ook eerder laag en kan een uitdaging vormen voor de meer kwetsbare doelgroepen.

De nieuwe vervoerregio's die Vlaanderen wil implementeren zullen er waarschijnlijk voor zorgen dat er nog minder openbaar vervoer zal zijn in de afgelegen dorpen.¹⁴ De vervoerregio's krijgen veel autonomie om te werken aan '**vervoer op maat**'. Dit is de onderste vervoerslaag van het openbaarvervoersmodel voor basisbereikbaarheid. Niet alleen (pendel)bussen, maar ook deelfietsen, deelauto's en collectieve taxi's behoren tot deze vervoerslaag. Uit de Buurtenmonitor blijkt dat voor Oost-Vlaanderen 79,4% van de inwoners op het platteland het jaar voor de bevraging het openbaar vervoer niet gebruikte.

LEADER Meetjesland – Leievallei wil inzetten op projecten die een meerwaarde bieden op deze vierde laag, vervoer op maat. Dit kan gaan om pilootprojecten rond verschillende vormen van **openbaar vervoer**, waarbij het opzetten van **vrijwilligersnetwerken** voor vervoer tot de mogelijkheden behoort (vb. Provincie Zeeland). Het opzetten en promoten van **deelmobiliteitssystemen** kan ook binnen LEADER. Ten slotte wordt er steeds extra aandacht gegeven aan mobiliteitsarmoede bij kwetsbare groepen.

Indien mogelijk wordt er ook over de grenzen van het LEADER-gebied gekeken om samenwerkingen op te zetten.

---

¹⁴ Het volledige LEADER gebied zal in de vervoerregio Gent liggen.

OD 6 : De dorpskernen in het Meetjesland – Leievallei bruisen van het leven en stimuleren ontmoetingen tussen alle inwoners, ook de kwetsbare groepen

LEADER Meetjesland – Leievallei wil haar dorpen niet enkel ondersteunen om leefbaar te zijn voor haar inwoners. LEADER wil ook inzetten op bruisende dorpen, waar mensen elkaar ontmoeten en er een grote sociale verwevenheid is. Hierbij willen we alle bewoners bereiken, ook de meer kwetsbare groepen en de nieuwe inwoners.

Actie 6.1: Ontmoetingen stimuleren (met extra aandacht voor kwetsbare groepen en nieuwe inwoners)

LEADER wil inzetten op een bruisend dorpsleven. Hiervoor willen we alle groepen betrekken met aandacht voor kwetsbare groepen, zoals jeugd, ouderen, nieuwkomers (rekening houdend met de culturele diversiteit) en kansarme groepen.

Concreet wil LEADER projecten ondersteunen die **ontmoetingen** in de dorpen verhogen en de **eenzaamheid verminderen**. Dit kan door het verenigingsleven te stimuleren, al moet dit dan wel een breed maatschappelijk nut hebben en niet één enkele vereniging ten goede komen. **Sociale inclusie** projecten behoren ook tot de mogelijkheden. Het louter organiseren van een buurtfeest past minder binnen LEADER, temeer omdat de meeste gemeenten hiervoor al budgetten hebben. Indien dit niet het geval is en het past binnen het ruimere LEADER-verhaal, kan de LAG oordelen om dit toch te ondersteunen. De LAG zou hier ook een oproep microprojecten voor kunnen lanceren.

Ontmoetingsruimtes kunnen ondersteuning krijgen van LEADER. Dorpspunten vallen hier ook onder (zie ook actie 5.1). Herbestemmingstrajecten van kerken of andere leegstaande gebouwen horen hier ook bij. LEADER focust vooral op de voortrajecten, zoals participatie, haalbaarheid, proefopstellingen. Grote investeringsprojecten zijn echter niet mogelijk. Beperkte investeringen (maximum € 100.000 subsidie aan investeringskosten) zijn mogelijk binnen LEADER, als deze als hefboom kunnen dienen voor de eigenlijke investering of de grotere infrastructuurwerken. Het kan bijvoorbeeld gaan om kleine ingrepen zodat de ruimtes bruikbaar worden of door beperkte aanpassingen het potentieel van het gebouw aan te tonen. De LAG zal kijken naar het aantal projecten per gemeente binnen deze actie, de voorkeur wordt gegeven aan de plattelandsgemeenten (zie 1.1 Statistische criteria). De LAG kan hier van afwijken als er gegronde redenen voor zijn. Wat wel kan binnen LEADER zijn voortrajecten (participatie, haalbaarheid, proefopstellingen).

LEADER wil van Meetjesland – Leievallei ook voor bezoekers een levendige bestemming maken. Hiervoor bestaat het kader van **florerende bestemmingen** dat al ontwikkeld is door o.a. Toerisme Meetjesland in de vorige LEADER periode. Louter toeristische projecten zullen niet mogelijk zijn. Projecten die door toerisme bijdragen aan Meetjesland – Leievallei als een florerende bestemming, zijn wel mogelijk. Dit houdt in dat er een aantal zaken samen komen in dit soort projecten, zoals de verbinding met de dorpen, de gedragenheid bij de inwoners, lokale ondernemers (ambassadeurschap), het verhaal van de locatie, welkom aan alle doelgroepen...¹⁵

---

¹⁵ Zie verder Toekomstplan Toerisme Meetjesland: <https://sector.tov.be/toekomstplan-toerisme-in-meetjesland/#::~:~:text=Toeristisch%20Meetjesland%20tekent%20toekomstplan%20uit&text=Het%20werd%20een%20plan%20met,2026%20een%20florerende%20bestemming%20wordt.>

Actie 6.2: Cultuur als motor voor een levendig dorp

Cultuur is van oudsher altijd een motor geweest voor ontmoeting en een bruisend leven. We zien cultuur hier als een ruim begrip, waar kunst, erfgoed en het DNA van een dorpskern een plaats in hebben. Ook agrarisch en landschappelijk erfgoed passen onder deze actie.

LEADER zet echter niet in op louter cultuurprojecten, projecten onder deze actie moeten altijd als **hefboom** dienen voor heel het gemeenschapsleven in een dorp. Kleine dorpstentoonstellingen worden bijvoorbeeld niet gesubsidieerd. Als een tentoonstelling een bovenlokale uitstraling heeft, of via een co-creatief proces (of op andere manieren) heel het dorp, straat of wijk verbindt, past het wel onder LEADER. Indien relevant is er bij deze actie ook aandacht voor het betrekken van kwetsbare doelgroepen. Al kunnen projecten zich ook richten tot een specifieke doelgroep (bv, ouderen of jongeren).

Actie 6.3: Beleidsparticipatie van inwoners

Zoals aangehaald in de inleiding van deze strategische doelstelling, houdt een goed dorpenbeleid rekening met de burger, bewoners, dorpsgemeenschap, het middenveld en het lokaal bestuur. Een opvallend resultaat uit de Buurtenmonitor is dat de betrokkenheid van het gemeentebestuur laag scoort. Zo vindt voor de provincie Oost-Vlaanderen 27,4 % van de inwoners dat hun gemeentebestuur te weinig inspanningen levert om de bewoners te betrekken bij veranderingen in de buurt.

Hieruit blijkt dat burgers een actieve rol willen opnemen in het beleid van hun gemeente. Op deze manier voelen mensen zich sterker verbonden met het bestuur en zullen ze sneller verantwoordelijkheid opnemen. Dit is ook gebleken uit de LEADER-dagen waarbij vanuit het participatieve proces toch een aantal engagementen op de 'engagementenmuur' werden genoteerd.

Het verbeteren van de leefbaarheid van een dorp vraagt een integrale en sector-overschrijdende aanpak, terwijl een lokaal bestuur vaak sectoraal is georganiseerd. Hier ligt een uitdaging om voor verschillende behoeftes samen een slimme oplossing te kunnen vinden. Steden en gemeenten hebben op de eerste plaats een faciliterende of ondersteunende rol. Binnen het bestaand juridisch kader kunnen ze ruimte geven aan **initiatieven van verenigingen of burgers**.

LEADER ondersteunt projecten die hieraan bijdragen. Mogelijke projecten overstijgen de reguliere werking van de gemeente, implementeren innovatieve technieken en hebben idealiter een concreet luik (waardoor het niet bij een 'praatbarak' blijft).

5. Indicatoren

De bijdrage van projecten aan de interventielogica wordt gemeten aan de hand van indicatoren die de promotoren bijhouden en rapporteren. Er zijn een aantal vastgestelde indicatoren waaraan de LOS dient bij te dragen door uitvoering van projecten, dit zijn de Europese en Vlaamse indicatoren. Deze vult de promotor aan met zelfgekozen projecteigen indicatoren.

In hoofdstuk 13. Monitoring en evaluatie wordt beschreven hoe de LAG de indicatoren zal opvolgen.

5.1 Europese, Vlaamse en eigen indicatoren

Zowel Europa, Vlaanderen als de Lokale Actiegroep schuiven een aantal indicatoren naar voor die de resultaten van de Lokale Ontwikkelingsstrategie moeten meten. De indicatoren krijgen een prefix (R: resultaatsindicator Europa; V: indicator Vlaanderen) en nummer. De streefwaarden voor het LEADER-gebied staan in het vet:

- R.38 Dekking van LEADER: percentage inwoners plattelandsgemeenten op totaal aantal van Vlaanderen (hieraan wordt automatisch voldaan bij goedkeuring van het LOS).
- R.40 Slimme transitie plattelandseconomie: aantal ondersteunde "slimme dorpen" - strategieën/projecten (uitvoering of opmaak van een lokale en participatief opgestelde strategie): **6**
- R.41 Aansluiting van het platteland van Europa: aandeel van de plattelandsbevolking dat betere toegang tot diensten en infrastructuur door GLB-steun geniet: **4,17 %**.
- R.42 Bevordering van de sociale inclusie: aantal personen dat onder ondersteunde projecten voor sociale inclusie valt (hieronder verstaan we: jeugd, ouderen, nieuwkomers met een migratieachtergrond, mensen in armoede, personen met een handicap en andere kansarme groepen): **375**
- R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen: aandeel landbouwbedrijven dat deelneemt aan producentengroeperingen, -organisaties, lokale markten, korte toeleveringsketens en kwaliteitsregelingen die worden ondersteund door het GLB: **40**
- R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties door investeringen in plattelandsgebieden: aantal verrichtingen dat bijdraagt aan doelstellingen inzake milieuduurzaamheid, matiging van en aanpassing aan klimaatverandering in plattelandsgebieden: **130**
- R.37 Groei en jobs in plattelandsgebieden: nieuwe in GLB-projecten ondersteunde jobs, uitgedrukt in VTE: **7**
- R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie: aantal met GLB-steun gesteunde plattelandsbedrijven, inclusief bio-economiebedrijven (geen landbouwbedrijven; enkel GLB-doelstellingen: tewerkstelling, sociale inclusie, lokale ontwikkeling in rurale gebieden, verzekeren van eerlijke verloning landbouwers en het versterken van de positie in de waardeketen): **11**
- V.1 Aantal goedgekeurde projecten i.f.v. de ketenontwikkeling van biomassavalorisatie en (circulaire) bio economie): **2**

- V.2 Aantal ondersteunde projecten rond gezonde lokale voeding (korte keten, voedselverspilling, ruimte voor voedsel, voedsel voor kwetsbare doelgroepen...): **5**
- V.3 Aantal goedgekeurde nieuwe (of gerenoveerde) socio-culturele voorzieningen & dienstverlening en ontmoetingsplekken (incl. luwte-oases): **22**
- V.4 Aantal ontwikkelde/gerealiseerde nieuwe voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen (hieronder verstaan we: jeugd, ouderen, nieuwkomers met een migratieachtergrond, mensen in armoede, personen met een handicap en andere kansarme groepen): **11**
- V.5 Aantal projecten rond samenwerking voor ontwikkeling van de open ruimte (i.f.v. klimaatadaptatie, water- en bodembeheer, CO²-captatie, biodiversiteit...): **12**
- V.6 Oppervlakte landschappelijke aanpassingen/ingrepen met het oog op klimaatadaptatie: **7.5 ha.**

5.2 Vooropgestelde indicatoren LEADER Meetjesland – Leievallei

Strategische doelstelling 1: Meetjesland – Leievallei is een klimaat robuust plattelandsgebied waar landbouw en natuur samen floreren.

OD 1 : Ondersteunen van alternatieve en duurzame (verdien)modellen om de veerkracht van de landbouwsector te vergroten.

Actie 1.1: Uitvoeren van lokale en regionale voedselstrategieën

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.40 Slimme transitie plattelandseconomie	Projecten die uitvoering geven aan voedselstrategieën (als deze voldoen aan voorwaarde van een Smart-Village strategie: lokaal en participatief)	2
R.10 Betere organisatie van de voorzieningsketen	Aantal ondersteunde landbouwbedrijven	50
R.37 Groei en jobs in plattelandsgebieden (VTE)	Gecreëerde VTE door uitvoering van voedselstrategieën (jobs in de keten, organisatie boerenmarkten...)	1
R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie	Niet-landbouwbedrijven die bijdragen aan de uitvoering van voedselstrategieën	2
V.2 Aantal initiatieven rond gezonde lokale voeding	Aantal gesubsidieerde projecten	3

Actie 1.2: Landbouwverbreding

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt door zorgboerderijen, korte keten gericht op kansarme groepen of andere initiatieven.	50
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Aantal landbouwbedrijven bereikt met projecten rond energie	5
R.37 Groei en jobs in plattelandsgebieden (VTE)	Jobs gecreëerd op zorgboerderijen (1) en/of door hoevertoerisme (1)	2

V.4 Aantal voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen	Aantal zorgboerderijen bereikt	2
--	--------------------------------	---

Actie 1.3: Circulaire economie en valorisatie biomassa

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie	Aantal niet-landbouwbedrijven die ondersteund worden in hun bijdrage aan de GLB-doelstellingen (bijvoorbeeld sociale tewerkstelling bij verzamelen biomassa, toeleveringsbedrijven circulaire economie...)	2
V.1 Projecten biomassavalorisatie en (circulaire) bio-economie	Projecten die bijdragen aan de ketenontwikkeling van biomassavalorisatie en (circulaire) bio-economie	2

OD 2 : Het agrovoedingscomplex in het Meetjesland – Leievallei zet in op duurzame productietechnieken, met aandacht voor partnerschappen en kennisdeling.

Actie 2.1: Inzetten op innovatieve of duurzame bedrijfsvoering

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Aantal ingrepen op bedrijfsvoering van landbouwbedrijven met positief milieueffect (ook verbeteren bodemkwaliteit, eiwittransitie...)	10
R.37 Groei en jobs in plattelandsgebieden (VTE)	Jobs gecreëerd ABC bedrijven rond innovatieve bedrijfsvoering	1
R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie	ABC-bedrijven (niet-landbouw) die bijdragen aan de GLB-doelstellingen, door bijvoorbeeld betere verloning of positie in de keten te versterken	2

Actie 2.2: Ondersteuning van ecosysteemdiensten in de landbouwsector

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Aanplant en onderhoud van kleine landschapselementen, agroforestry, weide- en hooiland	30
V.5 Aantal projecten rond ontwikkeling open ruimte	Project met landbouwers die aan ecosystemen werken	1
V.6 Oppervlakte aanpassingen klimaatadaptatie (in ha.)	Ecosysteemdiensten door landbouwers	2.5

OD 3 : Versterken van typische landschapskenmerken om de natuur robuuster en weerbaarder te maken tegen klimaatverandering en om verlies aan biodiversiteit tegen te gaan.

Actie 3.1: Verhogen van groenblauwe dooradering van het platteland

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Aanleg en beheer groenblauwe infrastructuur	20
V.5 Aantal projecten rond ontwikkeling open ruimte	Aantal projecten die groenblauwe dooradering stimuleren (bijvoorbeeld door aanleggen of beheer van KLE's)	3

V.6 Oppervlakte aanpassingen klimaatadaptatie (in ha.)	Aanleg of beheer KLE's	1
--	------------------------	---

Actie 3.2: Verhogen van de biodiversiteit

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Interventies die bijdragen tot milieuduurzaamheid door biodiversiteit te verhogen	35
V.5 Aantal projecten rond ontwikkeling open ruimte	Projecten die bijdragen aan verhogen biodiversiteit	3
V.6 Oppervlakte aanpassingen klimaatadaptatie (in ha.)	Aanleg KLE's, hoogstamboomgaarden, houtkanten... en onderhoud	2.5

Actie 3.3: Sponsfunctie van het landschap verbeteren

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Poelen, verhogen waterdoorlatendheid op landbouwbedrijven, opvang water verhogen...	10
V.6 Oppervlakte aanpassingen klimaatadaptatie (in ha.)	Landschappelijke ingrepen met een positief effect op milieuduurzaamheid door waterbeheer.	0.5

Strategische doelstelling 2: Meetjesland – Leievallei is een plattelandsgebied met levendige en inclusieve kernen die trots zijn op hun streek.

OD 4 : Versterken van de beeldkwaliteit van de dorpen, met aandacht voor de aansluiting met de omgeving

Actie 4.1: Beeldkwaliteit van de dorpen versterken en de kernen verbinden met het omliggende landschap

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.40 Slimme transitie plattelandseconomie	Project die een Smart Village strategie uitvoert door het dorp beter te verbinden met de omliggende natuur en zo bij te dragen aan een groene transitie (bv door trage wegen, onthaalpunt...)	1

Actie 4.2: Groenblauwe elementen in de dorpskernen verder uitbouwen

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Interventies die bijdragen aan milieuduurzaamheid in de dorpen (ontharding, vergroening, biodiversiteit verhogen bestaand groen...)	15
R.41 Aansluiting van het platteland van Europa	Groene ontmoetingsruimtes, eventueel met participatietraject	2,10%
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt via participatietrajecten of die actief deelnemen bij uitbouw van groenblauwe elementen	25

V.3 Aantal socio-culturele dienstverlening en ontmoetingsplekken	1 ontmoetingsplek per gemeente	14
V.5 Aantal projecten rond ontwikkeling open ruimte	Aantal nieuwe groenblauwe elementen in dorpskernen (mogelijk ook koepelprojecten)	5
V.6 Oppervlakte aanpassingen klimaatadaptatie (in ha.)	Oppervlakte nieuwe groenblauwe elementen in dorpskernen	1

OD 5 : Leefbare dorpen

Actie 5.1: Ondernemen en het voorzieningenniveau ondersteunen

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.41 Aansluiting van het platteland van Europa	Acties die leegstand tegen gaan, dorpspunten, projecten die voorzieningsniveau en ondernemen moeten stimuleren.	/
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt in projecten specifiek naar kwetsbaren groepen	25
R.37 Groei en jobs in plattelandsgebieden (VTE)	Extra gecreëerde tewerkstelling in dorpspunten, sociale economie, bijkomende voorzieningen...	3
R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie	Bedrijven die bijdragen aan circulaire economie:1 Bedrijven die bijdragen aan lokale voorzieningen: 3	4
V.2 Aantal initiatieven rond gezonde lokale voeding	Dorpspunten, projecten rond ondernemingen/voorzieningen die ook gezonde lokale voeding ondersteunen	2

Actie 5.2: Stimuleren van een slimme transitie van gemeenten via het opstellen en/of uitvoeren van een strategie

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.40 Slimme transitie plattelandseconomie	Opmaken SMART-village strategie: 1 (andere onder Actie 6.3) Uitvoeren SMART-village strategie: 1	2
R.41 Aansluiting van het platteland van Europa	Energiedelen: 2 deelgemeenten Andere diensten: 2 deelgemeenten	/
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt in slimme transitie projecten specifiek naar kwetsbaren groepen	25
R.27 Milieu- en klimaatgerelateerde prestaties	Energiebesparende maatregelen, groene transitie	5
R.39 Ontwikkeling van de plattelandseconomie	Aantal bedrijven die bijdragen aan de energietransitie	1
V.4 Aantal voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen	Opmaak of uitvoering van strategie waar ook kwetsbare groepen toegang tot hebben	1

Actie 5.3: Meetjesland – Leievallei zet in op vervoer op maat

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.41 Aansluiting van het platteland van Europa	Gemeenten die ondersteund worden bij het implementeren van vervoer op maat: 4 gemeenten (richtcijfer: 10 deelgemeenten)	/
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt in mobiliteitsprojecten die zich (voor een deel) specifiek naar kwetsbaren groepen richten	50

V.4 Aantal voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen	Vervoer op maat systeem voor kwetsbare groepen	1
--	--	---

OD 6 : De dorpskernen in het Meetjesland – Leievallei bruisen van het leven en stimuleren ontmoetingen tussen alle inwoners, ook de kwetsbare groepen

Actie 6.1: Ontmoetingen stimuleren (met extra aandacht voor kwetsbare groepen en nieuwe inwoners)

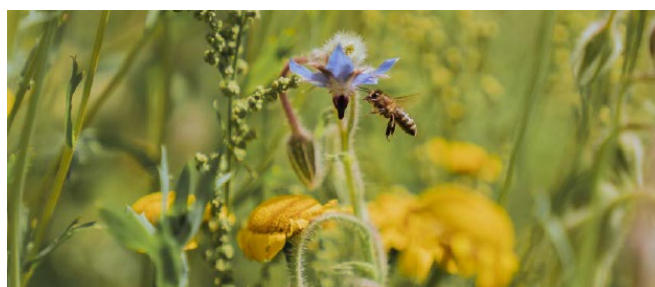
Indicator	Actie	Richtcijfer
R.41 Aansluiting van het platteland van Europa	Investerings in deelgemeenten die ontmoetingen stimuleren	2,07%
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt in projecten specifiek naar kwetsbaren groepen	100
V.3 Aantal socio-culturele dienstverlening en ontmoetingsplekken	Aantal nieuwe ontmoetingsplekken	5
V.4 Aantal voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen	Ontmoetingsplekken gerealiseerd waar kwetsbare groepen bij betrokken waren of gebruik van kunnen maken	5

Actie 6.2: Cultuur als motor voor een levendig dorp

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.41 Aansluiting van het platteland van Europa	Investerings in cultuur waardoor mensen gebruik kunnen maken van diensten (bijvoorbeeld toegang tot bibliotheken)	/
R.42 Bevordering van de sociale inclusie	Aantal mensen bereikt in projecten specifiek naar kwetsbaren groepen	100
V.3 Aantal socio-culturele dienstverlening en ontmoetingsplekken	Investerings in cultuur waardoor mensen gebruik kunnen maken van diensten (bijvoorbeeld toegang tot bibliotheken)	3
V.4 Aantal voorzieningen & diensten voor kwetsbare groepen	Aantal acties met extra aandacht voor kwetsbare groepen	2

Actie 6.3: Beleidsparticipatie van inwoners

Indicator	Actie	Richtcijfer
R.40 Slimme transitie plattelandseconomie	Opmaken of uitvoering geven aan een Smart Village strategie door participatie van de bewoners te verhogen	1

DEEL III: DE LOKALE ACTIEGROEP (LAG)

De Lokale Actiegroep staat in voor het indienen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie en het uitvoeren ervan. Dit gebeurt door het lanceren van projectoproepen, het goedkeuren en opvolgen van projecten. In dit deel bespreken we de samenstelling, de juridische structuur en de werking van de LAG.

6. Samenstelling

6.1.1 Oprichting

Voor de LEADER-periode 2023 – 2027 wordt een nieuwe Lokale Actiegroep (LAG) opgericht. Deze bestaat uit een brede gebiedscoalitie met daarin vertegenwoordigers van de lokale besturen, het Provinciebestuur, het middenveld en de regionale organisaties.

De LAG werd complementair en evenwichtig samengesteld in diverse opzichten:

- **Sectoren/beleidsdomeinen:** alle relevante sectoren en beleidsdomeinen zijn direct of indirect vertegenwoordigd, rekening houdend met de thema's (landbouw, landschap, dorpen).
- **Bestuursniveaus:** de provincie en de lokale besturen zijn vertegenwoordigd. De lokale besturen zijn vertegenwoordigd via Veneco als relevant bestuursniveau in streekontwikkeling. Enkel Sint-Martens-Latem, is geen lid van Veneco, zij tekenden een engagementsverklaring waarin ze aangeven deel te nemen aan het LEADER-programma, zonder zich te engageren in de LAG).
- **Competenties:** de competenties van de LAG-leden dekken maximaal de beleidsdomeinen en thema's van een integrale plattelandsontwikkeling, en hiermee vanzelfsprekend de gekozen thema's.
- **Geografische spreiding:** leden vanuit alle delen van het gebied, met aandacht voor de nieuwe gemeenten.
- **Diversiteit:** Er is een goede balans qua gender en leeftijd.

Deze bundeling van krachten moet aanleiding geven tot nieuwe dynamiek en vernieuwende samenwerkingsvormen. Onafgezien van hun uiteenlopende achtergrond, denken alle LAG-leden voor het geheel en niet vanuit hun eigen achterban.

6.1.2 Rollen en verantwoordelijkheden

De leden van de LAG zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. De specifieke rol en verantwoordelijkheid van ieder in de groep werd vastgelegd (zie verder Figuur 29: Indeling Lokale Actiegroep Meetjesland - Leievallei).

We onderscheiden volgende groepen van verantwoordelijkheden en expertises:

- De provincie brengt expertise in m.b.t. plattelandsontwikkeling en ze ondersteunt waardevolle experimenten die overdraagbaar zijn naar andere regio's.
- Gemeentebesturen brengen ideeën en terreinkennis aan. Ze ondersteunen de communicatie en het creëren van betrokkenheid bij de bevolking.
- De regionale organisaties, sociaal-culturele partners en beroepsorganisaties zorgen voor deskundigheid op hun terrein (land- en tuinbouw, economie, toerisme, welzijn, wonen...) en bewerken betrokkenheid bij hun achterban door bekendmaking van en communicatie over LEADER.

- De LAG kan indien nodig externe deskundigen uitnodigen op de bijeenkomsten voor bijkomend advies. Deze hebben geen stemrecht.

Er wordt gestreefd naar maximale cohesie en eensgezindheid in de groep en naar het opbouwen van een goed vertrouwen. De LAG-leden zullen gedurende de programmaperiode een gezamenlijk leertraject afleggen m.b.t. vernieuwende plattelandsontwikkeling.

Bij de bezetting zoals voorgesteld in Figuur 29: Indeling Lokale Actiegroep Meetjesland - Leievallei, begrijpt elk lid dat van hem een maximaal engagement wordt verwacht. Vanuit die bekommernis wordt niet met plaatsvervangers gewerkt. Zo vermijdt de LAG versnippering van informatie of het telkens herhalen van onderwerpen. Op die manier is de kans kleiner op miscommunicatie, foutieve informatie en onvolledige voorkennis bij de beoordeling van projecten.

Wie niet aanwezig kan zijn, kan een volmacht geven aan een ander LAG-lid (zie 10.1.5 Organisatie).

Stemgerechtigd

#	Sector/Bestuur	Organisatie/bestuur	Rol/verantwoordelijkheid
Publiek (10) - Max 50%			
1	Lokale besturen	Aalter	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. cultuur, erfgoedbeleid, bibliotheken, beheer gebouwen, economie en gelijke kansenbeleid, toerisme en city marketing
2	Lokale besturen	Nazareth	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. milieu en lokale economie
3	Lokale besturen	Deinze	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. participatie en bestuurskunde
4	Lokale besturen	De Pinte	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. Groene Zorg, openbare werken en gemeentelijk patrimonium, cultuur en erfgoed, landbouw en plattelandsontwikkeling
5	Lokale besturen	Lievegem	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. natuur- en milieubeheer, recyclagepark, klimaat, dierenwelzijn, toerisme
6	Provinciebestuur	Provincieraadslid - afvaardiging via Provincieraad	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t.
7	Provinciebestuur	Provincieraadslid - afvaardiging via Provincieraad	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking
8	Streekontwikkeling	Veneco	Ideeën en terreinkennis, communicatie naar bevolking, brugfiguur naar de raad van bestuur van Veneco en alle gemeenten in het LEADER gebied (behalve Sint-Martens-Latem)
9	Dorpen & cultuur	Cultuurregio Leie Schelde	Procesbegeleiding naar promotoren Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. samenleving, dorpen en cultuur
10	Dorpen, cultuur en jongeren	Meetjesman	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. versterken gemeenschappen, sociale samenhang, jongeren en cultuur

#	Sector	Organisatie/bestuur	Rol/verantwoordelijkheid
Privaat (11)		Middenveld	
11	Landbouw	Boerenbond	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. land- en tuinbouw
12	Landbouw	Algemeen Boerensyndicaat	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. land- en tuinbouw
13	Landbouw, landschap & natuur	Boerennatuur Vlaanderen	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. land- en tuinbouw, landschap & natuur
14	Landschap & natuur	Natuurpunt & Partners Meetjesland	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. landschap en natuur, biodiversiteit
15	Platteland & Dorpen	Plattelandscentrum	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. platteland, cultuur, het verenigingsleven, dorpen en erfgoed.
16	Landschap & natuur	Regionaal Landschap Mel - Leievallei	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. landschap en natuur, biodiversiteit
17	Platteland & Dorpen	Landelijke Gilden vzw	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. platteland, cultuur, het verenigingsleven, dorpen en erfgoed.
18	Toerisme & Recreatie	Toerisme Meetjesland	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. plattelandstoerisme en recreatie
19	Sociale inclusie, vorming & participatie	Avansa Regio Gent	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. vorming, burgerparticipatie, sociaal cultureel werk, sociale inclusie
20	Sociale tewerkstelling	Voluit	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. vorming, sociaal cultureel werk, sociale inclusie, sociale tewerkstelling
21	Dorpen	Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen vzw	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. versterken gemeenschappen, sociale samenhang

Adviserend lid (5)

Kolom1	Sector/Bestuur	Organisatie/bestuur	Rol/verantwoordelijkheid
Secretariaat en algemene coördinatie			
1	LEADER-coördinator	Provincie Oost-Vlaanderen	Coördineren van de uitvoering van de LOS, een multi-sectorale en geïntegreerde aanpak; ook optimaal invullen van projectmakelaarschap
2	Deskundige Gebiedsgerichte werking platteland	Provincie Oost-Vlaanderen	
3	Beheersdienst	Vlaamse Landmaatschappij	Inbreng van expertise en vernieuwende inzichten m.b.t. land- en tuinbouw, landschap & natuur, biodiversiteit. Bewaakt kwalitatieve uitvoering LOS
4	Dienst Landbouw & platteland	Provincie Oost-Vlaanderen	Afstemming met provinciaal plattelandsbeleid. Inbreng van expertise plattelandsprojecten. Bewaken van een kwalitatieve uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategie.
5	Voorzitter	Provincie Oost-Vlaanderen	Belangrijke rol bij het overlegproces en besluitvorming; neutrale functie. Toezicht, kwaliteitswaarborg en garantie op open/goed debat.

Figuur 29: Indeling Lokale Actiegroep Meetjesland - Leievallei

7. Juridische structuur

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, dienst Landbouw en Platteland fungeert als de juridische structuur. Het provinciebestuur Oost-Vlaanderen treedt zo op als administratieve en financiële verantwoordelijke.

Het provinciebestuur Oost-Vlaanderen staat in voor de aanstelling en prefinanciering van het personeel (de coördinator en de deskundige) en de opmaak en afwikkeling van het declaratiedossier Technische bijstand.

Coördinaten van de verantwoordelijke administratieve structuur:
Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, dienst Landbouw en Platteland
Gouvernementstraat 1
9000 GENT

Gegevens van de feitelijke vereniging:
Lokale Actiegroep Meetjesland - Leievallei FV
Gouvernementstraat 1
9000 GENT

8. Werking en organisatie

De organisatie van de LAG als feitelijke vereniging wordt uitgewerkt in een samenwerkingsovereenkomst, te ondertekenen door alle LAG-leden. Elk LAG-lid ondertekent ook een engagementsverklaring waarin ze de visie van de LOS onderschrijven en aangeven zich te engageren.

Hieronder vind je de hoofdelementen die in de samenwerkingsovereenkomst in meer detail worden uitgeschreven.

8.1.1 Taken LAG

De taken van de LAG-leden situeren zicht op project- en op programmaniveau. De leden garanderen dat zij de opgesomde taken kunnen uitvoeren en ondertekenen hiertoe een engagementsverklaring.

Taken op projectniveau:

- Advies en begeleiding van promotoren tot op een niveau dat kan verwacht worden van een LAG-lid. In een meer vergaande vorm treedt de coördinator op als begeleider.
- Lezen van projectideeën
- Beoordeling en selectie van ontvangen projectvoorstellen
  - De projectbeoordeling gebeurt op basis van selectiecriteria die zijn opgenomen in de lokale ontwikkelingsstrategie en in het draaiboek
- Opvolgen, evalueren en bijsturen van projecten
- De LAG verhoogt de kwaliteit van de projecten en versterkt daardoor de Ontwikkelingsstrategie.

Taken op programmaniveau:

- De LAG-leden zijn samen verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Ontwikkelingsstrategie.
- De LAG-leden zijn ambassadeurs van de LEADER-methodiek.

- De LAG-leden nemen maximaal deel aan het vormingsprogramma.
- De LAG-leden zijn verantwoordelijk voor de communicatie over LEADER naar de bevolking, organisaties en overheden binnen het Meetjesland - Leievallei.
- Aandachtspunt is de doorstroming van informatie naar de gemeenten die niet rechtstreeks vertegenwoordigd zijn in de LAG. Om deze reden wordt een jaarlijkse open vergadering georganiseerd (voor inwoners, lokale organisaties en gemeentebesturen) en wordt een contactpersoon per gemeente regelmatig op de hoogte gehouden van de voortgang van de projectoproepen. Daarnaast zal Veneco op regelmatige tijdstippen gevraagd worden om op hun overlegmomenten te communiceren omtrent LEADER in het Meetjesland – Leievallei met bestuurlijke en ambtelijke afgevaardigden van de betrokken gemeenten.
- De LAG-leden nemen zoveel mogelijk deel aan de eigen activiteiten (bijv. lerende netwerken) of aan activiteiten georganiseerd op Vlaams of Europees niveau.

Taken/tijdsbesteding per jaar als LAG-lid:

- Aanwezigheid op gemiddeld 5 vergaderingen per jaar, o.a.:
  - voor de bespreking van de aanmeldingsformulieren (projectideeën)
  - voor beoordeling en selectie van de projecten
  - voor inhoudelijke vergaderingen – bijv. over de thema's, verdiepende werking LAG
  - over de stand van zaken projecten
  - 1 x per jaar projecten lezen en beoordelen (voorbereidend werk)
  - Aanwezigheid op 2 andere activiteiten (vorming, netwerking) per jaar
- Facultatief: projecten begeleiden

Een deontologische code wordt opgemaakt.

8.1.2 Taken expertengroep

De oprichting van een expertengroep is verplicht voor elke LAG. Dit orgaan adviseert de LAG in de projectbeoordeling en bestaat uit onafhankelijke experts en de LAG-coördinator.

De verdere uitwerking van de expertengroep is te vinden onder uitvoering LOS – Projectoproepen (zie verder 11.1.5 Expertengroep)

8.1.3 Vorming

Het is van belang te voorzien in capaciteitsontwikkeling en vorming voor de LAG-leden en het secretariaat van de LAG. Het LEADER-programma moet namelijk ook een versterkend leerproces tot stand brengen. Bij de evaluatie van de vorige LEADER-periode kwam bovendien de vraag naar meer uitwisselings- en vormingsmomenten sterk naar voor vanuit de toenmalige PG (Plaatselijke Groep, nu LAG genoemd).

We komen hier voor de komende LEADER-periode aan tegemoet door zowel voor de LAG-leden als voor projectpromotoren structureel en gericht in te zetten op vorming en kennisuitwisseling (zie ook verder kennisuitwisseling en netwerking). Een aantal concrete acties binnen deze ambitie zijn bijvoorbeeld om bij de start van het programma een goed uitgewerkte kick-off voor de LAG te voorzien. We willen hier zowel inhoudelijk en praktisch aan de slag gaan met de nieuwe leden, als ruimte voorzien voor groepsvorming.

Daarnaast stellen we jaarlijks een opleidingsprogramma voor LAG-leden op rond gebiedsgerichte werking, op basis van een vormingsstrategie rond de belangrijke uitdagingen voor onze plattelandsregio. We denken hier bijvoorbeeld aan vormingssessies waarbij deskundigen een thema

behandelen dat aansluit bij één van de doelstellingen uit de Lokale Ontwikkelingsstrategie. We plannen ook op regelmatige basis plaatsbezoeken bij projecten en promotoren zodat de beslissingen van de LAG op het terrein voelbaar worden en de LAG-leden voeling blijven houden met de noden op het terrein. Tot slot bieden we de mogelijkheid aan een aantal LAG-leden om op meerdaagse studiereis te gaan.

8.1.4 De LEADER-coördinator en deskundige

We voorzien in de aanstelling van een 0,8 VTE coördinator gebiedsgerichte werking platteland en 0,6 VTE deskundige gebiedsgerichte werking platteland.

Beiden worden verloned vanuit het eigen budget van de LAG (Technische Bijstand). De aanwervingen gebeuren door Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, dienst Landbouw en Platteland. De evaluatie van de coördinator en deskundige gebeurt door het Provinciebestuur. Het staat de LAG vrij om opmerkingen door te geven over het inhoudelijke werk van de coördinator en deskundige aan het Provinciebestuur.

De resultaatsgebieden, taken en verantwoordelijkheden van de LEADER-coördinator, **coördinator gebiedsgerichte werking platteland**, zijn o.a. de volgende:

1. Coördineren van de uitvoering van een gebiedsgerichte strategie zodat de doelstellingen op een efficiënte manier worden behaald (eerste aanspreekpunt van LAG, projectpromotoren en inwoners).
2. Begeleiden van projectpromotoren bij het uitwerken van complexe plattelandsprojecten en opvolgen na goedkeuring om de kwaliteit van plattelandsprojecten te garanderen (adviseren, in contact brengen met relevante partners).
3. Kwaliteitsbewaking van de gebiedsgerichte strategie door project- en procesmanagement zodat de realisaties op het terrein duidelijk zichtbaar worden (rapporteren over voortgang, beheer programmabudget, evaluatie en monitoring).
4. Versterken van het netwerk door te zorgen voor (strategische) samenwerkingsverbanden en een goede communicatie zodat lokale actoren tot realisatie van de strategie (kunnen) komen (dynamiseren regio, samenwerking met andere LEADER-gebieden en andere netwerken).

De resultaatsgebieden, taken en verantwoordelijkheden van de **deskundige gebiedsgerichte werking platteland**, zijn o.a. de volgende:

1. Begeleiden van projectpromotoren bij het uitwerken van (eenvoudige) plattelandsprojecten en opvolgen na goedkeuring om de kwaliteit van plattelandsprojecten te garanderen (adviseren, in contact brengen met relevante partners).
2. Ondersteuning geven bij een projectcyclus (van oproep tot goedkeuring) en bij de gebiedsgerichte netwerken zodat de gebiedsgerichte werking efficiënt en effectief verloopt (inhoudelijk en administratief ondersteunen van de werking LAG).
3. Verzekeren van een goede communicatie zodat de resultaten verspreid worden (instaan voor communicatie naar de regio).
4. Ondersteunen van het financiële luik van de gebiedsgerichte werking zodat de financiële afhandeling van acties tijdig en correct gebeurt.

Plaats van tewerkstelling: de coördinator en deskundige zijn op regelmatige basis aanwezig in de regio. Zie bijlage 2 voor de uitgebreide functiebeschrijvingen.

8.1.5 Organisatie

De LAG komt op regelmatige basis bijeen. Voor alle beslissingen wordt consensus nagestreefd. Beslissingen nemen kan zodra minimum de helft +1 van de stemgerechtigde leden aanwezig is, of vertegenwoordigd is door middel van een volmacht.

Kan geen consensus worden bereikt, dan wordt beslist met gewone meerderheid van de stemmen van de aanwezigen of vertegenwoordigde stemmen.

Elk lid heeft één stem. Elk lid kan ook slechts één volmacht opnemen en de volmacht wordt expliciet aan iemand gegeven. Bij stemming wordt de stem van de persoon die deontologisch de zaal moet verlaten, geneutraliseerd om het aantal van de 'meerderheid' te bepalen.

8.1.6 Deontologie

Een LAG-lid mag geen banden hebben met de projecten waar hij/zij over oordeelt. Als dit wel het geval is, moet hij/zij de vergadering verlaten bij de beoordeling van het project. Dit geldt ook wanneer er op andere momenten beslist wordt over het project, zoals bij wijzigingen, verlengingen of evaluaties.

Deze bepaling geldt wanneer:

- het LAG-lid een organisatie/gemeente vertegenwoordigt die promotor of copromotor is;
- het LAG-lid een organisatie/gemeente vertegenwoordigt die partner is in het project en er een mogelijkheid bestaat dat een belangenconflict optreedt (bv. als de organisatie een financiële partner is).

Of wanneer het LAG-lid:

- behoort tot het bestuursorgaan van de promotor of copromotor;
- een politiek mandaat uitoefent in de gemeente die het project indient;
- persoonlijk of als zaakgelastigde rechtstreeks belang heeft of waarbij zijn levenspartner, bloed- of aanverwanten rechtstreeks betrokken zijn.

Als de provincie een project indient, moeten bij de beoordeling alle leden van de dienst die het project indient, de zaal verlaten.

- bv. dienst landbouw dient een project in, alle leden die werken bij de dienst landbouw verlaten de zaal.

De deontologische code geldt zowel voor de LAG als voor de expertengroep.

De samenstelling van de LAG garandeert dat er veel verschillende invalshoeken in opgenomen zijn. De voorzitter bewaakt bijgevolg dat iedereen aan bod komt in de groep, zodat iedereen zijn inbreng maximaal gevaloriseerd wordt.

Klachten van LAG-leden of promotoren kunnen gemeld worden aan de voorzitter of een ondervoorzitter, die het probleem behandelt en indien nodig op de LAG brengt.

8.1.7 Aanwezigheid van de LAG-leden

De LAG-leden ondertekenen een engagementsverklaring waarin ze aangeven zich in te zetten binnen de LAG en mee te werken aan de uitvoering van de Lokale ontwikkelingsstrategie. Ze investeren hiervoor voldoende tijd om het mandaat naar behoren uit te voeren.

In die zin streven naar een aanwezigheidsgraad van 70% (incl. volmachten). Het LEADER-secretariaat monitort de aanwezigheid en agendeert dit eventueel op een LAG-vergadering. Indien nodig kan de

LAG actie ondernemen. Tegelijk voorzien we vanuit het secretariaat vormings- en netwerkmomenten zodat het voor elk lid interessant blijft om deel uit te maken van de LAG.

DEEL IV: UITVOERING LOS

In de vorige delen bespraken we de afbakening van het LEADER-gebied, de opbouw van het actieplan van de Lokale Ontwikkelingsstrategie en de werking van de Lokale Actiegroep. In dit laatste deel gaan we dieper in op hoe de Lokale Actiegroep de Lokale Ontwikkelingsstrategie in uitvoering zal brengen.

9. Projectoproepen

9.1 Selectieprocedure en criteria

De Lokale Actiegroep lanceert oproepen om de Lokale Ontwikkelingsstrategie uit te voeren. De LAG werkt doorgaans met jaarlijkse projectoproepen maar kan hier van afwijken door sneller te handelen bij de start van de nieuwe periode of kan aparte oproepen lanceren voor bepaalde thema's of types projecten.

De LAG maakt na goedkeuring van de LOS een gedetailleerd draaiboek op over de oproepen, de evaluatie en de selectieprocedure. De belangrijkste stappen van deze procedure worden hieronder beschreven.

9.1.1 Projectinitiatie

Onder 'projectinitiatie' vatten we de continue aandacht van de LEADER-groepen voor het aantrekken en makelen van goede projecten. De LEADER-coördinator speelt een belangrijke rol in deze fase, door het stimuleren van plattelandsbewoners en -verenigingen om projectvoorstellen uit te werken en in te dienen. De coördinator verbindt projectideeën met de juiste actoren en ondersteunt hen om tot een ambitieuze vooraanmelding te komen.

9.1.2 Vooraanmelding

De fase van vooraanmelding is bedoeld om na te gaan of projectideeën passen binnen LEADER. Deze fase geeft de kans om kandidaat-promotoren ten volle mee te nemen in de doelstellingen van de LOS en om de verwachtingen van de LAG te duiden. Belangrijkste kenmerken van die vooraanmelding:

- Indiening van het projectvoorstel door de promotor, in beknopte vorm, een 'A4' volstaat. Het projectvoorstel kan nog sterk wijzigen, maar deze tussenstap is een verplichte tussenstap naar de rest van de procedure.
- Ook in deze fase betreft de coördinator LAG-leden en experts in contactmomenten met (potentiële) promotoren.
- Promotoren krijgen feedback vanuit het secretariaat. De focus ligt daarbij op de inhoud van de voorstellen en de aansluiting ervan met de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Promotoren worden door het LEADER-secretariaat tevens voldoende geïnformeerd over de criteria waaraan ze moeten voldoen bij indiening.
- LAG-leden keuren in deze fase geen projecten af, ze geven een advies aan de kandidaat-promotoren.
- Indien nodig, verwijst het LEADER-secretariaat het dossier naar de Provinciale Kwaliteitskamer voor een advies.

9.1.3 Formele indiening en beoordeling van projectvoorstellen - E-loket

Nadat de kandidaat-promotor een advies van de LAG kreeg na de vooraanmelding, krijgt hij de tijd om een volwaardige projectfiche op te maken die moet voldoen aan een aantal zaken, zoals de ontvankelijkheidscriteria, het actieplan van het LOS, de beoordelingscriteria en de LEADER-waarden. De promotor dient de volledige projectfiche in in het E-Loket van de VLM.

9.1.4 Ontvankelijkheid

Na indiening nemen de centrale diensten van de VLM het voortouw in de controle van de ontvankelijkheid van de projecten. Dit gebeurt in overleg met de provincies en de LEADER-coördinatoren.

Bij het ontbreken van een administratieve stukken, krijgt de promotor een termijn opgelegd om dit in orde brengen. Dit kan gaan om:

- Administratieve verplichtingen
- Financiële conditie
- Aard van het project
- Statuut promotor

9.1.5 Expertengroep

Als een project ontvankelijk is, gebeurt een eerste inhoudelijke beoordeling door een expertengroep. De expertengroep beoordeelt de projecten vooral op volgende aspecten:

- Haalbaarheid
- Duurzaamheid
- Innovatie
- Multisectoraal en geïntegreerd

Indien van toepassing wordt ook het advies van de Provinciale Kwaliteitskamer voor Oost-Vlaanderen geïntegreerd.

De expertengroep bestaat uit deskundigen met een expertise die raakt aan de plattelandsthema's binnen LEADER. Zowel thema-experten als deskundigen met een multidisciplinaire focus, in lijn met het LEADER-uitgangspunt 'multisectoraal en geïntegreerd'. Dit kan gaan om:

- VLM-medewerkers in de regio West of meer thematische VLM-experten;
- Provinciale ambtenaren plattelandsbeleid of met een meer thematische deskundigheid (erfgoed, landbouw, leefmilieu...);
- Andere praktijk- en academische experts.

Vertegenwoordigers van sector- of belangenorganisaties willen we niet uitsluiten, maar de focus ligt op inhoudelijke experts (bv. iemand uit studiedienst), niet op regionale vertegenwoordigers. Die hebben eerder hun plaats in de Lokale Actiegroep.

De expertengroep kan per LEADER-gebied worden samengesteld en ingericht, maar gezien de groep samengesteld is uit inhoudelijke experts (en niet uit gebiedsexperts), is er ook de mogelijkheid om de groep provinciaal samen te stellen.

Het LEADER-secretariaat faciliteert de vergaderingen van de expertengroep. De samenstelling en organisatie worden verder uitgewerkt in het draaiboek.

De expertengroep stelt een beoordeling op voor de LAG en stelt eventuele technische en inhoudelijke aanpassingen voor aan de kandidaat-promotor. Deze laatste kan op basis daarvan binnen een bepaalde termijn nog wijzigingen aanbrengen in de projectfiche.

9.1.6 Finale beoordeling door de LAG

De finale versie van de projectfiche wordt uiteindelijk beoordeeld door de LAG. Deze beoordeling gebeurt aan de hand van een punten- of kleurensysteem (dit wordt verder uitgewerkt in het draiboek). De LAG oordeelt over volgende criteria:

De LAG oordeelt over volgende criteria:

- Bijdrage aan de Lokale Ontwikkelingsstrategie
- Bereik en continuïteit
- Promotor en capaciteit
- Bottom-up
- Samenwerking
- Gebiedsgericht
- Innovatie

9.2 Soorten projecten

Microprojecten	Max. 65% subsidie en max. projectkost 12.000€
Reguliere projecten	Max. 65% subsidie, groter dan microproject en max 1.000.000 € Onderscheid dienstverlenings- en investeringsprojecten.
Koepelprojecten	Max. 65% subsidie en min. projectkost 50.000€. Vorbereidingskosten komen ook in aanmerking. Onderscheid dienstverlenings- en investeringsprojecten.
Samenwerkingsprojecten	Max. 65% subsidie en min. budget 125.000€ per LAG. Vorbereidingskosten komen ook in aanmerking.

9.2.1 Reguliere projecten

De eerste soort projecten zijn de reguliere projecten. Dit is het type project dat de bulk van PDPO III uitmaakte. Het subsidiepercentage bedraagt maximum 65%.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen dienstverlenings- en investeringsprojecten. Dienstverleningsprojecten zijn projecten waarvan de projectkosten in de rubriek investeringskosten lager zijn dan 50% van de totale projectkosten.

Investeringsprojecten zijn projecten waarvan de projectkosten in de rubriek investeringen gelijk zijn aan of hoger zijn dan 50% van de totale projectkosten, en die kleinschalige infrastructuurwerken omvatten. Enkel volgende kostenrubrieken zijn subsidiabel: investeringskosten, werkingskosten, externe prestaties, bijdrage in natura en inkomsten. Er kan echter wel gebruik gemaakt worden van twee Vereenvoudigde Kostenopties bij investeringsprojecten:

- Forfaitaire financiering van 7% op subsidiabele directe kosten voor overhead.
- Forfaitaire financiering van 20% op subsidiabele directe kosten voor subsidiabele directe personeelskosten. Om overfinanciering te vermijden moet het aandeel personeelskosten in de projectaanvraag en -begroting worden gemotiveerd.

9.2.2 Microprojecten

Microprojecten zijn een nieuw soort projecten vanaf PDPO IV. Het gaat om kleinschalige projecten met een directe impact, meetbare en controleerbare realisaties en indicatoren.

Het subsidie percentage bedraagt maximum 65% en de maximale projectkost is 12.000 € (cofinanciering 7.800 €, eigen inbreng 4.200 €). Een microproject loopt maximaal 1.5 jaar.

Zowel de aanvraagprocedure als de goedkeuringsprocedure zijn sterk vereenvoudigd. Er dient eenmalig gedeclareerd te worden volgens een minimale rapportage.

De begunstigden zijn kleinere lokale actoren. Lokale overheden kunnen projecten faciliteren, maar kunnen zelf geen projecten indienen. De LAG kan extra oproepen lanceren voor microprojecten of enkel bepaalde doelstellingen of acties openstellen voor dit type projecten.

Vooraf organisaties, burgers, ondernemers, landbouwers en kleine vzw's die moeilijker hun weg kunnen vinden naar reguliere projecten zijn de doelgroep van dit type projecten.

9.2.3 Koepelprojecten

Een koepelproject is een verzameling van verschillende projecten rond een gelijkaardige projectdoelstelling. Een koepelproject wordt uitgevoerd onder de koepel van een coördinerende organisatie, en wordt administratief behandeld als één project.

Het koepelproject moet inhoudelijke meerwaarde bieden voor de delen ervan en de bundeling van deelprojecten moet duidelijke baten en voordeel bieden. Er moet ook een evenwicht zijn tussen enerzijds koepelwerking en anderzijds de realisatie uit de deelprojecten. De coördinerende organisatie treedt op als promotor. Ze verlicht de administratieve lasten voor de copromotoren door de financiële en administratieve verantwoording (declaraties) naar de beheersdienst voor hen uit te voeren.

Het kan gaan om dienstverlenings- én investeringsprojecten die variëren van lokale tot bovenlokale samenwerkingsprojecten op respectievelijk kleine tot grote schaal in het LEADER-gebied. De LAG kan zelf optreden als regisseur van koepelprojecten, deze worden goedgekeurd door het Vlaams Management Comité (VMC, georganiseerd door de VLM). Projectvoorstellen van externen doorlopen de gewone goedkeuringsprocedure.

9.2.4 Samenwerkingsprojecten

Het Vlaams Managementcomité (VMC) organiseert een specifieke oproep tot het indienen van voorstellen voor samenwerkingsprojecten. Die samenwerkingsprojecten kunnen interterritoriaal of transnationaal zijn.

- Voor interterritoriale samenwerkingsprojecten is er samenwerking tussen LEADER-gebieden binnen Vlaanderen.
- Transnationale samenwerking kan plaatsvinden tussen Europese LEADER-gebieden, of met ander gebieden binnen of buiten de EU met een soortgelijke methodologie als CLLD (Community Led Local Development of 'door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling').

Elke LAG moet tijdens de looptijd van de programmaperiode minimaal één transnationaal samenwerkingsproject (laten) uitvoeren.

Er is telkens één coördinerende LAG die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het project. Indien zij dit nodig acht, kan de LAG ook samenwerkingsprojecten laten uitvoeren door een promotor binnen het gebied. In dat geval treedt een promotor uit het gebied op als de verantwoordelijke uitvoerder.

De samenwerkingsprojecten worden goedgekeurd op basis van volgende criteria:

- de samenwerking bundelt de kennis en/of menselijke en financiële hulpbronnen uit de betrokken gebieden;
- de samenwerking moet passen in de doelstellingen die de LAG in hun LOS hebben aangegeven en geeft invulling aan één of meerdere doelstellingen uit het LOS;
- de samenwerking bestaat uit de uitvoering van een gezamenlijke actie met concrete resultaten. De samenwerking kan ook focussen op de uitwisseling van ervaring, op voorwaarde dat dit tastbare resultaten met zich meebrengt.
- de samenwerking realiseert een meerwaarde voor alle betrokken partners (schaalvoordeel, uitwisseling ervaringen, knowhow...).

De LAG dient voorstellen voor samenwerkingsprojecten in bij het VMC via het e-loket. In het geval van delegatie (uitvoering door een promotor in het gebied in plaats van door de LAG zelf) moet de LAG eerst het project goedkeuren, waarna het wordt doorgestuurd naar het VMC.

De voorgestelde samenwerkingsprojecten worden in een eerste fase al dan niet ontvankelijk verklaard door de beheersdienst. Daarna worden ze beoordeeld door de expertengroep van de provincies waarin de betrokken (Vlaamse) LEADER-gebieden liggen. Het advies van de expertengroep wordt aan het VMC bezorgd, die het project uiteindelijk goed- of afkeurt.

Het minimumbedrag is € 125.000. De overheidssteun voor samenwerkingsprojecten bedraagt maximaal 65% van de effectieve projectkosten.

Op basis van de ingediende kostenbewijzen wordt voorzien in een terugbetaling van de voorbereidingskosten die de LAG maakt om te komen tot een samenwerkingsproject. De terugbetaling van die kosten gebeurt ook in het geval het project uiteindelijk niet kan doorgaan van externe en onvoorziene redenen.

Bij de opening van de oproep voor samenwerkingsprojecten zal een reglement met de specifieke en praktische uitwerking voor samenwerkingsprojecten verschijnen.

9.3 Begunstigden

Er worden geen beperkingen opgelegd voor types begunstigden door de Lokale Actiegroep. De definitieve regels rond begunstigden worden opgenomen in het oproepreglement van de Beheersdienst.

9.4 Vereenvoudigde Kostenopties voor promotoren

De LAG beslist om maximaal te werken met de Vereenvoudigde Kostenopties (VKO's) die de Europese Commissie en de beheersdienst voorstellen. Dit houdt in dat promotoren onder bepaalde omstandigheden gebruik kunnen maken van VKO's. Dit zal de projectadministratie van de promotor, het LEADER-secretariaat en de beheersdienst sterk vereenvoudigen.

Het LEADER-handboek van de beheersdienst bevat alle informatie over de VKO's en het gebruik ervan. LEADER Meetjesland – Leievallei volgt het handboek.

10. Financieel beheer

10.1 Indicatief financieel plan

De LAG stelt een indicatief financieel plan op voor de uitvoering van LEADER Meetjesland - Leievallei 2023-2027. Het totaalbudget van € 4.306.159,54 wordt opgesplitst in projectwerking en LEADER-secretariaat.

Voor de werking van het secretariaat kiezen we voor de vereenvoudigde kostenoptie (VKO) van 40%. Dit houdt in dat het secretariaat een forfaitair bedrag ontvangt van 40% op de uitbetaalde personeelskosten om overhead, werkingskosten als externe prestaties te dekken.

Tijdens de komende LEADER periode hebben we de ambitie om structureel en gericht in te zetten op vorming van LAG-leden en promotoren, communicatie en netwerkmomenten. Hiermee komen we tegemoet aan de feedback van de vorige periode van zowel PG-leden als projectpromotoren. Een gedetailleerde begroting voor onze ambities binnen de 40% VKO vind je in bijlage 3. Hieronder vind je alvast een aantal concrete acties binnen deze ambitie:

- Ten eerste leerde de evaluatie ons dat we veel meer moeten inzetten op de vorming van LAG-leden en projectpromotoren. Daarom voorzien we bij de start van het programma een duidelijke kick-off voor de LAG met als doel een goede groepsvorming. Daarnaast stellen we jaarlijks een opleidingsprogramma voor LAG-leden op rond gebiedsgerichte werking en organiseren we een studiereis.

Voor de projectpromotoren voorzien we technische opleidingen (indiening, start, declaratie), begeleiding op maat rond ruimtelijke kwaliteit, Wet op Overheidsopdrachten - ondersteuning bij complexe projecten en begeleiding rond samenwerkingsmodellen, sociale innovatie, inclusie. Tot slot voorzien we voor beide doelgroepen de opbouw van een lerend netwerk rond een specifiek thema uit LOS.

- Ten tweede willen we de positieve impact van het programma op Meetjesland - Leievallei veel meer in de verf zetten door structureel in te zetten op externe communicatie. In het hoofdstuk communicatie vind je een beknopt communicatieplan met duidelijke acties. We zetten de komende periode bijvoorbeeld extra in op betalende advertentieruimte zowel in de geschreven pers als op sociale media, de creatie van filmpjes over succesverhalen (1 per jaar) en het sturen van een professionele foto naar lopende projecten.
- Ten derde willen we een uitgebreid en levendig netwerk creëren door meer netwerkmomenten te voorzien. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een grootse kick-off van het programma, een jaarlijkse open LAG-vergadering voor iedereen (zie participatie), bijeenkomsten in het kader van nieuwe oproepen, deelname aan LEADER-bijeenkomsten in andere LEADER-gebieden door secretariaat en/of LAG-leden (bijv. Lerend netwerk VRN of EU CAP) en een afsluitend evenement.
- Tot slot willen we ook de werking van het LAG secretariaat versterken met vb. juridische ondersteuning.

De LAG kent 50% van de uitvoeringsmiddelen LOS toe aan elk van de strategische doelstellingen.

Binnen de eerste strategische doelstelling, worden landschap en landbouw evenwaardig bevonden en worden de middelen gelijk verdeeld over enerzijds OD1 en OD2 (eerder landbouw) en OD3 (eerder landschap/natuur/biodiversiteit).

Bij SD 2 wordt geopperd om een relatief groter belang aan OD3 te hechten op basis van de populariteit van dergelijke onderwerpen in de vorige LEADER-periode.

SD 1: Meetjesland – Leievallei is een klimaatrobuust plattelandsgebied waar landbouw en natuur floreren en elkaar zoveel mogelijk versterken. **(50 %)**

- OD 1: Ondersteunen van alternatieve en duurzame (verdien)modellen om de veerkracht van de landbouwsector te vergroten. **(12.5 %)**
- OD 2: Het agrovoedingscomplex in het Meetjesland – Leievallei zet in op duurzame productietechnieken, met aandacht voor partnerschappen en kennisdeling. **(12.5 %)**
- OD 3: versterken van typische landschapskenmerken om natuur robuuster en weerbaarder te maken tegen klimaatverandering en om verlies aan biodiversiteit tegen te gaan. **(25 %)**

SD 2: Meetjesland – Leievallei is een plattelandsgebied met levendige en inclusieve kernen die trots zijn op hun streek. **(50 %)**

- OD 4: Versterken van de beeldkwaliteit van de dorpen, met aandacht voor de aansluiting met de omgeving **(15 %)**
- OD 5: De dorpen in Meetjesland – Leievallei bieden voldoende levenskwaliteit en voorzieningen aan hun inwoners **(15 %)**
- OD 6: De dorpskernen in het Meetjesland – Leievallei bruisen van het leven en stimuleren ontmoetingen tussen alle inwoners, ook de kwetsbare groepen **(20 %)**

LEADER MEETJESLAND_LEIEVALLEI	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	TOTAAL
per budgetjaar (EU+VI+Prov)	861.229,44 €	861.229,44 €	861.229,44 €	861.229,44 €	861.229,44 €			
projectwerking:	786.889,44 €	710.319,24 €	668.055,59 €	665.757,98 €	497.054,04 €			3.328.076,29 €
projectbedrag:	1.210.599,14 €	1.092.798,83 €	1.027.777,83 €	1.024.243,05 €	764.698,53 €			5.120.117,37 €
Landschap/Landbouw	393.444,72 €	355.159,62 €	334.027,79 €	332.878,99 €	248.527,02 €			1.664.038,15 €
reguliere projecten								
koepelprojecten								
microprojecten								
Dorpen	393.444,72 €	355.159,62 €	334.027,79 €	332.878,99 €	248.527,02 €			1.664.038,15 €
reguliere projecten								
koepelprojecten								
microprojecten								
Samenwerkingsprojecten								125.000,00 €
			40.000,00 €	40.000,00 €	45.000,00 €			125.000,00 €
LEADER-secretariaat								853.070,91 €
loonkosten (0,8 coörd en 0,6 desk)	53.100,00 €	107.793,00 €	109.409,90 €	111.051,04 €	112.716,81 €	57.203,78 €	58.061,84 €	609.336,37 €
Alle andere kosten: VKO 40% overhead, werkingskosten, externe prestaties - VKO 40% (zie detail begroting)	21.240,00 €	43.117,20 €	43.763,96 €	44.420,42 €	45.086,72 €	22.881,51 €	23.224,73 €	243.734,55 €
	74.340,00 €	150.910,20 €	153.173,85 €	155.471,46 €	157.803,53 €	80.085,29 €	81.286,57 €	853.070,91 €
Totaalbudget LEADER Meetjesland - Leievallei								€ 4.306.147,20

Figuur 30: Indicatief financieel plan Meetjesland - Leievallei

10.2 Organisatie van het financiële beheer binnen de LAG

Gezien de provincie administratief beheerder is, is deze ook financieel beheerder. Daartoe zal een aparte boekhouding bijgehouden worden.

Op die manier kunnen zowel de LAG als de subsidiërende overheden te allen tijde toezicht houden op de inkomsten en uitgaven m.b.t. het beheer van het LEADER-programma.

11. Monitoring en evaluatie

Europa werkte een monitoring- en evaluatiekader uit, waarvoor de verzameling van gegevens gebeurt door het Departement Landbouw en Visserij. Het LEADER-secretariaat zal de gegevens verzamelen en doorgeven aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Dit kader bevat in de eerste plaats **Europese indicatoren** waarover de LAG's van elk LEADER-gebied jaarlijks zullen moeten rapporteren, onder meer op basis van data aangeleverd door de projectpromotoren.

Daarnaast worden een aantal **Vlaamse indicatoren** vooropgesteld. Deze indicatoren zijn gelinkt aan de drie Vlaamse hoofdthema's waarop de strategische doelstellingen in deze LOS zijn bepaald.

Daarnaast vult de projectpromotor bovenstaande verplichte indicatoren ook aan met **projecteigen indicatoren**. Tijdens het halfjaarlijkse declaratiedossier wordt in het voortgangsverslag over alle indicatoren gerapporteerd.

11.1 Europese en Vlaamse indicatoren

In hoofdstuk 5 Indicatoren wordt beschreven welke indicatoren de LAG naar voorschufft om de doelstellingen van de LOS te behalen. De projecten dragen bij aan het behalen van deze indicatoren. Het LEADER-secretariaat staat in voor de verzameling van deze gegevens en rapporteert halfjaarlijks de voortgang aan de beheersdienst.

11.2 Indicatoren LAG Meetjesland – Leievallei

Bij de halfjaarlijkse rapportage van tijdsbesteding wordt een indicatorenlijst toegevoegd die gekoppeld is aan de middelen voor werking van de PG. Onderstaande indicatoren zijn de streefwaarden voor de periode 2023-2027.

- Vorming: Aantal vormingsmomenten voor promotoren en/of LAG-leden: 64
- Netwerken: Aantal netwerkmomenten voor promotoren en/of LAG-leden: 12
- Communicatie: Aantal communicatieproducten: 20
- Personeel/beheer
  - Aanwezigheidsgraad LAG: 70% (inclusief volmachten)
  - Aantal gecreëerde jobs in VTE tijdelijk, direct: 0,8 VTE + 0,6 VTE
  - Aantal georganiseerde LAG's, excl. vormings- en netwerkbijeenkomsten: 16

11.3 Monitoring

Zowel de promotoren als het LEADER-secretariaat declareren halfjaarlijks hun voortgang aan de beheersdienst in het E-Loket. De promotoren documenteren o.a. de voortgang van het project in een verslag en in het al dan niet behalen van de vooropgestelde indicatoren.

Het LEADER-secretariaat declareert op zijn beurt de voortgang die geboekt is in het behalen van de doelstellingen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie. Dit zijn de Europese, Vlaamse en LAG indicatoren. De Europese en Vlaamse indicatoren zullen steeds de resultaten zijn van de voorgaande declaratieperiode aangezien deze op hetzelfde moment vallen.

Het LEADER-secretariaat houdt de LAG jaarlijks op de hoogte van de voortgang van de indicatoren. Op die manier kan de LAG ingrijpen als bepaalde doelstellingen achterop hinken. Vooral in de tweede periode kan de LAG door gerichte ingrepen het behalen van achterlopende indicatoren stimuleren.

De resultaten van de projecten (niet enkel de Europese en Vlaamse indicatoren) worden in het ruimere LEADER-netwerk gedeeld tijdens de jaarlijkse open vergaderingen en in de communicatie naar de lokale besturen (zie 15 Horizontale doelstellingen).

11.4 Evaluatie

Halverwege de programmaperiode voert het LEADER-secretariaat een evaluatie uit om de tussentijdse voortgang te meten van het programma. De belangrijkste input hiervoor zal het behalen van de vooropgestelde Europese, Vlaamse en LAG indicatoren zijn. Daarnaast wordt rekening gehouden met de evaluatie van de verschillende types projecten, de besteedde middelen, de LAG-werking, de communicatieacties...

Het doel is niet enkel de voortgang van de doelstellingen te monitoren, de evaluatie onderzoekt vooral waarom wel of niet aan bepaalde indicatoren voldaan wordt. Hierbij worden de stakeholders (promotoren, LAG-leden, gemeentebesturen, lokale en provinciale experts...) bevraagd om dieper in te gaan op het waarom. Op deze manier wordt het effect van de interventielogica bestudeerd.

De LAG kan ingrijpen door de organisatie van netwerkmomenten, vormingen, inspiratiedagen, communicatieacties... om eventuele negatieve tendensen te keren.

12. Communicatie

De Lokale Actiegroep zorgt voor een goede communicatie met een maximaal bereik van mogelijke projectpromotoren enerzijds en maximale bekendheid van (de positieve impact van) het programma anderzijds. De communicatie gebeurt vooral vanuit het LEADER-secretariaat, maar ook de LAG-leden, lokale besturen en projectpromotoren zijn hierbij belangrijke schakels.

Doelstellingen van de communicatie

- Op LAG-niveau: een vlotte interne communicatie (interne communicatie)
- Op projectniveau: voldoende goede projecten stimuleren, met zoveel mogelijk betrokkenheid van de lokale en regionale stakeholders (externe communicatie)
- Op programmaniveau (externe communicatie):
  - Binnen het LEADER-gebied: De burger informeren over de positieve impact van het programma en de concrete projecten in Meetjesland – Leievallei.

- Buiten het LEADER-gebied: Andere LEADER-regio's informeren over de gang van zaken en geslaagde methodieken delen, het brede publiek in het algemeen informeren over de positieve impact van LEADER projecten.

In wat volgt, vind je een **beknopt communicatieplan**, volgens de verschillende doelstellingen en doelgroepen van het programma. Aan het begin van het programma stellen we voor de externe communicatie een gedetailleerd **communicatie-actieplan** op.

12.1 Interne communicatie

Doelgroep:

De leden van de LAG, en eventueel andere relevante betrokken actoren.

Doelstelling:

Het doel van de interne communicatie met de LAG-groep is om de betrokkenheid van en samenwerking tussen alle LAG-leden te bevorderen en hen op de hoogte te houden van belangrijke ontwikkelingen en beslissingen. Bovendien stimuleert een goede interne communicatie een blijvende actieve deelname aan de LAG.

Kanalen:

- Regelmatige vergaderingen met de LAG-groep om updates te geven, vragen te beantwoorden en discussies te faciliteren.
- Periodieke mails met samenvattingen van belangrijke beslissingen, aankondigingen van bijeenkomsten en andere relevante informatie.
- Online samenwerkingsplatform, zoals Teams of SharePoint. Hier verzamelen we alle documenten voor de LAG, zoals de verslagen van vergaderingen, algemene informatiedocumenten zoals het draaiboek, de deontologische code, projectvoorstellen, etc.

Inhoud:

- LAG werking zelf: verslagen van bijeenkomsten, data van nieuwe bijeenkomsten, belangrijke besluiten...
- Projecten: projectaanmeldingen, procedures, projectupdates, belangrijke mijlpalen en behaalde resultaten.
- Kansen voor de LAG leden, zoals nuttige vormingen, bezoeken aan projecten, conferenties...

Evaluatie:

Via informele gesprekken evalueren we continu de manier van communiceren en passen we waar nodig aan. Halverwege de LEADER-periode en aan het einde, komt er een formele evaluatie op basis van een anonieme online bevraging.

12.2 Externe communicatie op projectniveau

Doelgroep:

Potentiële projectpromotoren uit het LEADER-gebied. Dit gaat om lokale besturen, organisaties en verenigingen, buurtcomités, jeugd- en landbouwraden van de gemeente, landbouwers, lokale ondernemers... Hierbij hebben we specifieke aandacht voor landbouwers, kinderen en jongeren (vb.

via jeugdleden, jeugdbewegingen), ouderen (via verenigingen), nieuwkomers en organisaties die bezig zijn met kwetsbare groepen.

Doelstelling:

- In aanloop naar een projectoproep: Een brede waaier aan mogelijke projectpromotoren bereiken en informeren over de mogelijkheden van het programma, hen inspireren en enthousiasmeren om een project op touw te zetten.
- Tijdens een projectoproep: Geïnteresseerde mogelijke projectpromotoren op de hoogte brengen van praktische zaken, zoals deadline van indienen en administratieve zaken.
- Tijdens de loop van een project: Projectpromotoren inspireren en ondersteunen tijdens de uitvoering van hun project, o.a. over hun eigen communicatie over het project en de resultaten (zie externe communicatie naar brede publiek)

Kanalen:

- Via multiplicatoren:
  - LAG-leden kunnen de informatie verspreiden via hun eigen kanalen. Veel van de LAG-leden vertegenwoordigen zelf een organisatie van het middenveld, een lokaal bestuur...
  - De gemeenten hebben zich geëngageerd om de informatie over het programma en de projectoproepen verder te verspreiden binnen hun gemeente. Ook kunnen ze zelf projectvoorstellen indienen.
- Kick-off van de oproep (startdag). Het doel hiervan is tweeledig. Ten eerste informeer je potentiële projectpromotoren over de doelstellingen van het programma, de mogelijkheden en de praktische zaken. Ten tweede is zo'n kick-off ook een ideaal netwerkmoment, waarop potentiële projectpromotoren elkaar leren kennen, of terug ontmoeten. Om mogelijke projectpromotoren aanwezig te hebben, contacteren we zoveel mogelijk relevante organisaties, verenigingen, landbouw- en jeugdleden... in het gebied. Hierbij hebben we aandacht voor organisaties die werken met kwetsbare doelgroepen.
- Evenementen en conferenties: We zijn aanwezig op evenementen en conferenties waar potentiële projectpromotoren aanwezig kunnen zijn om het project te presenteren en contacten te leggen.
- Persoonlijke benadering: via netwerking potentiële projectpromotoren identificeren en hen gericht aanspreken over het programma (via telefoon, mail). Eventueel persoonlijke gesprekken om het programma te presenteren, vragen te beantwoorden en mogelijke samenwerkingsmogelijkheden te bespreken. (projectmakelaarschap)
- Intervisies en netwerkmomenten voor bestaande projectpromotoren: uitwisselen, inspireren via vb. een externe spreker...
- Website www.platteland.be: Via het plattelandsloket van de provincie Oost-Vlaanderen wordt alle informatie, nieuws en updates gedeeld, evenals succes- en impactverhalen van de vorige periode.
- Sociale media: Via het Facebook kanaal van het plattelandsloket Oost-Vlaanderen wordt alle informatie, nieuws en updates gedeeld, evenals succes- en impactverhalen van de vorige periode.
- Filmpjes: In de loop van de programmaperiode maakt het LAG secretariaat korte video's over projecten, succesverhalen. Deze worden zowel voor communicatie naar het brede publiek gebruikt (zie verder) maar dienen ook ter inspiratie van potentiële projectpromotoren.
- De bestaande kanalen van de Provincie Oost-Vlaanderen, zoals nieuwsbrieven en de website

Inhoud:

- In aanloop naar een projectoproep: informeren over de mogelijkheden van het programma, hen inspireren en enthousiasmeren om een project op touw te zetten.
- Tijdens een projectoproep: informeren over praktische zaken, zoals deadline van indienen en administratieve zaken.
- Tijdens de loop van een project: inspireren en ondersteunen tijdens de uitvoering van hun project, o.a. over hun eigen communicatie over het project en de resultaten (zie externe communicatie naar brede publiek).

Evaluatie:

Het LAG secretariaat evalueert het aantal en de kwaliteit van de ingediende projecten vanaf de eerste oproep. Zijn er voldoende projectaanmeldingen, uit verschillende sectoren en vanuit verschillende gemeenten, van goede kwaliteit? Dan is de communicatie geslaagd.

Indien dit niet zo is, onderzoekt het LAG secretariaat hoe dit komt, via volgende vragen:

- Bereiken we alle potentiële projectpromotoren? Zo niet: hoe komt dit?
- Bereiken we de juiste (relevante) doelgroepen/personen? Zo niet: hoe komt dit?
- Bereiken we projectpromotoren uit alle gemeenten van het LEADER-gebied? Zo niet: hoe komt dit?
- Bereiken we (een deel van) de beoogde doelgroep wel, maar dienen ze geen / niet de relevante projecten in? Hoe komt dit?

12.3 Externe communicatie van het programma

Doelgroep:

- Binnen het LEADER-gebied: De burger – het brede publiek - informeren over de positieve impact van het programma en de concrete projecten op het Meetjesland - Leievallei.
- Buiten het LEADER-gebied: Andere LEADER-regio's informeren over de gang van zaken en geslaagde methodieken delen, het brede publiek in het algemeen informeren over de positieve impact van LEADER-projecten.

Doelstelling:

Het doel van de externe communicatie naar het brede publiek is om bewustwording te creëren over het programma, belangrijke resultaten te delen en het publiek te informeren over de impact en voordelen van LEADER.

Kanalen:

- Via multiplicatoren:
  - LAG-leden: via hun eigen kanalen helpen ze mee succesverhalen, artikels, infographics... verspreiden
  - Lokale besturen: vb. via het gemeentebblad kunnen succesverhalen uit de gemeente belicht worden.
- Periodieke mailing naar lokale besturen met bv goedgekeurde projecten, voorbeelden van goed lopende projecten, zodat de lokale besturen fier zijn op de realisaties in hun gemeenten en verder bereid zijn om hierover te communiceren
- Via publieke evenementen, zoals lezingen, workshops of officiële inhuldigingsmomenten, zorgen we dat het publiek de resultaten van het project kan ervaren en direct met projectleden kan communiceren.
- Lokale media: we sturen persberichten naar lokale en relevante media om hen op de hoogte te stellen van belangrijke resultaten en de mogelijkheid te bieden om interviews of verhalen te maken over het project.
- Website www.platteland.be: Via het plattelandsloket van de provincie Oost-Vlaanderen worden succes- en impactverhalen verzameld en verspreid.
- Sociale media: Via het Facebook kanaal van het plattelandsloket Oost-Vlaanderen worden succesverhalen, in de vorm van video's, artikels, foto's, infographics... verspreid.
- Filmpjes: In de loop van de programmaperiode maakt het LAG secretariaat korte video's over projecten, succesverhalen. Deze worden zowel voor communicatie naar het brede publiek gebruikt (zie verder) maar dienen ook ter inspiratie van potentiële projectpromotoren.
- Foto's: in de loop van de programmaperiode stuurt het LAG secretariaat verschillende keren een professionele fotograaf naar de verschillende lopende projecten, om op die manier succesverhalen te verzamelen en beter te kunnen verspreiden.
- Al het verzamelde materiaal kan ook via de bestaande kanalen van de Provincie Oost-Vlaanderen, zoals nieuwsbrieven en de website, verder worden verspreid.

Inhoud:

- Succesverhalen: Inspirerende verhalen van individuen of gemeenschappen die een directe positieve impact hebben gevoeld van het project. Via blogberichten, video's of artikels tonen we hoe het project hun leven of omgeving heeft verbeterd.
- Via grafieken, infographics, foto's en video's presenteren we de resultaten op een visueel aantrekkelijke en gemakkelijk te begrijpen manier. Hierbij letten we op toegankelijke taal en benadrukken we de bredere impact en voordelen van het project, zoals milieuvordelen, economische groei, sociale inclusie of verbetering van de levenskwaliteit.

Evaluatie:

We meten de betrokkenheid van het publiek door middel van het volgen van websitebezoekers, sociale media-analyse en evaluatieformulieren op evenementen.

13. Horizontale doelstellingen

13.1 Participatie

Bij het opstellen van de gebiedsanalyse en de Lokale Ontwikkelingsstrategie werd een participatie traject gevolgd (zie: 3.2 Participatietraject). Ook tijdens de uitvoering van de LOS blijven participatie en het bottom-up karakter van LEADER belangrijk.

Een belangrijk middel hiervoor zijn de projectoproepen. Door het makelaarschap van de LEADER-coördinator en het organiseren van netwerkmomenten, lezingen of thematische werkgroepen onderhoudt de LEADER-werking de voeling met de regio. Op die momenten wordt input van de lokale besturen, organisaties en bewoners gecapteerd. Zo draagt de streek bij tot de richting van het programma en welke projecten ingediend worden. De hoofdstukken netwerking, samenwerking en kennisdeling gaan dieper in over hoe ook daar de stem van de streek gehoord wordt.

Het LEADER-secretariaat en de LAG nemen zich voor om een aantal open vergaderingen te organiseren. Hierop worden de lokale besturen, projectpromotoren, organisaties en bewoners uitgenodigd. Deze momenten kunnen bestaan uit: voorstelling LEADER-programma, verwezenlijkingen projecten, inspirerende voorbeelden (eventueel uit andere regio's/programma's), het pitchen van (koepel-)projectideeën (waarop eventueel kan ingetekend worden), projecten- of ideeënmarkt, speeddate, netwerkgedeelte... Op deze manier worden alle mogelijke lokale stakeholders op de hoogte gehouden van het programma en kunnen ze mee input leveren.

In de aanloop naar de nieuwe LOS heeft elk lokaal bestuur een contactpersoon voor LEADER aangeduid binnen de gemeentelijke administratie. Het LEADER-secretariaat houdt deze contactpersonen op de hoogte van het programma door de aangemelde, de goedgekeurde projecten en eventueel ander nieuws door te sturen. Op deze manier blijven de lokale besturen betrokken, kunnen ze inspiratie opdoen of kunnen ze bepaalde projecten naar hun gemeente halen.

Bij de goedkeuring van projecten zal indien relevant beoordeeld worden of er voldoende aandacht is voor participatie. De LAG heeft hiertoe de nodige expertise in huis door de participatie ambtenaar van Stad Deinze op te nemen. Ook Dorpsbelangen en Avansa brengen de nodige kennis hierover mee binnen de LAG. Enkel indien er een participatietraject een duidelijke meerwaarde heeft voor een project, zal de LAG hier de aandacht op vestigen.

In het actieplan zit participatie verweven in heel Strategische Doelstelling 2: Meetjesland – Leievallei is een plattelandsgebied met levendige en inclusieve kernen die trots zijn op hun streek. De actie 6.3 is specifiek op participatie projecten gericht.

Ten slotte zal er ook bij de monitoring en evaluatie van het programma een participatieve toetsing gebeuren door middel van een bevraging van LAG en promotoren. De input hiervan zal verder opgenomen worden in de evaluatie en mee de richting van het programma bepalen.

13.2 Samenwerking

Samenwerking is één van de belangrijkste LEADER-waarden. Deze zit dan ook verweven doorheen heel het proces om tot een Lokale Ontwikkelingsstrategie te komen en om deze uit te voeren. Zoals beschreven in het hoofdstuk rond participatie, is er nauw samengewerkt met de streek bij het opstellen van de gebiedsanalyse en van het LOS.

De Lokale Actiegroep is het samenwerkingsverband dat hieruit ontstond en dat hier ook over zal waken bij de uitvoering van het LEADER-programma. Dit gebeurt in de verschillende fases van de goedkeuringsprocedure. Bij aanmelding zal de LAG er steeds op letten hoe goed een promotor samenwerkt met andere relevante actoren in de regio. Bij de goedkeuring is dit ook een belangrijk criterium.

Ook bij de organisatie van vormings- en netwerkingsmomenten, het opzetten van lerende netwerken zal steeds gekeken worden naar synergiën met andere lokale actoren om tot een optimaal resultaat te komen.

13.2.1 Regionale samenwerking

Binnen het LEADER-gebied zal de LAG steeds proberen om complementair te werken naast andere lokale initiatieven, zoals de burgerbudgetten van lokale besturen, de microprojecten van Toerisme Meetjesland, de oproepen van Regiokracht/Streekfonds, omgevingsfonds Milde Meetjes... Dit kan door deelname van het LEADER-secretariaat aan jury's, het uitwisselen van projectideeën, promotoren met elkaar in contact te brengen, programma's en oproepen op elkaar af te stemmen en communicatie te ondersteunen.

13.2.2 Landschapspark Bulskampveld

Het landschapspark Bulskampveld bestaat al los van de lopende oproep van de Vlaamse Overheid. Het park overschrijdt de grenzen van West-Vlaanderen en loopt door in Aalter. De ambities van het landschapspark sluiten nauw aan bij deze strategie:

- versterken van de landschappelijke identiteit en erfgoedwaarden
- een klimaatrobuuste en veerkrachtige land- en tuinbouw als drager van het landschap
- uitbouw van een rijk, biodivers, natuurlijk kapitaal
- ondernemen in en met Landschapspark Bulskampveld
- reizen naar morgen in rust en ontspanning (toerisme en recreatie)
- integraal toekomstgericht beheer met alle partners (samenwerking)

Hierdoor kunnen samenwerkingsprojecten die passen binnen de Lokale Ontwikkelingsstrategie een meerwaarde zijn voor het LEADER-gebied en het Bulskampveld.

13.2.3 Kandidaat-Landschapspark Zwinstreek

In het noorden van het LEADER-gebied sluiten de gemeenten Maldegem en Sint-Laureins voor een stuk aan bij kandidaat-Landschapspark Zwinstreek. Aangezien de indiening voor de Lokale Ontwikkelingsstrategie en de Landschapsparken beide op 31 mei vallen, is het bij het schrijven van het LOS nog niet zeker of de Zwinstreek geselecteerd wordt. Uit het concept blijkt dat de '8 verhaallijnen' van het kandidaat-Landschapspark nauw aansluiten bij de Lokale Ontwikkelingsstrategie:

- De natuurlijke Zwinstreek - De Zwinstreek is een boeiende en bloeiende biotoop. Miljarden vogels komen hier elk jaar opnieuw thuis na een lange trektocht. Hier ervaar je rust, ruimte en natuur.
- De bevochten Zwinstreek - Stap terug in een tijd van oorlog en strijd. In de Zwinstreek bots je op forten, verdedigingswerken en een rijkdom aan invloeden van eeuwenoude culturen.
- De ambachtelijke Zwinstreek - Als geen ander wisten de vroegste bewoners van de Zwinstreek het land naar hun hand te zetten. Dit maakproces en de ondernemersgeest zie je ook terug in de verschillende streekproducten.

- De zilte Zwinstreek - De vlakte van de Zwinstreek leeft op het ritme van het getij en van de verschillende seizoenen. Elke dag is hier anders! Ervaar het unieke schorregebied, door de zee al je zintuigen te laten prikkelen.
- De smakelijke Zwinstreek - De verschillende smaken van de Zwinstreek vertalen zich hier naar een gastronomische droom: van talloze inspirerende gerechten van sterrenchefs tot exclusieve producten uit eigen streek.
- De bewogen Zwinstreek – De Zwinstreek is altijd in verandering geweest. Tradities van samenwerken, handelen en bouwen hebben hun sporen nagelaten. Die dynamiek vind je tot op de dag van vandaag op allerlei manieren terug.
- De verdronken Zwinstreek - De Zwinstreek kent een constante strijd, maar ook verbinding met het water. Ontdek de verdronken dorpen, historische havenstadjes en karakteristieke oeverwallen.
- De grenzeloze Zwinstreek - De streek verbindt twee landen en diverse gemeenten. De grenzen zijn letterlijk zichtbaar en ook voelbaar, goed voor een unieke twee-in-één ervaring.

Grensoverschrijdende samenwerking die voortbouwt op deze thema's en binnen de LOS past kan een vruchtbare voedingsbodem zijn voor mooie projecten die dit deel van het LEADER-gebied ten goede komen. Vanuit het standpunt van LEADER Meetjesland-Leievallei hoeft die samenwerking niet te stoppen aan de grens van het eventuele Landschapspark. Ook bij niet-selectie van het Landschapspark kan LEADER een middel zijn om verder te bouwen op de basis van het masterplan.

13.2.4 LEADER Zeeland

Bij de opmaak van de LOS hield het LEADER-secretariaat nauw contact met LEADER Zeeland. Er was regelmatig digitaal overleg en er was vertegenwoordiging door de LEADER-coördinator op een gebiedssessie 'opmaak LOS' in Zeeland en vice versa.

Administratieve vereenvoudiging voor grensoverschrijdende projecten bleek moeilijk, deze zullen nog steeds een project in Vlaanderen en een project in Zeeland moeten indienen. Door de uitwisselingsmomenten is er gebleken dat veel thema's gelijklopen tussen de twee LEADER-gebieden. In de aanloop naar het LOS is gebleken dat er veel animo was om samen te werken over de grens heen rond thema's als toerisme, landbouw, waterbeheer, groenblauwe netwerken, mobiliteit...

Door de goede contacten over de grens heen, engageren de LEADER-coördinatoren zich ertoe om tijdens de loop van het programma te onderzoeken met de LAG's welke types projecten opgezet kunnen worden en of er uitwisselingen, projectbezoeken, infomomenten... georganiseerd kunnen worden over de grens heen.

13.2.5 Andere LEADER-gebieden

Ten slotte zijn er mogelijkheden om met de naburige Vlaamse LEADER-gebieden samen te werken: Waasland, Vlaamse Ardennen tot Dender en Noord West-Vlaanderen. Ook internationale samenwerkingsprojecten met niet-grenzende LEADER-gebieden kunnen veel potentieel hebben voor Meetjesland-Leievallei. Dit bleek in het verleden al in het project 'Flourishing Destinations'.

13.3 Innovatie

Door innovatief te zijn, kunnen projecten nieuwe kansen creëren, efficiëntie verbeteren, een voorbeeld zijn voor andere regio's in Vlaanderen en Europa en zo een positieve impact genereren.

We beschouwen iets als innovatief als het nog niet eerder werd uitgevoerd in het Meetjesland - Leievallei. Op die manier bekijken we innovatie altijd vanuit de lokale context. Een project kan op verschillende manieren innovatief zijn, bijvoorbeeld op vlak van een nog niet eerder voorgekomen samenwerkingsverband, een unieke oplossing voor een bestaande nood in de vorm van een dienst, product, verdienmodel, methodiek, het aanspreken van een nieuwe doelgroep...

Vanuit de LAG creëren we een cultuur waarin ideeën worden aangemoedigd, ondernemerschap wordt gestimuleerd en samenwerking wordt bevorderd. Het betekent ook dat er ruimte is voor experiment en het nemen van risico's, met de erkenning dat niet alle innovatieve ideeën succesvol zullen zijn. Een belangrijk aspect is het betrekken van verschillende belanghebbenden, zoals kennisinstellingen, lokale ondernemers, verenigingen, burgers en lokale besturen, om gezamenlijk te werken aan het realiseren van innovatieve projecten. Een nood bekijken vanuit verschillende invalshoeken verhoogt aanzienlijk de kans op vernieuwende en out-of-the-box ideeën, die tegemoet komen aan de noden van de lokale gemeenschap.

Vanuit de LAG zijn er verschillende manieren om innovatie te stimuleren:

- De maatregelen en acties in de LOS zijn zo opgesteld dat ze ruimte laten voor creatieve en nieuwe ideeën. Kandidaat-promotoren worden in eerste plaats gestuurd door de acties, maar kunnen indien ze een innovatief idee hebben dat bijdraagt aan een operationele doelstelling ook afwijken van de acties.
- LEADER geeft ruimte aan innovatie en experiment. Dit vertaalt zich in de meeste acties.
- In de goedkeuringsprocedure worden projecten beoordeeld op innovatie, indien nodig zal de LAG extra inspanningen vragen aan potentiële promotoren.
- Ook de begeleiding van projecten – het projectmakelaarschap - garandeert dat projecten tijdig gewezen worden op de kans hun project innovatief in te vullen en zo een extra meerwaarde te creëren. De LAG kan bijvoorbeeld project promotoren aan elkaar koppelen die zelf nooit op een samenwerking zouden gekomen zijn, vernieuwende ideeën uit andere LEADER-regio's tonen...
- De uitgebreide communicatie vanuit de LAG en door de promotoren zelf, verzekert dat vernieuwende projecten als succesverhaal in de verf gezet worden, zodat deze inspirerend werken voor anderen.

13.4 Kennisuitwisseling

In de vorige LEADER-periode werd de vraag naar meer uitwisselings- en vormingsmomenten regelmatig gesteld. We komen hier voor de nieuwe LEADER-periode aan tegemoet door zowel voor de LAG-leden als voor projectpromotoren een aantal netwerk- en vormingsmomenten te voorzien. Hierdoor kan er (van elkaar) geleerd worden en over de grenzen heen gekeken naar inspirerende voorbeelden. Om het aantal deelnemers te optimaliseren en het netwerk uit zoveel mogelijk verschillende sectoren te laten bestaan zodat kruisbestuiving mogelijk is, organiseren we waar relevant deze activiteiten gezamenlijk voor de drie Oost-Vlaamse LAG's.

Bij de netwerkmomenten ligt de focus op elkaar leren kennen, inspiratie opdoen, succesverhalen over projectresultaten, methodieken, dienstverleningsmodellen delen, *lessons learned* uitwisselen. Hierdoor creëren we een uitgebreid en levendig netwerk waarbinnen resultaten gedeeld worden, zodat hier telkens op kan voortgebouwd worden in volgende projecten. Deze momenten bestaan bijvoorbeeld uit de kick-off van het programma, een jaarlijkse open LAG-vergadering voor iedereen (zie participatie) en bijeenkomsten in het kader van nieuwe oproepen.

Ook voorzien we de opbouw van een lerend netwerk rond een specifiek thema uit LOS met zowel LAG-leden als projectpromotoren. Van deze momenten wordt telkens ook verslag gemaakt en een specifieke opsomming van succesfactoren, methodologische verworvenheden en *lessons learned* opgesteld. De gebiedscoördinatoren binnen de provincie Oost-Vlaanderen wisselen deze met elkaar uit en houden deze bij. Het resultaat stellen we ter beschikking via het plattelandsloket en wordt ook verspreid via sociale media of e-mail. De gebiedscoördinator kan (toekomstige) project-promotoren hier ook mee verrijken tijdens persoonlijke contactmomenten en tijdens de netwerkmomenten (deel van het projectmakelaarschap).

Met de vormingsmomenten willen we kennis, inzichten en vaardigheden van promotoren en LAG-leden versterken. Via vormingsmomenten gaan we leergericht aan de slag door een verdiepende werking rond de thema's (naar LAG-leden en promotoren) maar ook rond de gebiedsgerichte werking (voor de LAG-leden). Daarnaast ondersteunen we waar nodig promotoren op maat rond declaraties, indienen van projecten, ruimtelijke kwaliteit, nieuwe samenwerkingsmodellen of rond de wet op overheidsopdrachten.

Tot slot worden de resultaten en methodes van de projecten gedeeld via de digitale platformen:

- <https://euprojecten.oost-vlaanderen.be/>
- <https://www.vlaamsruraalnetwerk.be/projectendatabank>

13.5 Netwerkvorming

In de komende periode zetten we volop in op actieve netwerkvorming van zowel de leden van de LAG, de gebiedscoördinator en de deskundige binnen het bestaande Vlaams en Europees Ruraal Netwerk. We doen dit door de leden actief aan te sporen om deel te nemen aan mogelijke studiedagen, terreinbezoeken of andere netwerkmomenten en hier een deel van het budget van de werking van de LAG aan toe te kennen.

De leden van het secretariaat van de LAG schrijven zich in op de nieuwsbrieven van het Europees Ruraal Netwerk. We sporen ook de LAG leden aan om dit te doen. Op die manier blijven zij mee op de hoogte van de recente ontwikkelingen en mogelijke netwerkmomenten. Interessante activiteiten van de LAG, het LEADER-secretariaat of promotoren worden gedeeld via de VRN-agenda.

Door bewust in te zetten op deze netwerkvorming, krijgen de LAG leden, de gebiedscoördinator en de deskundige de mogelijkheid om in contact te komen met andere belanghebbenden, kennis uit te wisselen en samenwerkingsverbanden op te bouwen. Zo kunnen we niet enkel de werking van LEADER Meetjesland - Leievallei profileren op Vlaams en Europees niveau, maar ook zelf actief bijdragen aan (grensoverschrijdende) samenwerking en het delen van *best practices*, zodat we op die manier een waardevolle bijdrage leveren aan de kennisopbouw binnen LEADER, zowel op Vlaams als op Europees niveau.

13.6 Gelijke kansen

De Lokale Actiegroep Meetjesland – Leievallei bevordert door het LEADER-programma de gelijkheid van mannen en vrouwen. De LAG voorkomt iedere discriminatie op grond van gender, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, status, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid in alle acties die ze onderneemt. Door de uitvoering van de Lokale Ontwikkelingsstrategie draagt de LAG bij aan de sociale inclusie van alle kansengroepen.

Er was extra aandacht voor gelijke kansen bij het opstellen van de gebiedsanalyse en de Lokale Ontwikkelingsstrategie en het bijhorende participatietraject. Dit gebeurde door sociale partners te

betrekken bij de stakeholderanalyse en andere participatiemomenten. Er was gerichte communicatie naar organisaties die werken rond gelijke kansen (Avansa, Voluit, SAAMO Oost-Vlaanderen, OKRA, Ferm, Logo Gezond +, Contactclowns in de Zorg vzw, Wijkcentrum De Kring, Team eerstelijnszone Meetjesland, ELZ Schelde en Leie, Gooikenshoeve vzw, Kruiskeshoeve vzw, De Plek, Welzijsband Meetjesland...). Dit vertaalt zich in het LOS, waar de nodige doelstellingen en acties aandacht hebben voor gelijke kansen. Er worden ambitieuze indicatoren tegenover gezet.

Bij de samenstelling van de LAG werd in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de gender en leeftijd verhouding. Er werd veel belang gehecht aan het opnemen van LAG-leden die de belangen van de sociale sector kunnen behartigen en de nodige expertise hebben daarvoor: schepen gelijke kansen beleid, Meetjesman (intergemeentelijke jeugdconsulent), Avansa, Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen, participatie ambtenaar.

Bij de uitvoering van het LOS zal er aandacht zijn voor het bereiken van alle inwoners door gerichte communicatie bij het lanceren van oproepen. Ook in de goedkeuringsprocedures zal de LAG waken over gelijke kansen bij het beoordelen van projecten. De LAG kan indien relevant kandidaat-promotoren wijzen op het belang van sociale inclusie en eventuele voorstellen mee geven om hier aan te werken.

13.7 LEADER en andere Europese subsidies

Om de beschikbare middelen zo goed mogelijk in te zetten, is het belangrijk dat er geen (of minimale) overlap is met andere Europese, Vlaamse en provinciale subsidiemogelijkheden. Sommige van die kanalen kunnen wel complementair ingezet worden om bij te dragen aan de doelstellingen in de Lokale Ontwikkelingsstrategie.

Hieronder lijsten we een aantal relevante Europese, Vlaamse en provinciale instrumenten op. Het is belangrijk dat de LAG bij de verdere uitwerking en uitvoering van de ontwikkelingsstrategie op zoek gaat naar synergiën tussen de verschillende instrumenten, om overlap te vermijden en waar mogelijk instrumenten complementair in te zetten om zoveel mogelijk te kunnen bijdragen aan hun doelstellingen.

13.7.1 Europese programma's

Horizon Europe, research and innovation programme

Dit is het onderzoeks- en innovatieprogramma van de EU voor 2021-2027. Het pakt de klimaatverandering aan, helpt de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de VN te verwezenlijken en stimuleert het concurrentievermogen en de groei van de EU. Het programma vergemakkelijkt samenwerking en versterkt de impact van onderzoek en innovatie bij het ontwikkelen, ondersteunen en uitvoeren van EU-beleid (o.a. ook de green & blue deal) en het aanpakken van mondiale uitdagingen.

Environment and climate action (LIFE)

Dit is het financiële instrument van de EU ter ondersteuning van projecten op het gebied van milieu, natuurbehoud en klimaatactie in de hele EU. LIFE draagt ertoe bij de Unie om te vormen tot een klimaatneutrale en veerkrachtige samenleving door de uitvoering van het EU-klimaatbeleid als onderdeel van de Green Deal voor Europa te ondersteunen en de EU voor te bereiden op de klimaatuitdagingen van de komende decennia. Het LIFE programma is onderverdeeld in vier thema's: 'Natuur en biodiversiteit', 'Circulaire economie en levenskwaliteit', 'Klimaatadaptatie en -mitigatie' en 'Duurzame energietransitie'.

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)

Dit fonds heeft tot doel de economische en sociale samenhang in de Europese Unie te versterken door onevenwichtigheden tussen de regio's te corrigeren. Het ERDF (EFRO in Nederlands) richt zijn investeringen op verschillende prioritaire gebieden, waaronder innovatie en onderzoek. Interreg is hierbinnen één van de instrumenten waarmee de Europese Unie grensoverschrijdende, transnationale en EU-brede samenwerkingsprojecten financiert. Interreg beoogt het grensoverschrijdend oplossen van gezamenlijke uitdagingen in domeinen zoals onderzoek en innovatie, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, duurzaam transport, duurzame energie, biodiversiteit, gezondheid, arbeidsmarkt, levenslang leren etc. Vlaanderen neemt deel aan negen programma's.

Europees Sociaal Fonds

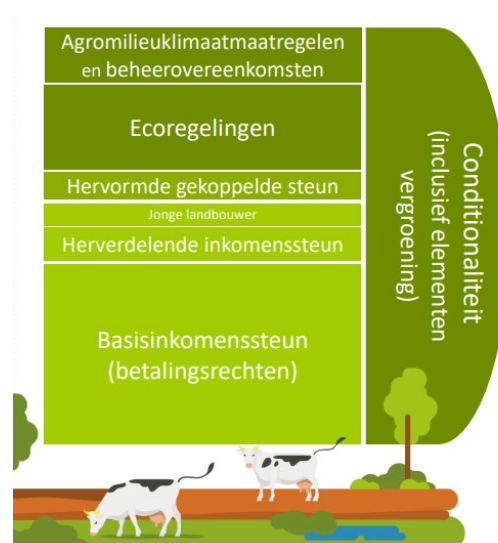
Dit is het belangrijkste instrument van de Europese Unie (EU) om te investeren in mensen. Via dit fonds wil de Europese Commissie een belangrijke bijdrage leveren aan het EU-beleid inzake werkgelegenheid, sociale zaken, onderwijs en vaardigheden, waaronder structurele hervormingen op deze gebieden. Het fonds is ook een van de hoekstenen van het sociaaleconomisch herstel van de EU na de coronapandemie.

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

LEADER is een onderdeel van het Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid en valt onder pijler 2. Een aantal maatregelen uit het GLB zijn relevant om hier te vermelden, in het kader van de zoektocht naar synergiën met en het vermijden van overlap met lopende maatregelen.

Het Vlaams GLB Strategisch Plan geeft uitvoering aan het GLB vanaf 1 januari 2023. Dit plan zet in op 7 krachtlijnen en omvat twee pijlers. Pijler 1 zet in op inkomenssteun voor landbouwers en gemeenschappelijke marktordening. Pijler 2 zet in op plattelandsontwikkeling, waaronder de LEADER-werking.

Onderstaand figuur geeft een overzicht van de maatregelen die onder pijler 1 vallen en waarvoor individuele landbouwers steun kunnen aanvragen. Voor uitgebreide informatie over de verschillende maatregelen en begunstigden verwijzen we naar de [GLB-subsidiewijzer](#).

Figuur 31: Overzicht van de verschillende GLB-maatregelen binnen pijler 1 van het Vlaams Strategisch Plan (Departement Landbouw & Visserij, 2022)

Vanaf 2023 werkt het Departement Landbouw & Visserij met het systeem van “**conditionaliteit**”. “Conditionaliteit” is de nieuwe term voor de randvoorwaarden in het vorige GLB waarin ook al een aantal ‘goede landbouw en milieucondities’ (GLMC) waren opgenomen. De verplichtingen zijn nog meer gericht op verduurzaming en omvatten ook verplichtingen die golden voor het ontvangen van de vergroeningspremie in het vorige GLB. De vergroeningspremie zelf valt hierdoor weg. Europa legt het kader vast voor de conditionaliteit, Vlaanderen vult dit verder in op basis van de uitdagingen in Vlaanderen. Alle landbouwers die rechtstreekse betalingen ontvangen of die steun krijgen voor het nemen van agromilieuklimaatmaatregelen, met inbegrip van de beheerovereenkomsten, moeten de verplichtingen opgenomen in de conditionaliteit naleven.

Net zoals de randvoorwaarden is de conditionaliteit opgebouwd uit enerzijds beheerseisen voortvloeiend uit Europese wetgeving (RBE) en anderzijds uit normen voor een goede landbouw- en milieuconditie (GLMC). Volgende richtlijnen hebben invloed op de LOS:

Kaderrichtlijn water (RBE 1): Door de grote druk op de waterreserves in Vlaanderen worden landbouwers aangezet tot doordacht en duurzaam omgaan met water. Om de watervoorraden en de waterkwaliteit in Vlaanderen veilig te stellen en in lijn te brengen met de Europese doelstellingen zorgen het waterwetboek en zijn uitvoeringsbesluiten voor de omzetting van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) in Vlaamse wetgeving.

- Respecteer de vergunnings- of meldingsplicht en de voorwaarden voor het onttrekken van grondwater of oppervlaktewater voor landbouwkundig gebruik
- Voorkom verontreiniging van oppervlaktewaterlichamen met fosfaten door het respecteren van de 1 meter teeltvrije strook en de 5 meter bemestingsvrije strook langs oppervlaktewaterlichamen, naast de verplichtingen die voortvloeien uit de mestwetgeving en toegelicht worden in de fiche “Nitraatrichtlijn (RBE 2)”

Nitraatrichtlijn (RBE 2): Om de waterkwaliteit in Vlaanderen te verbeteren en in lijn te brengen met de Europese doelstellingen zorgen het mestdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten voor de omzetting van de Richtlijn voor de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676/ EEG) in Vlaamse wetgeving. De Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij staat in voor de praktische uitvoering van het mestdecreet.

Vogelrichtlijn en Habitatrijchtlijn (RBE 3 en 4): Het biodiversiteitsverlies een halt toe roepen en de dalende trend doen keren, ecosysteemdiensten versterken, habitats en landschappen in stand houden en soorten beschermen zijn doelstellingen waaraan het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet bijdragen. De Vogelrichtlijn en de Habitatrijchtlijn zijn Europese richtlijnen die bepalen welke soorten en welke habitattypen (als leefgebieden voor soorten) beschermd moeten worden. Het natuurdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten geven in Vlaanderen uitvoering aan de verplichtingen opgenomen in deze richtlijnen.

- Respecteer het verbod op of de vergunningsplicht voor het wijzigen van vegetatie en landschapselementen zowel binnen als buiten Natura 2000-gebieden

Behoud blijvend grasland (GLMC 1): Blijvend grasland slaat veel koolstof op in de bodem. Het behoud van het areaal blijvend grasland is dus belangrijk in de strijd tegen de klimaatverandering. Zolang de ratio blijvend grasland / totaal landbouwareaal met niet meer dan 3% daalt ten opzichte van de referentieratio 2018, zijn er geen specifieke verplichtingen. Wanneer de ratiodalering meer dan 3% bedraagt, komt er een omzettingsverbod voor blijvend grasland en zullen landbouwers die blijvend grasland hebben omgezet verplicht worden, opnieuw blijvend grasland aan te leggen.

Bescherming van wetlands en veengebieden (GLMC 2): Wetlands en veengebieden zijn belangrijke reservoirs van organische koolstof in de bodem. Verbod op het omzetten, omploegen draineren van graslanden gelegen in veengebieden en wetlands.

Handhaving organisch bodemmateriaal (GLMC 3): Een goede bodemstructuur staat garant voor een bodem in goede conditie. Het organischekoolstofgehalte is samen met de zuurtegraad een belangrijke indicator voor de bodemstructuur van een landbouwperceel. Stoppels mogen na het oogsten niet afgebrand worden, behalve om fytosanitaire redenen. Minstens één geldig analyseresultaat OC en pH per schijf van 5 ha areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking:

- Bij een te laag OC-gehalte: advies dat bij het analyseresultaat is gevoegd, aantoonbaar volgen
- Bij een te lage pH-waarde: bekalken.

Bufferstroken langs waterlopen (GLMC 4): Bufferstroken spelen een belangrijke rol in het voorkomen van verontreiniging van waterlopen. Ze beperken de afspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen van het perceel naar de waterlopen. Te respecteren langs alle waterlopen:

- 1 m teeltvrije strook
- 3 m pesticidevrije strook
- 5/10 m bemestingsvrije strook

Minimale bodembedekking (GLMC 6): Kale bodems zijn kwetsbaar voor erosie en uitspoeling van nutriënten. Het bedekt houden van de bodem zorgt dan ook voor bescherming in de meest kwetsbare periodes. De bodem maximaal bedekt houden door:

- Het inzaaien van een groenbedekker;
- Het behouden van de stoppels en opslag
- Het behouden van de gewasresten na de oogst

Gewasrotatie op bouwland (GLMC 7): Door het roteren van de gewassen op een perceel wordt bodemuitputting vermeden en kan de ontwikkeling van bodempathogenen afgeremd worden, zodat het bodempotentieel behouden blijft.

- Pas gewasrotatie toe op minstens 1/3 van het bouwlandareaal
- Maximaal drie jaar na elkaar eenzelfde hoofdteelt op een perceel
- Aardappelen: slechts éénmaal om de drie jaar op eenzelfde perceel, pootaardappelen: éénmaal om de vier jaar

Biodiversiteit op landbouwbedrijven (GLMC 8): Deze norm moet er toe bijdragen dat:

- er meer ruimte komt voor biodiversiteit op de landbouwbedrijven,
- waardevolle landschapselementen in het landbouwlandschap worden in stand gehouden
- vogels tijdens de broedperiode worden beschermd,
- de inzet van gewasbeschermingsmiddelen in de strijd tegen invasieve planten beperkt blijft

Bescherming van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland (GLMC 9 & 10): Ecologisch kwetsbaar blijvend grasland is aangeduid omwille van de grote biodiversiteitswaarde door aanwezige fauna, flora of een specifiek reliëf. Het behoud van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland is en blijft belangrijk omwille van de opgeslagen koolstof in de bodem.

- Ploeg geen ecologisch kwetsbaar blijvend grasland
- Zet geen ecologisch kwetsbaar blijvend grasland om

In het nieuwe GLB zijn de vergroeningsmaatregelen weggevallen en komen er in de plaats nieuwe vrijwillige maatregelen voor landbouwers: ecoregelingen (éénjarige verbintenissen) en nieuwe

agromilieuklimaatmaatregelen (AMKM = meerjarige verbintenissen). Deze laatste omvatten zowel de meerjarige agromilieuklimaatmaatregelen van het Departement Landbouw en Visserij als de beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij.

Binnen deze groep van maatregelen zijn er perceelsgebonden, diergebonden en bedrijfsgebonden maatregelen, die samen worden weergegeven op onderstaande figuur. Enkel actieve¹ landbouwers komen in aanmerking voor deze maatregelen (behalve voor de maatregel lokale veerassen), die elk met verschillende voorwaarden en subsidies kunnen ingevoerd worden op maat van de bedrijven. Voor uitgebreide informatie over de verschillende maatregelen en begunstigen verwijzen we naar de GLB-subsidiewijzer¹⁶.

Figuur 32: Overzicht van de ecoregelingen en agromilieuklimaatmaatregelen binnen het nieuwe GLB (Bron: Departement Landbouw & Visserij)

Vlaamse landbouwers kunnen in de komende GLB-periode volgende éénjarige ecoregelingen afsluiten:

- De toepassing van de biologische productiemethode
- Het ecologisch beheren van grasland
- Het behoud van meerjarig grasland
- De inzaai van eenjarige milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige teelten
- De verstrekking van veevoeder met een methaanreducerend effect aan rundvee door toevoeging van een additief of voedermiddel
- Het verhogen van organisch koolstofgehalte van bouwland
- De aanleg van een bufferstrook
- De toepassing van mechanische onkruidbestrijding
- De toepassing van teelttechnische erosiebestrijdende technieken
- De toepassing van vruchtafwisseling met vlinderbloemigen
- De toepassing van precisie landbouw

¹⁶ www.vlaamsruraalnetwerk.be/glb-subsidiewijzer

- Het actief gebruik van het bodempaspoort

Daarnaast zijn ook meerjarige agromilieuklimaatmaatregelen mogelijk:

- De omschakeling naar de biologische productiemethode
- De omzetting van tijdelijk naar blijvend grasland
- De inzaai van meerjarige milieu-, biodiversiteitsvriendelijke en/of klimaatbestendige teelten
- De aanleg en onderhoud van een meerjarige bloemenstrook in de fruitteelt
- Het behoud van lokale veerassen (runderen/schapen/geiten/varkens)
- De reductie van antibioticagebruik
- Het onderhoud van boslandbouwsystemen

13.7.2 Vlaanderen

Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF)

Het VLIF ondersteunt de Vlaamse land- en tuinbouw. Dit gebeurt door duurzame investeringen te stimuleren om de structuur van de land- en tuinbouwbedrijven te verbeteren. En ook hun rendabiliteit te verzekeren en de kostprijs te verminderen.

- Maatregelen voor land- en tuinbouwers
  - Overnamesteun voor de jonge landbouwer
  - Investeringssteun op land- en tuinbouwbedrijf
  - Steun voor niet-productieve investeringen op het landbouwbedrijf
  - Steun voor ontwikkeling van kleine landbouwondernemingen
  - Projectsteun voor innovaties in de landbouw
  - VLIF-waARBORgeregeling
  - Investerings omkaderingssector
- Maatregelen voor (groepen van) spelers actief binnen het Agrobusinesscomplex (ABC), zoals groepen van landbouwers, (tuinbouw)coöperaties en bedrijven die actief zijn in de verwerking en afzet van landbouwproducten
  - VLIF-steun aan de agrovoedingssector
- Maatregelen voor proeftuinen – en centra
  - VLIF-steun voor investeringen in de omkaderingssector

De Vlaamse Landmaatschappij (VLM):

Beheerovereenkomsten zijn vrijwillige, vijfjarige overeenkomsten tussen individuele landbouwers en de VLM om extra inspanningen te doen voor de **biodiversiteit** in Vlaanderen, in ruil voor een jaarlijkse vergoeding. Een actieve landbouwer kan op percelen of delen van percelen in beheergebieden beheerovereenkomst sluiten. Beheergebieden zijn gebieden waar beheerovereenkomsten het meest bijdragen aan de biodiversiteit. De VLM-bedrijfsplanners begeleiden de landbouwers tijdens het volledige traject: van aanvraag en sluiten van een contract, tot begeleiding bij de uitvoering. Er zijn verschillende soorten beheerovereenkomsten, die inzetten op:

- **Soortenbescherming**, inzetbaar in beheergebieden waar ze het meest bijdragen aan de biodiversiteit in landbouwgebieden.
- **Kwetsbare natuur bufferen of verbinden en soortenrijke graslanden beheren**, inzetbaar in landschappelijk waardevolle gebieden met duurzaam beheerde natuur of kwetsbare landschapselementen.

- **Onderhoud van houtige kleine landschapselementen**, inzetbaar in heel Vlaanderen.

Via **landinrichtingsprojecten** werkt de VLM gebiedsgericht aan een **veerkrachtige open ruimte**, in samenwerking met lokale stakeholders. Hiervoor maken zij gebruik van de instrumentenkoffer landinrichting, die ook inzetbaar is voor provinciale en lokale besturen.

Binnen de werking van het open ruimte platform lanceerde de VLM ook een aantal **gebiedsgerichte programma's**

- **Water-Land-Schap**: Het doel van het programma Water-Land-Schap is om problemen met water in landelijke gebieden in onderlinge samenhang op te lossen, in nauwe samenwerking met de gebruikers van het gebied zoals landbouwers en bedrijven, bewoners en landschapsbeheerders.
- **Voedsellandschap**: Een voedsellandschap is een openruimtegebied waar lokale samenwerkingen verschillende openruimte-uitdagingen aanpakken: lokale voedselproductie en verkoop, een mooier landschap, meer biodiversiteit, klimaatmaatregelen, toegankelijkheid van het platteland en bijhorende beleving, productie van hernieuwbare energie, goed bodem- en waterbeheer, ... De rol van landbouwers staat daarbij centraal.

Andere

Het **Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)** voorziet in verschillende subsidies: voor de aankoop van gronden, bebossing en herbebossing, opmaak van een natuurbeheerplan, inrichting van natuur, etc.

Het **Departement Omgeving** zet in op ontharding, via projectoproepen en premies voor particulieren. Daarnaast heeft het departement Omgeving ook verschillende realisatiegerichte en grondgebonden instrumenten beschikbaar, die in de instrumentengids verder worden toegelicht: omgeving.vlaanderen.be/catalogus.

Het **Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin** zet in op leefbare dorpen via het instrument zorgzame buurten.¹⁷

13.7.3 Provincie Oost-Vlaanderen

De Kadernota Plattelandsontwikkeling geeft aan waar de **Provincie Oost-Vlaanderen** de volgende jaren op inzet:

Beleidsmatige ondersteuning voor lokale besturen: hoe omgaan met dorpen/buurten op het platteland, dit gebeurt via:

- de Buurtenmonitor: hoe tevreden zijn de inwoners in een bepaalde buurt op het platteland (Tevredenheidsonderzoek als onderdeel van het Omgevingscontract)
- het Dorpenloket: hoe hou je als lokaal bestuur voeling met je dorpen (advisering en begeleiding)

Verhogen van de ruimtelijke kwaliteit op het Oost-Vlaamse platteland, via:

- Projectbegeleiding door de Provinciale Kwaliteitskamer (advisering en begeleiding)
- Vormingen over ruimtelijke kwaliteit op het platteland (vorming en opleiding)
- Ondersteunen van participatietrajecten rond ruimtelijke kwaliteit in dorpen ('Trek het landschap je dorp in') (advisering en begeleiding als onderdeel van het Omgevingscontract)

Flexibel inspelen op uitdagingen op het platteland via:

---

¹⁷ www.zorgenvoormorgen.be/zorgzamebuurten

- Subsidie geïntegreerde plattelandsinitiatieven (subsidie)
- Vormingen en netwerkmomenten

Daarnaast zet de Provincie Oost-Vlaanderen ook in op duurzame en lokale voeding met het Oost-Vlaamse voedselplan “Oogst-Vlaanderen”.¹⁸

Binnen dit plan kunnen verenigingen of lokale besturen die een activiteit organiseren rond lokaal voedsel een subsidie krijgen. Ook lokale besturen die activiteiten of vorming rond bv korte keten, duurzame voedselproductie en consumptie, ... organiseren kunnen een subsidie krijgen.

Lokale besturen kunnen daar bovenop via het omgevingscontract ondersteuning krijgen om bijvoorbeeld een lokale voedselstrategie te ontwikkelen, een eetbare buurt in te richten of een strategie tegen voedselverlies uit te werken.

¹⁸ <https://oost-vlaanderen.be/werken-en-ondernemen/landbouw/lokaal-voedsel.html>